

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Η τρέχουσα έλλειψη μικροεπεξεργαστών στις
διεθνείς αγορές: Ζητήματα και ρύθμισή τους κατά
τους κανόνες του διεθνούς οικονομικού δικαίου»**

Απόστολος Δ. Καργιωτίδης

Επιβλέπων καθηγητής, Ιωάννης Τζιώνας

Λάρισα, Δεκέμβριος 2021

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάσθηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

Απόστολος Δ. Καργιωτίδης

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σήμερα, μέσα στην κρίση της πανδημίας που βιώνουμε από την ραγδαία εξάπλωση του COVID-19 και των μεταλλάξεών του, που απειλούν καθημερινά τις ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων, η κοινωνία μας στην προσπάθειά της να ανταπεξέλθει και να βρει εναλλακτικές στα εμπόδια και τους περιορισμούς που της επιβάλλονται, έχει να αντιμετωπίσει και μία άλλη κρίση. Μία κρίση που αφορά πιο πολύ το τεχνολογικό της κομμάτι και τις τεχνολογικές της υποδομές.

Σε μία κοινωνία όπου τα πάντα γίνονται με ηλεκτρονικούς υπολογιστές και η τεχνολογία έχει κυριολεκτικά εισβάλλει σε κάθε πτυχή της ζωής μας, από εργασία και μετακινήσεις μέχρι την προσωπική μας ζωή, η έλλειψη μικροεπεξεργαστών που παρατηρείται το τελευταίο διάστημα φρενάρει την παραγωγή έξυπνων συσκευών και βάζει «χειρόφρενο σε πολλές δραστηριότητες της καθημερινής μας ζωής.

Μία έλλειψη που επηρεάζει τόσο τους πολίτες ως ατομικές οντότητες όσο και τις επιχειρήσεις στη λειτουργία τους αλλά και τα ίδια τα κράτη στην λειτουργία τους, την οικονομία ακόμη και την εθνική τους ασφάλεια. Οι αιτίες αυτής της έλλειψης; Κανείς δεν μπορεί να απαριθμήσει επακριβώς τους λόγους της έλλειψης καθώς αυτή προέκυψε τόσο από φυσικά αλλά ανθρωπογενή αίτια όσο και εξαιτίας της πανδημίας αλλά και της πολιτικής κάποιων χωρών.

Αυτές τις αιτίες προσπαθεί να αναδείξει η παρακάτω εργασία, να παρουσιάσει την αλληλεξάρτηση αυτών μεταξύ τους αλλά και να αναδείξει ζητήματα που προκύπτουν και πώς μπορούν αυτά να ρυθμιστούν με βάση το διεθνές οικονομικό δίκαιο

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	iii
ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	vii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΓΕΝΙΚΑ	1
ΣΚΟΠΟΣ	2
ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ	4
1.1 ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΕΙΨΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΓΟΡΑ	4
1.2 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΜΙΚΡΟΕΠΕΞΕΡΓΑΣΤΗΣ	7
1.3 ΠΩΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΕΤΑΙ ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΕΠΕΞΕΡΓΑΣΤΗΣ	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΓΕΝΕΣΙΟΥΡΓΕΣ ΑΙΤΙΕΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ	11
2.1 ΕΛΛΕΙΨΗ ΣΠΑΝΙΩΝ ΓΑΙΩΝ	11
2.2 ΠΑΝΔΗΜΙΑ COVID 19	18
2.3 ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΗΠΑ - ΚΙΝΑ	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΔΙΕΘΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ	31
3.1 ΓΕΝΙΚΑ	31
3.2 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	32
3.3 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	33
3.4 ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (ΠΟΕ)	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	37
4.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ:ΑΠΟ ΤΗΝ GATT ΣΤΟΝ ΠΟΕ	37
4.2 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΟΕ	40
4.3 ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΙΚΟΙ ΓΥΡΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΠΟΕ	42
4.4 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΕ	45
4.5 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΕ	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΗΠΑ – ΚΙΝΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΟΕ	54
5.1 ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ	54
5.2 ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ	56
5.3 ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ	60
5.4 ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΠΟΕ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΜΑΧΗΣ ΗΠΑ - ΚΙΝΑΣ	67

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	73
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	73
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	75
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	78
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	80

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Περιοδικός πίνακας και απεικόνιση του διαχωρισμού των σπάνιων γαιών	12
Εικόνα 2: Δυναμική στην παραγωγή σπάνιων γαιών των ορυχείων από το 1983 έως το 2001	15
Εικόνα 3: Παγκοσμία παραγωγή σπάνιων γαιών σε μετρικούς τόνους για το έτος 2020	17
Εικόνα 4: Η καταναλωτική διαδικασία	21

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΓΕΝΙΚΑ

Ένας καθοριστικός παράγοντας που επηρέαζε καθοριστικά την πορεία και την εξέλιξη της ανθρωπότητας ήταν ο τεχνολογικός τομέας και οι εξελίξεις σ' αυτόν. Οι εξελίξεις αυτές συχνά σηματοδοτούσαν σημαντικές αλλαγές με πολλαπλές επιδράσεις σε πολλούς τομείς της ανθρώπινης ζωής και καθημερινότητας.

Οι παλαιότερες γενιές που είναι ακόμα κοινωνικά και οικονομικά ενεργές έχουν παρακολουθήσει και βιώσει μία σειρά εξελίξεων οι οποίες επηρέασαν καθοριστικά την καθημερινότητά μας. Η επανάσταση των υπολογιστών, η οποία έλαβε χώρα τη δεκατία του 1980 με την αλματώδη εξέλιξή τους και τη γενικότερη εξέλιξη της τεχνολογίας της πληροφορικής αποτελεί λαμπρό παράδειγμα. Μέσα στις επόμενες τέσσερις δεκατίες οι εξελίξεις συντελέστηκαν με ρυθμούς γεωμετρικής προόδου και η εμφάνιση του διαδικτύου γκρέμισε τα στεγανά στην πληροφόρηση και στη γνώση. Η ραγδαία διάδοση και χρήση των κινητών τηλεφώνων και πιο πρόσφατα των έξυπνων κινητών τηλεφώνων έφερε επανάσταση στον τρόπο επικοινωνίας, κοινωνικής δικτύωσης και στη διάδοση της πληροφορίας, ώστε η σημερινή εποχή να χαρακτηρίζεται από την δυνατότητα των ανθρώπων να ανταλλάσσουν και να μεταφέρουν πληροφορίες ελεύθερα και να έχουν άμεση πρόσβαση σε γνώσεις και πληροφορίες που θα ήταν δύσκολο έως αδύνατο να βρεθούν στο παρελθόν.

Πέρα από τα παραπάνω, οι εξελίξεις στην τεχνολογία είναι ραγδαίες σε πολλούς τομείς της ανθρώπινης δημιουργίας, από την ιατρική, την τεχνολογία τροφίμων έως τη γενετική, τη διαστημική τεχνολογία, την τεχνολογία των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τόσους άλλους τομείς που κάποιος ειδικότερος θα μπορούσε να μνημονεύσει. Η έννοια αυτή συνδέεται με την έννοια της ψηφιακής εποχής ή της ψηφιακής επανάστασης και μεταφέρει τις επιπτώσεις της αλλαγής από την παραδοσιακή βιομηχανία (την οποία εγκαθίδρυσε η βιομηχανική επανάσταση μέσα από την εκβιομηχάνιση) σε μια οικονομία που βασίζεται στο χειρισμό των πληροφοριών.

Η σύγχρονη όμως τεχνολογία είναι «εξαρτημένη» από τους ημιαγωγούς. Καμία ηλεκτρονική ή ηλεκτρική συσκευή δεν μπορεί να λειτουργήσει χωρίς αυτούς. Η καθημερινότητα του μέσου ανθρώπου είναι συνδεδεμένη με λειτουργίες και ενέργειες που βασίζονται σε εφαρμογές των μικροεπεξεργαστών: από πλυντήρια και tablet, πρίζες, γραμμές internet, μέχρι κινητά τηλέφωνα και αυτοκίνητα, **σχεδόν τα πάντα λειτουργούν με τα μικρά αυτά εξαρτήματα**. Πρόκειται για το μικρότερο αλλά πιο απαιτητικό προϊόν που κατασκευάστηκε ποτέ σε παγκόσμια κλίμακα και η έλλειψη του αυτή την εποχή έχει προκαλέσει τεράστια προβλήματα στην αυτοκινητοβιομηχανία και την ηλεκτρική βιομηχανία.

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της παρούσης εργασίας είναι, η παρουσίαση ενός φαινομένου που παρατηρείται τον τελευταίο ένα με ενάμιση χρόνο και επηρεάζει όχι μόνο τη ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων παγκοσμίως αλλά και την παγκόσμια οικονομία. Ένα φαινόμενο που συνδέεται άμεσα τόσο με την κλιματική αλλαγή και την καταστροφή του περιβάλλοντος, όσο και με την ανταγωνιστικότητα του ανθρωπίνου είδους αλλά και με την παγκόσμια κρίση που προκάλεσε η πανδημία του COVID-19.

Αυτό το φαινόμενο δεν είναι άλλο από την έλλειψη μικροεπεξεργαστών από τις διεθνείς αγορές, από την έλλειψη αυτών των ημιαγωγών που όπως προαναφέραμε αν και μικροσκοπικοί, έχουν εισβάλλει σε όλα τα αντικείμενα που χρησιμοποιούμε στην καθημερινότητά μας. Από το ψηφιακό ξυπνητήρι που μας ξυπνάει το πρωί, την καφετιέρα που είναι ρυθμισμένη να μας ετοιμάσει τον καφέ και την τοστιέρα που μας ετοιμάζει το πρωινό μας, την τηλεόραση που χρησιμοποιούμε για την πρωινή μας ενημέρωση μέχρι το αυτοκίνητο ή το τρένο που χρησιμοποιούμε για να πάμε στη δουλειά μας αλλά και την ίδια την εργασία μας καθώς η πλειοψηφία ημών, εργάζεται είτε με ηλεκτρονικούς υπολογιστές είτε με μηχανήματα που ελέγχονται από ηλεκτρονικούς υπολογιστές, δηλαδή από μικροτσιπ.

Στην παρούσα εργασία λοιπόν θα γίνει μια προσπάθεια παρουσίασης του φαινομένου αυτού και όλων των προβλημάτων και δυσχερειών που προκαλεί τόσο στο διεθνές εμπόριο και τις οικονομίες των χωρών όσο και τις δυσκολίες και προκλήσεις που έχουν να αντιμετωπίσουν οι άνθρωποι ως

παραγωγοί/κατασκευαστές αλλά και ως καταναλωτές και τελικοί αποδέκτες των υπηρεσιών και καταναλωτικών αγαθών που επηρεάζονται από αυτή την έλλειψη. Θα γίνει μια προσπάθεια να παρουσιαστούν οι γενεσιουργές αιτίες του προβλήματος και οι συνέπειές του, όχι μόνο οι άμεσες με τις ελλείψεις στην αγορά αλλά και οι έμμεσες με το πλήγμα στην οικονομία όπως επίσης και να επεξηγηθούν διάφορα ζητήματα που προκύπτουν και τρόποι ρύθμισής τους με βάση το Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Ως προϋπόθεση για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας, τέθηκε εξ αρχής το γεγονός ότι είναι ένα σύγχρονο πρόβλημα το οποίο βρίσκεται εν εξελίξει και για το οποίο δεν υπάρχουν κάποιες δημοσιοποιημένες έρευνες. Η συγγραφή του στηρίχτηκε σε μεγάλο ποσοστό σε δημοσιεύματα, πρακτικά συνεδριάσεων και δηλώσεις αξιωματούχων κλπ που δεν αντικατοπτρίζουν πλήρως τις πραγματικές προθέσεις, τους σκοπούς και τις στοχεύσεις των δρώντων. Ως εκ τούτου λειτουργούμε καθαρά συμπερασματικά, είτε με βάση τα αποτελέσματα, όταν εξετάζουμε γεγονότα του παρελθόντος είτε με εκτιμήσεις σε ότι αφορά διαμορφούμενες μελλοντικές καταστάσεις. Θεωρούμε ότι η πανδημία του COVID-19 θα συνεχίζει να επηρεάζει τη ζωή μας και την εξέλιξη των γεγονότων καθώς δεν μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα εάν έχει φτάσει στην κορύφωσή της ή όχι και ότι ο ΠΟΕ ως διεθνής οργανισμός θα συνεχίσει να υφίσταται και να καθορίζει τις συνθήκες διεξαγωγής του παγκοσμίου εμπορίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

1.1 ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΕΙΨΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΓΟΡΑ

Μια πρωτοφανής, αλλά όχι τόσο ανεξήγητη έλλειψη, είχε αρχίσει να κάνει την εμφάνισή της στην παγκόσμια αγορά περί τα μέσα του 2020, λόγω της κατάστασης που έχουν δημιουργήσει τα μέτρα προστασίας κατά της πανδημίας του COVID 19, και κυρίως τα lockdowns. Δεν πρόκειται, φυσικά, για κάποια έλλειψη σε τρόφιμα ή άλλα βασικά είδη πρώτης ανάγκης, όπως άλλωστε συνέβαινε κατά καιρούς σε περιόδους κρίσεων. Πρόκειται για την παγκόσμια έλλειψη σε chips, δηλαδή σε μικροεπεξεργαστές ή ημιαγωγούς, που έχει φέρει σε δύσκολη θέση πολλούς τομείς της οικονομίας. Τα πρώτα σημάδια εμφανίστηκαν το 2020 με τις κάρτες γραφικών να πουλιούνται σε πολύ μεγαλύτερες τιμές από αυτές που πρότειναν οι κατασκευαστές.

Στην πραγματικότητα, είχε ξεκινήσει και από το 2017 με την εκτόξευση της ζήτησης Ηλεκτρονικών Υπολογιστών, καρτών γραφικών και λοιπού εξοπλισμού που χρησιμοποιεί μικροεπεξεργαστές για την εξόρυξη¹ κρυπτονομισμάτων. Αυτό έκανε αδύνατη τη δημιουργία υπολογιστή με νέα εξαρτήματα - αφού δεν υπήρχαν εξαρτήματα. Με την πανδημία άρχισε να παρατηρείται το φαινόμενο των καθυστερήσεων στις αποστολές, οι άνθρωποι οδηγήθηκαν στην τηλεργασία και οι εργοδότες άρχισαν να αγοράζουν όσα χρειαζόνταν, για να κρατήσουν «ζωντανές» τις επιχειρήσεις τους. Η υποχρεωτική παραμονή στα σπίτια, ως βασικό μέτρο προστασίας κατά της πανδημίας, ώθησε τη ζήτηση σε επίπεδα πέρα από αυτά που είχαν προβλέψει οι κατασκευαστές χωρίς να έχει προηγηθεί η ανάλογη προετοιμασία σε παραγωγικό επίπεδο. Η έκρηξη στη χρήση του Zoom έκανε ανέφικτη την κοινή χρήση ενός οικογενειακού υπολογιστή, εκτοξεύτηκαν οι πωλήσεις των tablets και αποτέλεσε πραγματικότητα η μεγαλύτερη ζήτηση υπολογιστών, της τελευταίας δεκαετίας καθώς οι εργαζόμενοι άρχισαν να δουλεύουν μέσω τηλεργασίας, οι μαθητές να παρακολουθούν on-line μαθήματα και οι συναλλαγές να γίνονται

¹ Bitcoin mining: Το Bitcoin είναι το πρώτο νόμισμα στην ιστορία που ουσιαστικά επιτρέπει στον οποιονδήποτε να το παράγει στο σπίτι του, μέσα από τη διαδικασία που ονομάζεται "mining", με τη χρήση υπολογιστών και λοιπών ηλεκτρονικών εξαρτημάτων, διαδικασία που κατά το 2017 εξελίχθηκε σε «τρέλα» με όλο και περισσότερο κόσμο να προμηθεύετε ηλεκτρονικά συστήματα σε τεράστιες ποσότητες προκειμένου να ασχοληθεί με το «mining».

διαδικτυακά.

Πολύ μεγάλο «χτύπημα» δέχθηκε και η αυτοκινητοβιομηχανία παγκοσμίως. Εταιρείες όπως η Ford, η Nissan και η Volkswagen αναγκάστηκαν να μειώσουν την παραγωγή, οδηγώντας σε απώλειες εσόδων. Οι ελλείψεις σε μικροεπεξεργαστές αναμένεται να τους προκαλέσουν ζημιά ύψους 61 δισ. δολαρίων² το 2021 και να καθυστερήσουν την παραγωγή ενός εκατομμυρίου οχημάτων που είχαν προγραμματισθεί να κατασκευασθούν μέσα στο πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους. Αντίστοιχα προβλήματα έχουν αναφέρει πλήθος άλλες εταιρείες, όπως οι Volvo, Subaru, Toyota, Fiat, Chrysler κ.α. Αυτοκινητοβιομηχανίες κολοσσοί, όπως ο όμιλος Volkswagen, η General Motors, η Honda αντιμετωπίζουν προβλήματα και οι εκτιμήσεις για φέτος αναφέρουν ότι η μείωση της παγκόσμιας παραγωγής είναι πολύ πιθανόν να αγγίξει το 1 εκατομμύριο αυτοκίνητα. έχει πατήσει δηλαδή ήδη φρένο, και μοιάζει να οδεύει προς το... «χειρόφρενο».

Αλλά και στον κλάδο των ηλεκτρονικών, μεγαθήρια όπως η Samsung, η Sony, η Apple και η Microsoft είχαν προειδοποιήσει για περιορισμένη προσφορά ημιαγωγών στις αρχές του 2020 και πολλές έχουν ήδη προβεί σε ανακοινώσεις πως είναι ήδη εκτός στόχων για την χρονιά, εξαιτίας της «τρύπας» που έχει ανοίξει στην προσφορά των ημιαγωγών. Η Sony αδυνατεί να καλύψει την ζήτηση του PlayStation 5, ενώ η Microsoft ανακοίνωσε ότι θα μειώσει την παραγωγή του Xbox Series X.

Τα προβλήματα στην Ταϊβάν επιδεινώθηκαν και από τον εμπορικό πόλεμο του Ντόναλντ Τραμπ με την Κίνα και τις κυρώσεις που επιβλήθηκαν στον τεχνολογικό γίγαντα της χώρας, Huawei, έναν από τους μεγαλύτερους πελάτες της TSMC. Η Huawei Technologies Co., ένας μεγάλος κατασκευαστής εξαρτημάτων για smartphones και δικτύωση, άρχισε να συσσωρεύει εξαρτήματα για να εξασφαλίσει την επιβίωσή της από τις αμερικανικές κυρώσεις που απειλούσαν να την αποκλείσουν από τους κύριους προμηθευτές της. Άλλες κινεζικές εταιρείες ακολούθησαν το ίδιο, και οι εισαγωγές chips της χώρας αυξήθηκαν σε σχεδόν 380 δισεκατομμύρια δολάρια το 2020 – αντιπροσωπεύοντας σχεδόν το ένα πέμπτο των συνολικών εισαγωγών της χώρας για το έτος.

² Εκτίμηση Απριλίου 2021

Προς κακή τους τύχη, όλα τα παραπάνω συνέπεσαν με την αναστολή λειτουργίας κάποιων εργοστασίων παραγωγής μικροεπεξεργαστών. Συγκεκριμένα, οι ακραίες καιρικές συνθήκες που επικράτησαν τον Φεβρουάριο του 2021 στο Τέξας των ΗΠΑ, οδήγησαν σε διακοπές ρεύματος που είχαν ως συνέπεια την αναστολή εργασιών σε εργοστάσιο ημιαγωγών μεγάλης εταιρείας που βρίσκεται στην περιοχή με αποτέλεσμα την επανέναρξη λειτουργίας τους μετά από ένα δίμηνο περίπου³. Επιπλέον ένα εργοστάσιο στην Ιαπωνία που διαχειρίζεται η Renesas Electronics Corp., ένας από τους κορυφαίους παρόχους chips για αυτοκίνητα υπέστη ζημίες από πυρκαγιά στις 19 Μαρτίου 2021, διακόπτοντας την παραγωγή για εβδομάδες.

Και σαν να μην έφθαναν όλα αυτά, η Ταϊβάν η χώρα με την μεγαλύτερη παραγωγή ημιαγωγών, προειδοποίησε ότι η κατασκευή θα μπορούσε να επηρεαστεί περαιτέρω αρνητικά εάν οι βροχές των μουσώνων δεν φτάσουν κανονικά στα τέλη Μαΐου και να τελειώσει έτσι μια παρατεταμένη ξηρασία που ταλαιπωρεί τη χώρα.

Το εξαιρετικά περιορισμένο απόθεμα σε ηλεκτρονικά και ηλεκτρικά είναι πολύ πιθανό να «ακυρώσει» τη φετινή Black Friday. Στην Αυστραλία μεγάλες αλυσίδες καταστημάτων ήδη εξετάζουν από κοινού αυτό το ενδεχόμενο, ενώ ο επικεφαλής της ένωσης λιανεμπορίου της χώρας κάλεσε τόσο τα καταστήματα όσο και τους καταναλωτές να κάνουν τις παραγγελίες τους για τα Χριστούγεννα πολύ νωρίτερα από ό,τι συνήθως. Ακόμη πιο προβληματική είναι η κατάσταση στην Αγγλία, όπου λόγω και Brexit παρατηρείται έλλειψη βασικών αγαθών και τα σουπερμάρκετ προειδοποιούν για επιδείνωση του φαινομένου ενόψει της κρίσιμης περιόδου των εορτών.

Μ' αυτά και μ' αυτά, η αγορά σε όλο τον κόσμο βρίσκεται αντιμέτωπη με μία δύσκολη σεζόν και η ελληνική δεν αποτελεί φυσικά εξαίρεση. Πέρα από το επικείμενο κύμα ανατιμήσεων σε σειρά αγαθών και υπηρεσιών, ο μεγάλος κίνδυνος ενόψει της Black Friday και των Χριστουγέννων, περίοδοι όπου παραδοσιακά η ζήτηση εκτοξεύεται, είναι η έλλειψη προϊόντων. Οι πρώτες ελλείψεις είναι αισθητές και στη χώρα μας και αφορούν κυρίως τα προϊόντα χαμηλότερης και μέσης τιμής, όπως λευκές συσκευές και κουζίνομηχανές. Η ανησυχία των εμπόρων για τις

³ Αφορά εργοστάσιο της Samsung Electronics Co, το οποίο επέστρεψε στην κανονική παραγωγή περίπου δύο μήνες μετά.

διαστάσεις που μπορεί να λάβει το φαινόμενο τους επόμενους μήνες, όταν εξαντληθούν και τα τελευταία αποθέματα, είναι εκπεφρασμένη από τώρα.

Επιχειρήσεις επισημαίνουν με επίσημες ανακοινώσεις ⁴ τους, ότι οι καθυστερήσεις ή μετακυλήσεις στις παραδόσεις των πρώτων υλών και των εμπορευμάτων, αυξάνουν τις ελλείψεις ειδικά σε προϊόντα με έντονο εποχικό χαρακτήρα, προσθέτοντας πως η κρίση στην παγκόσμια ανεφοδιαστική αλυσίδα δεν παρουσιάζει σημάδια βελτίωσης. Έτσι πολλές ελληνικές επιχειρήσεις, αναζητώντας λύση στο διαφαινόμενο αδιέξοδο έχουν παγώσει μέχρι νεοτέρας τις παραγγελίες τους από τα κινέζικα εργοστάσια και έχουν στραφεί σε άλλες περιοχές για να καλύψουν τις ανάγκες τους, έγκαιρα και σε σχετικά ανταγωνιστικό κόστος. Η Τουρκία και το Ισραήλ φέρεται ότι βρίσκονται ψηλά στην ατζέντα, καθώς πρόκειται για δύο αγορές οι οποίες τροφοδοτούν ήδη με προϊόντα μεγάλες βιομηχανίες της Ευρώπης.

1.2 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΜΙΚΡΟΕΠΕΞΕΡΓΑΣΤΗΣ

Πριν την εμφάνιση των μικροεπεξεργαστών, η Κεντρική Μονάδα Επεξεργασίας (ΚΜΕ ή CPU) ήταν υπεύθυνη για την εκτέλεση των εντολών σε έναν υπολογιστή. Οι κεντρικές μονάδες επεξεργασίας ήταν ογκώδεις σε μέγεθος, αποτελούνταν από πολλά ολοκληρωμένα κυκλώματα και είχαν περιορισμένη ισχύ. Η ενσωμάτωση σε ένα μόνο ολοκληρωμένο κύκλωμα όλης αυτής της Κεντρικής Μονάδας Επεξεργασίας ενός υπολογιστή είναι το αποτέλεσμα της εμφάνισης της τεχνολογίας των ολοκληρωμένων κυκλωμάτων. Ο επεξεργαστής αυτός είναι το βασικό εξάρτημα της λειτουργίας ενός υπολογιστή όπου και εκτελείται το μεγαλύτερο μέρος εντολών και λειτουργιών. Στην πράξη, πρόκειται για ένα ολοκληρωμένο κύκλωμα κατασκευασμένο πάνω σε ένα κομμάτι πυριτίου, που ενσωματώνει τα κυκλώματά του, που αποτελούνται κατά κύριο λόγο από τρανζίστορες.

Το κύκλωμα αυτό ονομάστηκε Μικροεπεξεργαστής. Η μνήμη του βρίσκεται σε αρκετά ολοκληρωμένα κυκλώματα περιορισμένων αποθηκευτικών δυνατοτήτων, τα οποία το συνοδεύουν. Επίσης υποστηρίζεται και από μια πλειάδα

⁴ Jumbo του Απόστολου Βακάκη

ολοκληρωμένων κυκλωμάτων. Αυτά ευθύνονται για την κατάλληλη διασύνδεσή του με τον εξωτερικό κόσμο, μιας και δεν έχει ενσωματωμένες αυτές τις δυνατότητες και επιπλέον επιτελούν τις λειτουργίες χρονισμού και προώθησης δεδομένων στον τελικό τους προορισμό.

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας των ολοκληρωμένων κυκλωμάτων τις τελευταίες δεκαετίες έδωσε τη δυνατότητα να μπορούν να ενσωματωθούν σε ένα ολοκληρωμένο κύκλωμα όλο και πιο πολύπλοκα κυκλώματα (από τον πρώτο μικροεπεξεργαστή, που είχε 2 χιλιάδες τρανζίστορες, έχουμε φτάσει πλέον σε επεξεργαστές με πάνω από 7 εκατομμύρια τρανζίστορες σε ένα και μόνο ολοκληρωμένο κύκλωμα) με αποτέλεσμα τη γρήγορη ανάπτυξη των μικροεπεξεργαστών και την ολοένα και πιο συχνή χρήση τους τόσο σε πολύπλοκες υπολογιστικές συσκευές όσο και σε απλές οικιακές συσκευές ή συστήματα ελέγχου.

Ο τρόπος κατασκευής των ΚΜΕ άλλαξε σημαντικά στην δεκαετία του 70, όταν κατασκευάστηκαν οι πρώτοι επεξεργαστές από ένα μόνο ολοκληρωμένο κύκλωμα μεγάλης ολοκλήρωσης. Επειδή μειώθηκε εκ νέου το μέγεθος, οι νέοι επεξεργαστές ονομάστηκαν μικροεπεξεργαστές, ενώ σήμερα ο όρος "ΚΜΕ" αναφέρεται αποκλειστικά σε αυτούς. Το μικρότερο μέγεθος μείωσε επίσης και τον χρόνο μεταγωγής λόγω των φυσικών παραγόντων. Έτσι οι σύγχρονοι μικροεπεξεργαστές έχουν συχνότητα ρολογιού που κυμαίνεται από εκατοντάδες megahertz έως αρκετά gigahertz. Παράλληλα, αυξήθηκε η πολυπλοκότητα και ο αριθμός των τρανζίστορ που αποτελούσαν ένα ολοκληρωμένο κύκλωμα⁵.

1.3 ΠΩΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΕΤΑΙ ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΕΠΕΞΕΡΓΑΣΤΗΣ

Ο πρώτος μικροεπεξεργαστής έκανε την εμφάνισή του στις αρχές του 1972, σχεδόν τρεις δεκαετίες μετά από τους πρώτους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Αν και η πολυπλοκότητα, το μέγεθος, η κατασκευή, και η γενική μορφή των επεξεργαστών έχει αλλάξει ριζικά τα τελευταία εξήντα χρόνια, είναι αξιοσημείωτο ότι ο βασικός σχεδιασμός και η λειτουργία τους δεν έχει αλλάξει σε μεγάλο βαθμό. Τα βασικά μέρη ενός επεξεργαστή είναι η Αριθμητική και Λογική Μονάδα (A.L.U. - Arithmetic and

⁵ Ο ρυθμός αύξησης των τρανζίστορ περιγράφεται από τον νόμο του Μουρ, που ισχύει μέχρι σήμερα και προβλέπει τον διπλασιασμό του αριθμού των τρανζίστορ, που ενσωματώνονται σε ένα ολοκληρωμένο κύκλωμα, κάθε 18 μήνες.

Logical Unit) όπου εκτελούνται οι αριθμητικές και λογικές πράξεις, οι Καταχωρητές (Registers) που είναι μικρές μονάδες μνήμης και χρησιμοποιούνται για την προσωρινή αποθήκευση των δεδομένων καθώς αυτά υφίστανται επεξεργασία και η Μονάδα Ελέγχου (C.U. - Control Unit) που ελέγχει τη ροή δεδομένων από και προς την Κ.Μ.Ε (στους καταχωρητές, τη μνήμη και τις περιφερειακές μονάδες εισόδου/εξόδου). Στο πέρασμα του χρόνου οι εταιρείες κατασκευής, επινόησαν νέες τεχνικές κατασκευής τους με γνώμονα το κόστος, τη ταχύτητα επεξεργασίας αλλά κυρίως την επεξεργαστική ισχύ.

Καθώς ο αριθμός των τρανζίστορς, που περικλείονται σε μια επιφάνεια ενός ολοκληρωμένου κυκλώματος, είναι τρομακτικά μεγάλος, είναι αδύνατη πλέον η σχεδιάσή του χωρίς τη χρήση υπολογιστή. Κατά τη διάρκεια σχεδίασης, ο σχεδιαστής χρησιμοποιεί έναν τερματικό σταθμό για να σχεδιάσει σε αυτόν το γράφημα του λογικού κυκλώματος, που θα αποτυπωθεί πάνω στην επιφάνεια πυριτίου. Κατόπιν, με τη βοήθεια ειδικών προγραμμάτων αποθηκευμένων στον υπολογιστή και ειδικών εργαλείων, το γράφημα αυτό θα σχηματιστεί πάνω στην επιφάνεια του ολοκληρωμένου κυκλώματος.

Μετά το τέλος της διαδικασίας σχεδιασμού, ακολουθεί η διαδικασία παραγωγής και ελέγχου ορθής λειτουργίας του ολοκληρωμένου κυκλώματος. Τα ολοκληρωμένα κυκλώματα κατασκευάζονται σε δεκάδες ή εκατοντάδες, ανάλογα με το μέγεθός τους, πάνω σε ένα δίσκο πυριτίου. Το πρώτο βήμα που έχουμε επομένως είναι η κατασκευή του δίσκου πυριτίου. Η διαδικασία αποτύπωσης των κυκλωμάτων πάνω σε αυτόν ακολουθεί διάφορα στάδια. Αρχικά έχουμε την κατασκευή μιας απόλυτα καθαρής ημιαγωγίμης επιφάνειας, στην οποία υπεισάγονται προσμίξεις με τη βοήθεια ενός μονωτικού επιστρώματος οξειδίου για να αποδοθούν οι απαραίτητες ηλεκτρικές ιδιότητες. Πάνω στην επιφάνεια αυτή τοποθετείται προστατευτικό επίχρισμα και εκτίθεται σε ακτινοβολία μέσω μασκών, μετά καθαρίζεται, χαράσσεται με οξέα, προστίθενται καινούργιες προσμίξεις και η διαδικασία αυτή επαναλαμβάνεται μέχρις ότου χαραχτούν όλα τα κυκλώματα.

Το επόμενο βήμα είναι ο έλεγχος των πλακιδίων που παράγονται με την εφαρμογή σημάτων ελέγχου στα σημεία των εξωτερικών συνδεσμολογιών κάθε πλακιδίου, ενώ όσα δεν ανταποκρίνονται σωστά, σημειώνονται ως ελαττωματικά. Στη συνέχεια οι δίσκοι πυριτίου κόβονται στα επιμέρους τμήματα, που είναι τα

ολοκληρωμένα κυκλώματα και το κάθε ολοκληρωμένο κύκλωμα που προκύπτει, τοποθετείται σε μία βάση με πλαστικό ή κεραμικό περίβλημα και οι γραμμές που έχει, συνδέονται με χρυσά σύρματα στους ακροδέκτες της βάσης. Τέλος τοποθετείται το πάνω μέρος του περιβλήματος και τα ολοκληρωμένα κυκλώματα είναι έτοιμα και οδηγούνται για τον τελικό τους έλεγχο, σχετικά με την τήρηση των προδιαγραφών λειτουργίας τους και την τήρηση των ζητούμενων χαρακτηριστικών.

Τα chips ή μικροεπεξεργαστές μπορεί να είναι ένα πολύ μικρό προϊόν, αλλά και το πιο απαιτητικό που κατασκευάζεται σε παγκόσμια κλίμακα. Ο σχεδιασμός τους ξεκίνησε με στόχο τη δημιουργία απλών συστημάτων αυτόματου ελέγχου και τη χρήση τους σε διάφορες συσκευές. Η βελτιστοποίηση της απόδοσής τους και το μικρό τους μέγεθος σε συνδυασμό με τη ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας, οδήγησε σε μικρότερους και ισχυρότερους μικροεπεξεργαστές και ως αποτέλεσμα τη χρήση του σχεδόν σε όλες τις ηλεκτρονικές συσκευές από αριθμομηχανές μέχρι πανίσχυρους υπερυπολογιστές. Αυτός ο συνδυασμός κόστους και δυσκολίας έχει δημιουργήσει ένα status quo, παγκόσμιας εξάρτησης από τους παραγωγούς μικροεπεξεργαστών, οι οποίοι δεν είναι άλλοι από τα δύο ασιατικά εργοστάσια, την Taiwan Semiconductor Manufacturing Co.(TSMC) και την Samsung Electronics Co.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΓΕΝΕΣΙΟΥΡΓΕΣ ΑΙΤΙΕΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Ακούγεται απίστευτο, αλλά είναι αληθινό: έως τον Μάιο του 2021 μία και μόνο χώρα ήταν η παραγωγός του 80% των παγκόσμιων ημιαγωγών των υπολογιστών. Και αυτή δεν είναι ούτε η Κίνα, ούτε οι ΗΠΑ, αλλά η Ταϊβάν των 23,5 εκατ. κατοίκων. Η πλειοψηφία τους κατασκευάζεται από τον τεχνολογικό κολοσσό TSMC (Taiwan Semiconductor Manufacturing Company). Το εργοστάσιό της απασχολεί δεκάδες χιλιάδες ανθρώπους που εργάζονται για την κατασκευή μικροσκοπικών τσιπ, τα οποία χρησιμοποιούνται σχεδόν σε όλα τα ηλεκτρονικά προϊόντα.

Η εξάρτηση όμως της παγκόσμιας παραγωγής από κάποια συγκεκριμένα εργοστάσια χωρίς να υπάρχει η δυνατότητα εναλλακτικών προμηθευτών μπορεί να οδηγήσει σε αδιέξοδα και ελλείψεις εάν η παραγωγός εταιρεία αντιμετωπίσει κάποιο πρόβλημα ή εμφανιστεί κάποια δυσλειτουργία. Για παράδειγμα η παραγωγή στο εργοστάσιο της TSMC και η παγκόσμια διανομή σταμάτησαν για πάνω από ένα χρόνο λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού. Επιπλέον, η διαδικασία κατασκευής απαιτεί πολύ νερό. Μόνο η TSMC υπολογίζεται ότι χρησιμοποιεί πάνω από 150.000 τόνους νερού την ημέρα, ωστόσο η Ταϊβάν βίωσε μια μεγάλη περίοδο ξηρασίας, με αποτέλεσμα να στεγνώνουν οι δεξαμενές και να καταστεί υποχρεωτική η μεταφορά νερού στο εργοστάσιο με φορτηγά.

Εκτός αυτού, ο εκτροχιασμός της παγκόσμιας ανεφοδιαστικής αλυσίδας απηχεί στην έλλειψη και μιας άλλης πρώτης ύλης που είναι εξίσου αναγκαία, όσο και οι ημιαγωγοί, για πολύ μεγάλο φάσμα βιομηχανιών, του χαλκού. Μια ανεμογεννήτρια ικανή να παράγει ένα μεγαβάτ, που αρκεί για να καλύψει τις ενεργειακές ανάγκες 500 νοικοκυριών, χρειάζεται τουλάχιστον τρεις τόνους χαλκού. Και βέβαια, το βιομηχανικό μέταλλο είναι εξίσου αναγκαίο για τις καλωδιώσεις μικροεπεξεργαστών. Παρακάτω λοιπόν θα εξετάσουμε αναλυτικά τις γενεσιουργές αιτίες που οδήγησαν σε αυτή την έλλειψη μικροεπεξεργαστών

2.1 ΕΛΛΕΙΨΗ ΣΠΑΝΙΩΝ ΓΑΙΩΝ

Μέχρι και πριν από 100 χρόνια, λιγότερα από μια ντουζίνα υλικά ήταν σε ευρεία χρήση για την κάλυψη των τότε βασικών ανθρώπινων αναγκών: ξύλο,

τούβλο, ασήμι, χρυσός, χαλκός, σίδηρος και ορισμένα πλαστικά. Σήμερα, το μικροσίπ ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή περιέχει 60 περίπου διαφορετικά υλικά. Ορισμένα από αυτά τα υλικά προέρχονται από σπάνιες γαίες. Η βαθμιαία εξέλιξη της τεχνολογίας και η ανάγκη για την συνεχή αναβάθμισή της, στηρίζεται σε μια ιδιαίτερη ομάδα χημικών στοιχείων, τις σπάνιες γαίες. Η σημαντικότητα αυτών των μετάλλων στην παγκόσμια ζήτηση και στην οικονομία είναι τεράστια. Οι πολλαπλές εφαρμογές που βρίσκουν στη βιομηχανία, στην ιατρική, στη γεωργία και στα αμυντικά συστήματα τα καθιστούν αναντικατάστατα για την καθημερινότητα των ανθρώπων. Η κατάσταση στην αγορά των chip έχει πολλές συγγένειες με την παράλληλη κρίση στον τομέα των σπάνιων γαίων.

Με τον όρο σπάνιες γαίες ονομάζονται, τα μέταλλα των οποίων τα οξειδία είναι γαιώδους μορφής και εξαιρετικής σπανιότητας. Οι σπάνιες γαίες (REEs - Rare Earth Elements) αποτελούνται από 17 χημικά στοιχεία του περιοδικού πίνακα, 15 από αυτά βρίσκονται εντός της ομάδας των Λανθανίδων, ενώ την ομάδα αυτή συμπληρώνουν το Σκάνδιο (Sc) και το Ύτριο (Y).

1 H Hydrogen 1.00794																	2 He Helium 4.003																	
3 Li Lithium 6.941	4 Be Beryllium 9.012182	<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid red; border-radius: 50%; padding: 5px;">REE</div> <div style="background-color: yellow; padding: 5px;">LREE</div> <div style="background-color: blue; padding: 5px;">HREE</div> </div>														5 B Boron 10.811	6 C Carbon 12.0107	7 N Nitrogen 14.006424	8 O Oxygen 15.9994	9 F Fluorine 18.9984032	10 Ne Neon 20.1797													
11 Na Sodium 22.98976928	12 Mg Magnesium 24.30509	13 Al Aluminum 26.9815386	14 Si Silicon 28.0855	15 P Phosphorus 30.973761	16 S Sulfur 32.065	17 Cl Chlorine 34.95325	18 Ar Argon 39.948	19 K Potassium 39.0983	20 Ca Calcium 40.078	21 Sc Scandium 44.955910	22 Ti Titanium 47.867	23 V Vanadium 50.9415	24 Cr Chromium 51.9961	25 Mn Manganese 54.938049	26 Fe Iron 55.845	27 Co Cobalt 58.933200	28 Ni Nickel 58.6934	29 Cu Copper 63.546	30 Zn Zinc 65.39	31 Ga Gallium 69.723	32 Ge Germanium 72.61	33 As Arsenic 74.92160	34 Se Selenium 78.96	35 Br Bromine 79.904	36 Kr Krypton 83.80									
37 Rb Rubidium 85.4678	38 Sr Strontium 87.62	39 Y Yttrium 88.90585	40 Zr Zirconium 91.224	41 Nb Niobium 92.90638	42 Mo Molybdenum 95.94	43 Tc Technetium (98)	44 Ru Ruthenium 101.07	45 Rh Rhodium 102.90550	46 Pd Palladium 106.42	47 Ag Silver 107.8682	48 Cd Cadmium 112.411	49 In Indium 114.818	50 Sn Tin 118.710	51 Sb Antimony 121.760	52 Te Tellurium 127.60	53 I Iodine 126.90447	54 Xe Xenon 131.29	55 Cs Cesium 132.90545	56 Ba Barium 137.327	57 La Lanthanum 138.90549	58 Ce Cerium 140.12	59 Pr Praseodymium 140.90766	60 Nd Neodymium 144.242	61 Pm Promethium (145)	62 Sm Samarium 150.36	63 Eu Europium 151.964	64 Gd Gadolinium 157.25	65 Tb Terbium 158.92534	66 Dy Dysprosium 162.50	67 Ho Holmium 164.93032	68 Er Erbium 167.26	69 Tm Thulium 168.93402	70 Yb Ytterbium 173.054	71 Lu Lutetium 174.967
87 Fr Francium (223)	88 Ra Radium (226)	89 Ac Actinium (227)	90 Th Thorium (232)	91 Pa Protactinium (231)	92 U Uranium (238)	93 Np Neptunium (237)	94 Pu Plutonium (244)	95 Am Americium (243)	96 Cm Curium (247)	97 Bk Berkelium (247)	98 Cf Californium (251)	99 Es Einsteinium (252)	100 Fm Fermium (257)	101 Md Mendelevium (258)	102 No Nobelium (259)	103 Lr Lawrencium (262)																		

Εικόνα 1. Περιοδικός πίνακας και απεικόνιση του διαχωρισμού των σπάνιων γαίων.

Πρόκειται για μέταλλα όπως κοβάλτιο (Co), λευκόχρυσος (Pt), τιτάνιο (Ti), ταντάλιο (Ta), ίνδιο (In), νεοδύμιο (Nd), δυσπρόσιο (Dy), δημήτριο (Ce), ευρώπιο (Eu), τέρβιο (Tb), λανθάνιο (La), Λίθιο (Li), γάλλιο (Ga), έρβιο (Er) κλπ από τα οποία, έστω και σε μικρές ποσότητες, εξαρτάται άμεσα η μετάβαση στη βιώσιμη παραγωγή

και στα φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα. Επίσης οι περισσότερες οικολογικές τεχνολογίες οφείλουν την ύπαρξη ή λειτουργικότητά τους σε ένα σύνολο από μέταλλα «υψηλής τεχνολογίας», στο πυρίτιο (Si) καθώς και τις σπάνιες γαίες, ορισμένες από τις οποίες είναι απαραίτητες για την μαζική παραγωγή ηλεκτρικών/ηλεκτρονικών προϊόντων (κινητά τηλέφωνα, επίπεδες οθόνες τηλεόρασης και κομπιούτερ, λάμπες εξοικονόμησης CFL, καταλύτες αυτοκινήτων, συστήματα ABS κλπ) καθώς και στην τεχνολογία των ΑΠΕ (πχ. το Νεοδύμιο (Nd) και το δυσπρόσιο (Dy) είναι απαραίτητα για την κατασκευή ανεμογεννητριών).

Χωρίς το λίθιο η ιδέα της ηλεκτροκίνησης στη αυτοκινητοβιομηχανία που πιεστικά προωθείται από τις ΗΠΑ και την ΕΕ για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, τινάζεται στον αέρα αφού σε αυτό βασίζεται όλη η τρέχουσα τεχνολογία συσσωρευτών στα ηλεκτροκίνητα οχήματα. Όμως αυτή τη στιγμή η Κίνα κρατάει στα χέρια της το κλειδί της παραγωγής μπαταριών ιόντων λιθίου με περίπου 80% αλλά και των ορυκτών που χρειάζονται. Η Κίνα λοιπόν, κατέχει ικανά κοιτάσματα γραφίτιου που χρησιμοποιείται στις ανόδους των μπαταριών και κοβαλτίου μέσω των ορυχείων στο Κογκό τα οποία έχει εξαγοράσει (το Κογκό παράγει το 60% των διεθνών αποθεμάτων κοβαλτίου).

Στο δε ακόμη πιο κρίσιμο τομέα του λιθίου, η Κίνα εκτός από τη δική της μεγάλη παραγωγή με ορυχεία στο εσωτερικό της χώρας, ελέγχει μεγάλα κοιτάσματα λιθίου στην περιοχή Greenbushes της Αυστραλίας καθώς και στη Χιλή (Sociedad Quimica y Minera). Ενώ πολλά έχουν γραφτεί για το παρασκήνιο της έξωσης του Eno Morales από την εξουσία το 2019, το ρόλο που έπαιξε η Κίνα στα κοιτάσματα λιθίου της Βολιβίας (στην αλμυρή έρημο Salar de Uyuni) και την πίεση που δέχθηκε ο τότε πρόεδρος Morales για να μην ακυρώσει τη συμφωνία με τη γερμανική εταιρία ACI SA. Έχει υπολογιστεί ότι οι χώρες που σχηματίζουν τρίγωνο του λιθίου (Χιλή, Βολιβία, Αργεντινή) κατέχουν στο έδαφός τους το 75% των διαπιστωμένων κοιτασμάτων λιθίου του κόσμου η ζήτηση του οποίου αυξάνεται με ρυθμό 8,9% ετησίως ως τώρα (αλλά θα εντατικοποιηθεί εκθετικά την επόμενη δεκαετία).

Ο χαρακτηρισμός σπάνιες γαίες παρόλα αυτά μας ξεγελάει. Τα στοιχεία αυτά τα θεωρούμε σπάνια λόγω της δυσκολίας τους ως προς την εξόρυξη και απομόνωσή τους από τα ορυκτά και όχι ως προς την εμφάνισή τους στον φλοιό της γης. Και αυτό επειδή η πολυπλοκότητα και η σύνθετη διαδικασία απομόνωσης των

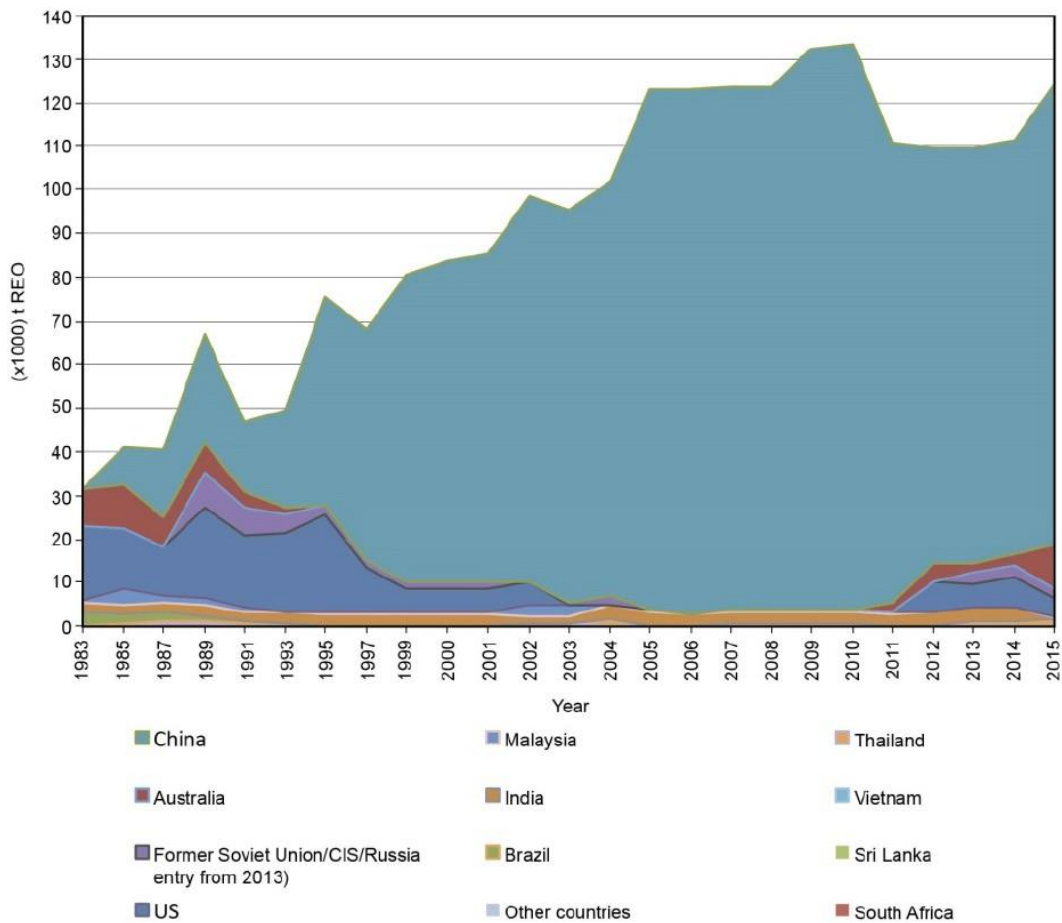
συγκεκριμένων μετάλλων απαιτεί μεγάλο κόστος. Τα γεωλογικά δεδομένα και οι μελέτες που έχουν γίνει απαντούν πως όχι μόνο δεν είναι σπάνιες αλλά πολλά στοιχεία της ομάδας των REE συναντώνται σε μεγάλα αποθεματικά ποσοστά. Η εκτιμώμενη μέση συγκέντρωση των στοιχείων που ανήκουν στις σπάνιες γαίες στον φλοιό της γης, υπερβαίνει εκείνη πολλών άλλων μετάλλων που εξορύσσονται σε βιομηχανική κλίμακα, όπως ο Χαλκός (Cu) και Ψευδάργυρος (Zn).

Η ιδιαιτερότητα που υπάρχει, είναι ότι μέχρι στιγμής δεν υπάρχει παγκόσμια ορυχείο το οποίο να έχει ως προϊόν εξόρυξης τις σπάνιες γαίες. Σε αντίθεση όμως με τα περισσότερα βασικά και πολύτιμα μέταλλα η εξόρυξη των οποίων είναι οικονομικά συμφέρουσα, τα στοιχεία σπάνιων γαιών, σπάνια μπορούν να εμφανίσουν υψηλές συγκεντρώσεις σε αποθέματα που θα επιτρέψουν την οικονομική τους εκμετάλλευση αυτοτελώς, ως κύριο προϊόν εξόρυξης.. Η δυσκολία ως προς την συλλογή τους, τα καθιστά αντιοικονομικά, έτσι στην πλειοψηφία τους συλλέγονται ως δευτερεύον προϊόν στα ορυχεία και ακολουθεί στην σειρά εξόρυξης μέταλλα όπως ο Σίδηρος (Fe), ο Χαλκός (Cu) και τα θειούχα μεταλλεύματα.

Η ιστορία της μαζικής παραγωγής και εξόρυξης των σπάνιων γαιών ξεκινάει τη δεκαετία του '50. Από το 1927, οπότε και ανακαλύφθηκαν τα τεράστια κοιτάσματα σπάνιων γαιών στο Bayan Obo, έως και τη δεκαετία του 1960, οι Κινέζοι είχαν ενδιαφερθεί ελάχιστα για το συγκριτικό πλεονέκτημα που διέθεταν. Μέχρι το 1948 χώρες όπως η Ινδία, η Βραζιλία και η Νότιος Αφρική κατείχαν τα ηνία στην παραγωγή τους. Στη συνέχεια στη δεκαετία του '60 άρχισε και η παραγωγή στην περιοχή της Καλιφόρνια στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής οι οποίες και κυριάρχησαν. Μόλις την περίοδο της διακυβέρνησης της χώρας από τον Ντενγκ Σιάο-Πινγκ (1904-1997) κι έπειτα από τον σχεδιασμό του «προγράμματος 863» τα τέλη της δεκαετίας του '80, η Κίνα στράφηκε στην ανάπτυξη μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής προκειμένου να κατακτήσει ηγεμονικό ρόλο σε όλα τα στάδια της επεξεργασίας των σπάνιων γαιών, από την εξόρυξή τους και τον διαχωρισμό τους ως τη μεταποίησή τους και την παραγωγή ημικατεργασμένων, ενδιάμεσων προϊόντων. Έως το 2000 η Κίνα αύξησε την παραγωγή της μαζικά σε αντίθεση με τις υπόλοιπες χώρες που μείωσαν την παραγωγή τους.

Η Κίνα αποτέλεσε και αποτελεί τον μεγαλύτερο παραγωγό. Το 2010 ήταν πρώτη, με 130.000 τόνους, όταν η συνολική παγκόσμια ήταν 134.000 τον. Σήμερα,

τα μεγαλύτερα αποθέματα βρίσκονται στις περιοχές της εσωτερικής Μογγολίας (ορυχείο Bayan Obo), Shangdong, Jiangxi, Guangdong, Hunan, Guangxi, Fujian, Sichuan (Hurst, 2010). Η δυνατότητα αυτή που κατέχει η Κίνα, να εξορύσσει σπάνιες γαίες, καθώς και να παράγει προϊόντα σπάνιων γαιών φθηνότερα και σε καλύτερη ποιότητα, την εκτόξευσε σε σχέση με τους ανταγωνιστές της. Στο παρακάτω διάγραμμα αποτυπώνεται η διαφορά δυναμικής της Κίνας σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο στην παραγωγή σπάνιων γαιών από τα ορυχεία της, από το 1983 έως το 2006. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα, έως το 1991 η Κίνα κρατούσε την πρωτιά στην παραγωγή, όμως η διαφορά σε σύγκριση με τις άλλες χώρες δεν ήταν αρκετά μεγάλη. Στο διάστημα των επόμενων ετών, ενώ οι περισσότερες χώρες μείωσαν την παραγωγή τους σε σπάνιες γαίες, η Κίνα την αύξησε σημαντικά. Το αποτέλεσμα ήταν η γιγάντωση του χάσματος μεταξύ της Κίνας με τον υπόλοιπο κόσμο που ασχολείται με την παραγωγή τους.

Εικόνα 2 Δυναμική στην παραγωγή σπάνιων γαιών των ορυχείων από το 1983 έως το 2001

Η παγκόσμια κυριαρχία της Κίνας στην παραγωγή οφείλεται στην εφαρμογή της “γεωπολιτικής” των Ορυκτών Πρώτων Υλών και στην μακροπρόθεσμη

βιομηχανική της πολιτική στα στρατηγικής σημασίας ορυκτά. Με αυτό τον τρόπο κατάφερε να δημιουργήσει σήμερα ένα σχεδόν απόλυτο μονοπώλιο. Η διαφορά αυτής της δυναμικότητας οφείλεται στο αποτέλεσμα διαφόρων παραγόντων. Οι κυριότεροι λόγοι της διαφοράς με τον υπόλοιπο κόσμο είναι το χαμηλό εργατικό κόστος και η μη τήρηση των περιβαλλοντικών πρωτοκόλλων. Υπολογίζεται ότι οι δύο αυτοί παράγοντες έδωσαν στην Κίνα την δυνατότητα του υποτριπλασιασμού του κόστους παραγωγής σπανίων γαιών σε σχέση με τους ανταγωνιστές της. Ακόμη η υπεροχή της Κίνας σε σύγκριση με τον υπόλοιπο κόσμο, αποτυπώνεται και στον μεγάλο αριθμό ορυχείων που εξαγουν σπάνιες γαίες, η οποία έκτος από μεγάλα σε έκταση μεταλλεία διαθέτει και παρά πολλά μικρά και παράνομα ορυχεία.

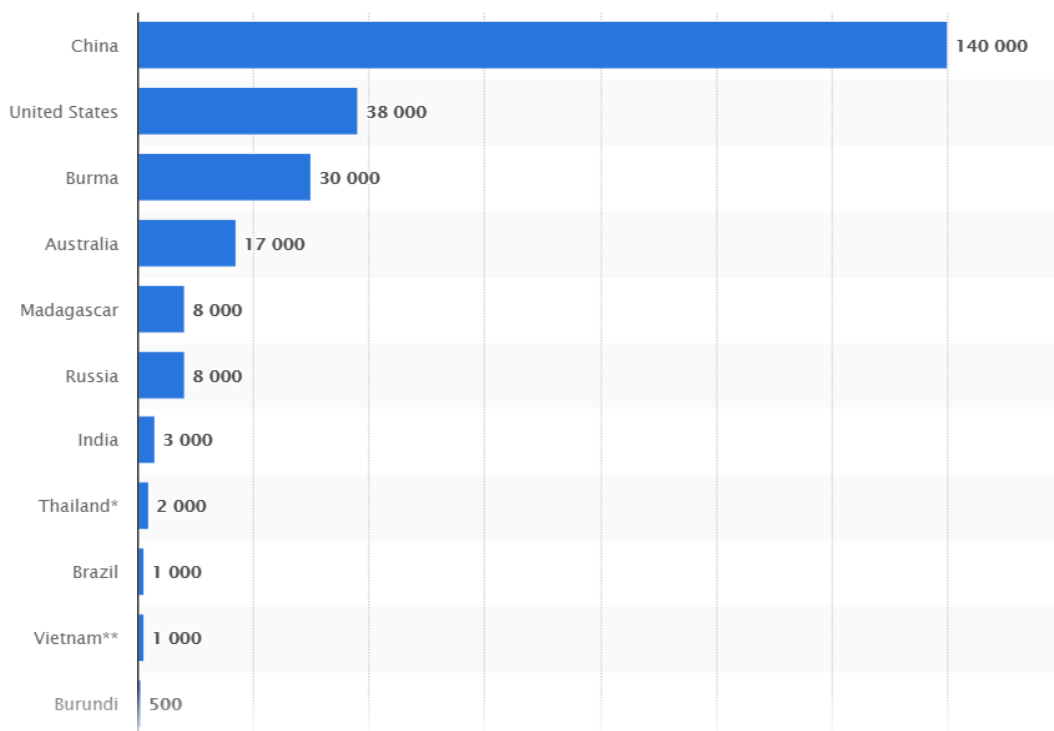
Εντούτοις, είναι αλήθεια ότι στην εφαρμογή του “γεωπολιτικού παιχνιδιού” έγιναν πολλές και ανεπίτρεπτες εκπτώσεις τόσο στα θέματα ασφάλειας και υγείας των εργαζομένων και περιοίκων όσο και στα θέματα της περιβαλλοντικής προστασίας. Άλλωστε και ο περιορισμός των ξένων ανταγωνιστών κατά τη διάρκεια των είκοσι τελευταίων ετών εξηγείται επίσης από τις ανωτέρω “εκπτώσεις” και γενικότερα από τις ιδιαιτερότητες και τις δυσκολίες που παρουσιάζει ο κλάδος: οι δραστηριότητες του διαχωρισμού και της αξιοποίησης των ουσιών είναι εντάσεως κεφαλαίου και επιπλέον είναι “καταστροφικές” για το περιβάλλον αν δεν ληφθούν επίσης δαπανηρά μέτρα.

Ειδικότερα, ο διαχωρισμός των σπανίων γαιών προϋποθέτει τη χρήση χημικών ουσιών που ρυπαίνουν σε εξαιρετικά μεγάλο βαθμό το περιβάλλον και δημιουργεί ραδιενεργά απόβλητα. Η Κίνα υπήρξε η μοναδική χώρα που επέλεξε να αναπτύξει τη μαζική παραγωγή σπανίων γαιών αγνοώντας τις επιπτώσεις και θυσιάζοντας την υγεία των εργαζομένων στα ορυχεία του Baotou, καθώς και το φυσικό περιβάλλον των γειτονικών περιοχών. Σήμερα, πλέον, η απόρριψη των αποβλήτων της εταιρείας Baotou Steel στον Κίτρινο Ποταμό έχει μετατραπεί σε πρόβλημα μεγάλων διαστάσεων που οι Κινέζοι το κρατούν σε “απόσταση” από τα media κάθε είδους. Εντούτοις, στους εργαζόμενους των βιομηχανιών εξευγενισμού αλλά και στις περιοχές απόρριψης των αποβλήτων, παρατηρούνται υψηλά ποσοστά καρκίνου.

Επ’ αυτού ο οικονομολόγος του Bureau de Recherches Geologiques et Minières (Γραφείο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών – BRGM) επισημαίνει

«την παράδοση αντίφαση ανάμεσα στη χρήση των σπάνιων γαιών στις ανανεώσιμες μορφές ενέργειας και στις ρυπογόνες μεθόδους παραγωγής τους».Μολαταύτα, μελετώντας κανείς την “μεθοδολογία ανάπτυξης” σε παγκόσμιο επίπεδο και κυρίως την “αξιοποίηση” των φυσικών και ορυκτών πόρων του πλανήτη, ευκόλως θα παρατηρήσει ότι αυτές οι “αντιφάσεις” αποτελούν τον κανόνα...

Σήμερα η Κίνα εξακολουθεί να είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός στοιχείων σπανίων γαιών στον κόσμο. Η χώρα παρήγαγε περισσότερο από το 60% της συνολικής παραγωγής σπανίων γαιών στον κόσμο το 2019. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Γεωλογικής Έρευνας των ΗΠΑ, η παραγωγή της Κίνας αυξήθηκε από 120.000 το 2018 σε 132.000 τόνους το 2019. Η παγκόσμια παραγωγή αυξήθηκε από 190.000 το 2018 σε 210.000 τόνους το 2019. Στην εικόνα 3 αποτυπώνεται η παγκόσμια παραγωγή για το 2020. Η συνολική παγκόσμια παραγωγή ήταν περίπου 249.000 τόνους με την Κίνα να κυριαρχεί και να κατέχει το 56% αυτής.

Εικόνα 3. Παγκόσμια παραγωγή σπανίων γαιών σε μετρικούς τόνους για το έτος 2020

Στο μέλλον και συγκεκριμένα κατά τη διάρκεια της περιόδου 2021 έως 2026, η αγορά σπανίων γαιών αναμένεται να καταγράψει ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης άνω του 7,5% (Mordor Intelligence, 2021). Οι κύριοι παράγοντες που οδηγούν την

ανάπτυξη της αγοράς που μελετήθηκε είναι η υψηλή ζήτηση από τις αναδυόμενες οικονομίες, η εξάρτηση της «πράσινης τεχνολογίας» από στοιχεία σπάνιων γαιών και εταιρείες που εστιάζουν στην έρευνα και την ανάπτυξη. Από την άλλη πλευρά, η ασυνεπής προσφορά και η παράνομη εξόρυξη στοιχείων σπάνιων γαιών είναι μερικές από τις ανησυχίες που επηρεάζουν την ανάπτυξη της αγοράς. Γι' αυτό και πολλές εταιρίες υπενδύουν στην ανακύκλωσή τους καθώς υπάρχει μεγαλύτερο περιβαλλοντικό κίνητρο αλλά κυρίως οικονομικό. Νέες τεχνικές και κατ' επέκταση κατοχυρωμένες μέθοδοι εμφανίζονται στο κλάδο για να τον ενισχύσουν. Δεν μένει παρά να περιμένουμε τις εξελίξεις.

2.2 ΠΑΝΔΗΜΙΑ COVID 19

Μέσα στο 2021 διαβάσαμε πολλές φορές για την έλλειψη των μικροεπεξεργαστών και τους λόγους που συνέβη. Πλέον βασικός υπεύθυνος είναι το μοντέλο παραγωγής Just In Time⁶ που εφαρμόζουν εδώ και πολλά χρόνια οι βιομηχανίες. Δηλαδή δεν διατηρούν σημαντικά αποθέματα εξαρτημάτων ώστε να μην έχουν δεσμευμένα τεράστια κεφάλαια αφενός και κατά δεύτερο λόγο να μην χρειάζεται να διαχειριστούν μεγάλους αποθηκευτικούς χώρους, να αποφεύγουν τις αυξημένες δαπάνες logistics κλπ. Αυτό το μοντέλο λειτούργησε καλά για τις τελευταίες δύο δεκαετίες και απέφερε οικονομίες κλίμακας και κερδοφορία.

Όμως η έκρηξη ζήτησης chip μέσα στην πανδημία, διατάραξε την αλυσίδα παραγωγής, μεταφοράς, συναρμολόγησης και παράδοσης στους τελικούς αποδέκτες και οι ειδήμονες συμφωνούν ότι τα αίτια είναι πολυπαραγοντικά. Η διατάραξη της ομαλότητας στην παραγωγή λόγω προσωρινών κλεισιμάτων κάποιων εργοστασίων, η διατάραξη όλων των ειδών μεταφορών, χερσαίων, εναέριων και θαλάσσιων και το κλείσιμο των συνόρων συντέλεσαν σε μεγάλο βαθμό στην εμφάνιση της έλλειψης αυτής.

Αυτό το κομμάτι των αιτιών μπορεί να διαιρεθεί σε δύο ξεχωριστές υποκατηγορίες οι οποίες επηρεάστηκαν σε μεγάλο βαθμό από την πανδημία του

⁶ Το σύστημα Just In Time είναι μια φιλοσοφία της συνεχούς και εξαναγκαστικής επίλυσης προβλημάτων που στηρίζει το σύστημα της λιτής παραγωγής. Δηλαδή ο πελάτης εφοδιάζεται με την ακριβή ποσότητα υλικών που θέλει την ακριβή χρονική στιγμή που τα χρειάζεται χωρίς επιπρόσθετες δαπάνες.

COVID-19. Αρχικά το κομμάτι της παραγωγής των μικροεπεξεργαστών τόσο αναφορικά με τη λειτουργία των εργοστασίων παραγωγής τους όσο και με την ανάγκη προμήθειας πρώτων υλών για την παραγωγή τους. Η αύξηση των αριθμών των κρουσμάτων σε πολλές χώρες και η προσπάθεια περιορισμού της εξάπλωσης της πανδημίας οδήγησε πολλές χώρες στην επιβολή περιορισμών και lockdown. Πολλά εργοστάσια παραγωγής αλλά και άλλες επιχειρήσεις που εμπλέκονται καθ' οιονδήποτε τρόπο στην παραγωγική διαδικασία, αναγκάστηκαν να κλείσουν προσωρινά, άλλοι για μεγαλύτερο και άλλοι για μικρότερο χρονικό διάστημα, λόγω επιβεβαιωμένων κρουσμάτων στο προσωπικό τους.

Ο φόβος εξάπλωσης της ασθένειας στο σύνολο του προσωπικού τους, οδήγησε πολλές διοικήσεις εργοστασίων και λοιπών εταιρειών να διακόψουν για ένα διάστημα τις εργασίες τους, προκειμένου να προβούν σε υγειονομικούς ελέγχους του προσωπικού και απολύμανση των χώρων τους. Και αυτό γιατί θεώρησαν ότι ένα μικρό προληπτικό κλείσιμο για περιορισμό των κρουσμάτων θα ήταν προτιμότερο από μια μεγαλύτερη και πιο βίαιη διακοπή εργασιών. Έτσι πολλά εργοστάσια βρέθηκαν εκτός προγραμματισμού με πολλές καθυστερήσεις στην παραγωγή και τις παραγγελίες να συσσωρεύονται.

Σε δεύτερο επίπεδο, μετά την παραγωγή των προϊόντων, το επόμενο σημαντικό στάδιο είναι η μεταφορά τους στα μέρη συναρμολόγησης των υποπροϊόντων, προκειμένου να λάβουν οι καταναλωτές το τελικό προϊόν. Γι' αυτή τη μεταφορά υπεύθυνες είναι οι εταιρείες logistics οι οποίες επίσης δεν έμειναν ανεπηρέαστες από την πανδημία. Οι εταιρείες αυτές συνδέουν τους παραγωγούς προϊόντων και υποπροϊόντων με τις αγορές, παρέχοντας διάφορες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των πολυτροπικών μεταφορών, της αποστολής εμπορευμάτων, της αποθήκευσης και της διαχείρισης αποθεμάτων.

Οι υπηρεσίες αυτές είναι σημαντικές για την παγκόσμια παραγωγή, η οποία είναι πολύπλοκη και πολυτοπική. Το iPhone της Apple, για παράδειγμα, χρησιμοποιεί εξαρτήματα από περισσότερους από 200 προμηθευτές σε 43 χώρες. Ως αποτέλεσμα, οι σημερινές παγκόσμιες αλυσίδες παραγωγής απαιτούν μεγαλύτερη ανθεκτικότητα και αποτελεσματικότητα στη ροή των αγαθών μεταξύ και εντός των χωρών. Αυτό επιτυγχάνεται με την ανάθεση των διαμετακομιδών μεταξύ των εταιρειών παραγωγής και της αγοράς και γενικά της ανεφοδιαστικής τους

αλυσίδας, σε εξειδικευμένες εταιρείες παροχής υπηρεσιών logistics και ειδικά σε εκείνες με ολοκληρωμένες δυνατότητες λύσεων από άκρο σε άκρο.

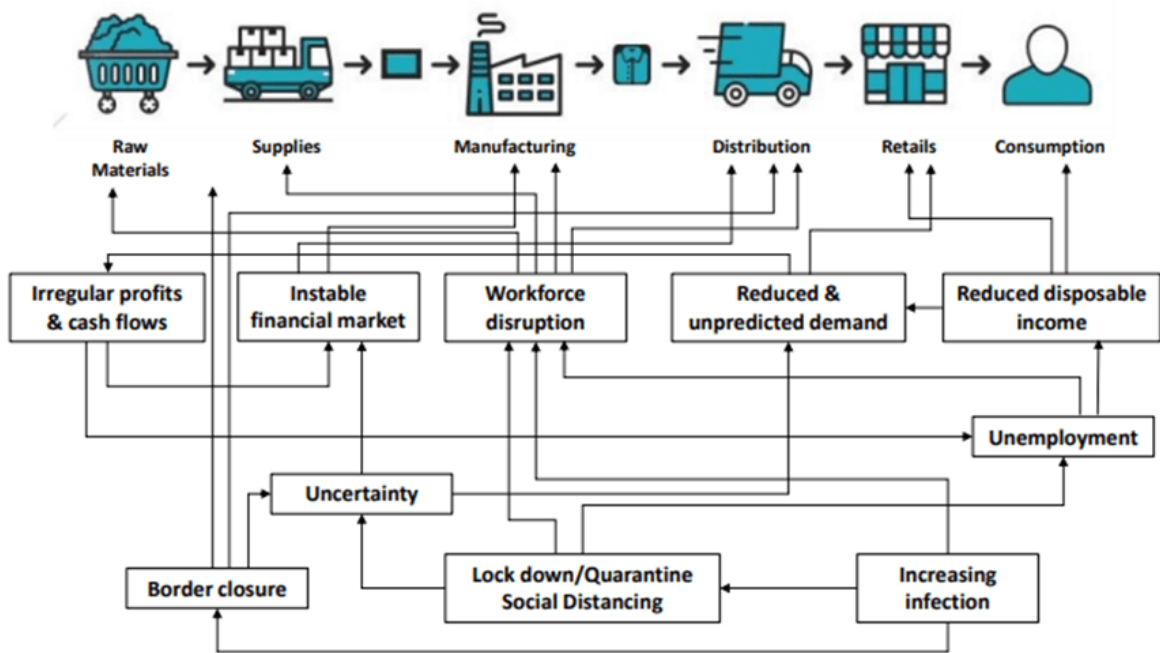
Η μεγάλη σημασία και σπουδαιότητα των logistics στην σημερινή οικονομία και στην ανεφοδιαστική αλυσίδα σήμερα, υποδεικνύεται και από την άρρηκτη σχέση μεταξύ των επιδόσεων τους και των υψηλότερων εισοδημάτων, καταδεικνύοντας τη συμβολή του κλάδου στην παραγωγικότητα και την οικονομική ανάπτυξη. Το κόστος των logistics ως ποσοστό του ΑΕΠ μπορεί να είναι έως και 25% σε ορισμένες αναπτυσσόμενες οικονομίες - σε σύγκριση με 6-8% στις χώρες του ΟΟΣΑ. Επομένως, η καλύτερη αποτελεσματικότητα στον τομέα αυτό μπορεί να τονώσει την ανταγωνιστικότητα και την οικονομική ανάπτυξη στις αναδυόμενες αγορές.

Ο αντίκτυπος του COVID-19 έγινε αισθητός αρχικά στην Κίνα λόγω του ρόλου που διαδραματίζει στην παγκόσμια παραγωγή (με τη Γουχάν, το επίκεντρο της πανδημίας, να διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο - περισσότερες από 200 από τις εταιρείες Fortune Global 500 έχουν παρουσία εκεί). Η Κίνα είναι επίσης ένας από τους σημαντικότερους καταναλωτές παγκόσμιων εμπορευμάτων και γεωργικών προϊόντων παγκοσμίως.

Οι διακοπές στην παραγωγή στην Κίνα προκάλεσαν διακυμάνσεις και καθυστερήσεις στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού. Τα φορτία καθυστερούσαν στα μεγάλα λιμάνια εμπορευματοκιβωτίων της Κίνας, οι ταξιδιωτικοί περιορισμοί οδήγησαν σε έλλειψη οδηγών φορτηγών για την παραλαβή εμπορευματοκιβωτίων και οι αερομεταφορείς ακύρωσαν πολλά δρομολόγια. Η προκύπτουσα έλλειψη εξαρτημάτων από την Κίνα επηρέασε τις παραγωγικές δραστηριότητες σε πολλές χώρες του εξωτερικού. Σημαντικές βιομηχανίες σε όλο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένων των αυτοκινήτων, των ηλεκτρονικών, των φαρμακευτικών προϊόντων, του ιατρικού εξοπλισμού και προμηθειών, καθώς και των καταναλωτικών αγαθών, επηρεάστηκαν.

Αν και η παραγωγή και η μεταποίηση επανέκαμψαν μετά από λίγο καιρό, η επιστροφή στην πλήρη παραγωγική ικανότητα είναι απίθανη βραχυπρόθεσμα λόγω της εξάπλωσης της πανδημίας στους εμπορικούς εταίρους της Κίνας. Ο τομέας των φορτηγών μεγάλων αποστάσεων, ο οποίος μεταφέρει περισσότερο από το 80% των εμπορευμάτων της χώρας, απεικονίζει τις επιπτώσεις του lockdown στο κινεζικό

εμπόριο. Από τις 24 Ιανουαρίου έως τις 26 Φεβρουαρίου 2020, ο όγκος των μεταφορών που εκτελέστηκαν από φορτηγά μεγάλων αποστάσεων έπεσε κάτω από το 15% των επιπέδων του 2019⁷ και η ανάκαμψή του προήλθε από την ικανότητα να περιοριστεί γρήγορα ο ιός και την πολιτική της Κινεζικής κυβέρνησης, όπως η απαλλαγή από τα διόδια των εθνικών αυτοκινητοδρόμων και οι απαιτήσεις καραντίνας.

Εικόνα 4 Η καταναλωτική διαδικασία

Ακολούθως η εξάπλωση της πανδημίας στον υπόλοιπο κόσμο, που οδήγησε σε lockdown και κλείσιμο των συνόρων, περιορίσε την κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Πρόσθετα πρωτόκολλα που εισήχθησαν για τη διασφάλιση της υγείας των εργαζομένων όπως η κοινωνική αποστασιοποίηση και άλλα, συνέβαλαν στη δημιουργία συμφόρησης στις εμπορευματικές μεταφορές. Για παράδειγμα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, φορτηγά σχημάτισαν γραμμές μήκους 37 μιλίων στον αυτοκινητόδρομο A4 μετά το κλείσιμο της Πολωνίας στα σύνορά της με τη Γερμανία στα μέσα Μαρτίου. Στην Ινδία, το lockdown δημιούργησε έλλειψη οδηγών φορτηγών, με αποτέλεσμα πάνω από 50.000 κοντέινερ να συσσωρευτούν στα λιμάνια Chennai, Kamajalar και Kattupalli.

Και αυτές οι επιπτώσεις δεν είναι ορατές μόνο στις χερσαίες αλλά σε όλες τις

⁷ G7 China Road Freight Report

μεταφορές. Στις ωκεάνιες μεταφορές, οι συνολικοί όγκοι εμπορευματοκιβωτίων που διακινήθηκαν από τα κινεζικά λιμάνια τους πρώτους μήνες του 2020, μειώθηκαν κατά 10,1%. Η Agility Logistics⁸ αναφέρει σημαντικούς περιορισμούς στις θαλάσσιες μεταφορές σε όλο τον κόσμο, επηρεάζοντας τους βασικούς εξαγωγείς, όπως η Βραζιλία, η Κίνα, η Ινδία και το Μεξικό, αλλά και τους εισαγωγείς όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Όλα αυτά αποτελούν έναν φαύλο κύκλο καθώς όλα είναι άρρηκτα συνδεδεμένα μεταξύ τους. Για να λειτουργήσουν τα εργοστάσια και να προχωρήσει η παραγωγή απαιτούνται πρώτες ύλες και εργατικό δυναμικό. Όπως επίσης και για την εξόρυξη και παραγωγή των πρώτων υλών απαιτείται προσωπικό. Για την μεταφορά των πρώτων υλών και τη λειτουργία των εργοστασίων απαιτείται η λειτουργία της εφοδιαστικής αλυσίδας όπως επίσης και για τη μεταφορά των υποπροϊόντων και των τελικών προϊόντων. Από τα παραπάνω γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι οποιαδήποτε διαταραχή, μικρή η μεγάλη, σε οποιοδήποτε από τα ενδιάμεσα στάδια, προκαλεί αλυσιδωτές αντιδράσεις οι οποίες ως κύμα, θα φτάσουν ως τον καταναλωτή και τον τελικό αποδέκτη.

2.3 ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΗΠΑ - ΚΙΝΑ

Στη σύγχρονη εποχή, οι σχέσεις μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας χαρακτηρίζονται από μία διαρκή και εντεινόμενη ένταση. Τα ζητήματα όπου εντοπίζεται αυτή η αντιπαράθεση είναι ποικίλα, όπως ζητήματα που έχουν να κάνουν με την εθνική ασφάλεια, το εμπόριο, την οικονομική ανάπτυξη, την προστασία του περιβάλλοντος και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλα. Η ταχύτατη οικονομική ανάπτυξη της Κίνας και η άνοδος της σε όλα τα επίπεδα (εμπορικό, οικονομικό, επιχειρηματικό και άλλα) προκάλεσαν την επιδείνωση των μεταξύ τους σχέσεων καθώς κατέστη πλέον μία από τις σημαντικότερες οικονομικές, και μια από τις ισχυρότερες πολιτικές και στρατιωτικές δυνάμεις διεθνώς. Παρ' όλ' αυτά, καμία από τις δύο χώρες δεν επιθυμεί και δεν επιδιώκει την όξυνση των μεταξύ τους σχέσεων και τη δημιουργία ενός κλίματος που θα θύμιζε ψυχρό πόλεμο

⁸ Η Agility Public Warehouse Company K.S.C.P. είναι μια παγκόσμια εμπορική εταιρεία με έδρα το Κουβέιτ και είναι ένας κορυφαίος πάροχος υπηρεσιών αλυσίδας εφοδιασμού, καινοτομίας και επενδύσεων. Η εταιρεία αναπτύσσει και λειτουργεί πάρκα logistics σε όλη τη Μέση Ανατολή, την Αφρική και τη Νότια Ασία.

προηγούμενων εποχών. Αλλά η βαθιά δυσπιστία που εκφράζουν Ουάσιγκτον και Πεκίνο στις μεταξύ τους σχέσεις, δεν επιτρέπει και δεν αφήνει μεγάλα περιθώρια στην οικοδόμηση μιας υγιούς σχέσης χωρίς ανταγωνισμό και συγκρούσεις. Πράγματι, αν και οι δύο χώρες είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό αλληλοεξαρτώμενες εξαιτίας των μεταξύ τους εμπορικών σχέσεων, οι ευρύτερες σχέσεις τους χαρακτηρίζονται από μία δυσπιστία η οποία εκπορεύεται από τα διαφορετικά τους πολιτικά και οικονομικά συστήματα, αλλά και από ζητήματα που άπτονται της εθνικής ασφάλειας (Lawrence, 2013).

Τη σήμερον ημέρα, η διεθνής γεωπολιτική ατζέντα και η παγκόσμια οικονομία κυριαρχείται από τον συνεχιζόμενο ανταγωνισμό ΗΠΑ - Κίνας καθώς από την μια πλευρά οι ΗΠΑ προσπαθούν να διατηρήσουν την πρωτοκαθεδρία τους στην διεθνή αρένα και να αποτρέψουν την άνοδο της Κίνας, ενώ από τη άλλη πλευρά η Κίνα προσπαθεί να καθιερωθεί ως ηγεμόνας στο ανατολικό ημισφαίριο. Τα εντελώς αντίθετα εθνικά συμφέροντα Ουάσιγκτον και Πεκίνου, έχουν οδηγήσει σε μια επιθετική αντιπαράθεση για κυριαρχία. Αυτό που πραγματικά επιδείνωσε τις σχέσεις ΗΠΑ - Κίνας ήταν όμως οι διαρκώς αυξανόμενες διαφωνίες σχετικά με την συναλλαγματική ισοτιμία δολαρίου/γιουάν και τις εμπορευματικές ροές μεταξύ των δύο κρατών (Zaidi & Saud, 2020).

Οι ΗΠΑ και η Κίνα λοιπόν, εξαιτίας της θέσης τους στο διεθνές σύστημα είναι αναπόφευκτο να ανταγωνίζονται μεταξύ τους. Οι δύο τους αποτελούν τις μεγαλύτερες οικονομίες στον κόσμο και τους δύο μεγαλύτερους εμπορικούς ηγέτες. Οι εθνικές τους οικονομίες δεν είναι μεγάλες μόνο σε όρους ΑΕΠ αλλά και σε όρους διεθνών εμπορικών συναλλαγών και άμεσων ξένων επενδύσεων. Οι σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών έχουν τεράστιες επιπτώσεις όχι μόνο στις εθνικές τους αλλά και στην παγκόσμια οικονομία. Παρόλο που οι ΗΠΑ ήταν αυτοί που αρχικά υποστήριξαν την είσοδο της Κίνας στο παγκόσμιο εμπόριο, τα τελευταία χρόνια μάλιστα ένας εμπορικός πόλεμος μεταξύ τους, με τις ΗΠΑ να την κατηγορεί ότι ακολουθεί αθέμιτες εμπορικές πολιτικές. Ο πόλεμος αυτός ξεκίνησε στις αρχές του 2018, με τις ΗΠΑ να αυξάνουν τους δασμούς σε μια σειρά εμπορευμάτων που εισάγονται από την Κίνα και την δεύτερη να απαντάει με αντίποινα επιβολής δασμών σε Αμερικανικά προϊόντα. Έκτοτε αυτό συνεχίζεται με διαρκώς κλιμακούμενες πολιτικές με τις δύο χώρες να έχουν εισέλθει σε έναν εμπορικό πόλεμο και να εφαρμόζουν προστατευτικές πολιτικές η μία εναντίον της άλλης.

Αυτός ο πόλεμος όμως επηρεάζει αρνητικά την απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου αλλά και τον όγκο των εμπορευματικών συναλλαγών διεθνώς, ειδικά σήμερα που συνδυάστηκε με τα προβλήματα και τις δυσχέρειες που επέβαλλε η πανδημία στο διεθνές εμπόριο. Παρακάτω θα εξετάσουμε εν συντομία τις σημαντικότερες διαστάσεις του πολέμου αυτού προκειμένου να εντοπίσουμε τα αποτελέσματα στο διεθνές εμπόριο.

Οι πρώτες εντάσεις εμφανίστηκαν από το 2017, όταν ο ΠΟΕ αποφάσισε να δώσει στην Κίνα το status της οικονομίας της αγοράς προκαλώντας την αντίδραση των ΗΠΑ, αρνούμενη να την αναγνωρίσει ως τέτοια, κάτι που αποτέλεσε το πρώτο βήμα αντιπαράθεσης στο πεδίο αυτό. Εξάλλου σε μια τέτοια στάση εναντίον της Κίνας, στηρίχτηκε και η προεκλογική εκστρατεία που οδήγησε στην εκλογή του Προέδρου Τράμπ. Η πολιτική του Προέδρου Τράμπ, στα πλαίσια της στρατηγικής εθνικής ασφαλείας, έφερε αυστηρό έλεγχο των εξαγωγών και μια πολύ μεγάλη λίστα των προϊόντων διπλής χρήσης (dual use products) που δεν μπορούσαν να αποσταλούν προς την Κίνα αλλά και περιορισμούς στις επενδύσεις της Κίνας στις αμερικάνικες τεχνολογίες. Υπήρξαν πολλές απαγορεύσεις στη συνεργασία αμερικάνικων εταιρειών με κινεζικές χωρίς την πρότερη έγκριση της αμερικάνικης κυβέρνησης⁹ και μέσα σε αυτό το κλίμα τον Αύγουστο του 2017, το Γραφείο του Εκπροσώπου Εμπορίου των ΗΠΑ¹⁰, με την έγκριση της κυβέρνησης των ΗΠΑ, ξεκίνησε έρευνα με βάση το άρθρο 301 του νόμου περί εμπορίου του 1974 κατηγορώντας την Κίνα για κλοπή αμερικανικής τεχνολογίας και πνευματικής ιδιοκτησίας.

Οι έρευνες που διεξήχθησαν οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι υπήρξε κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας και εξαναγκασμός αμερικανικών εταιρειών να παραδώσουν την πνευματική τους ιδιοκτησία σε κινεζικές καθώς και εξαγορές αμερικανικών επιχειρήσεων από κινεζικές για να αποκτήσουν την τεχνολογία τους. Γι' αυτό το λόγο, τον Μάρτιο του επόμενου έτους ο Λευκός Οίκος ανακοίνωσε ότι ο Τραμπ θα υπογράψει ένα προεδρικό υπόμνημα το οποίο θα «στοχοθετεί την

⁹ Entity List: Η «Λίστα Οντοτήτων» ή αλλιώς «Entity List» είναι μια λίστα περιορισμών εμπορίου που δημοσιεύεται από το Γραφείο Βιομηχανίας και Ασφάλειας (BIS) του Υπουργείου Εμπορίου των Ηνωμένων Πολιτειών, και αποτελείται από ορισμένα ξένα πρόσωπα, οντότητες ή κυβερνήσεις. Οι οντότητες στη λίστα αυτή υπόκεινται στις απαιτήσεις αδειών των ΗΠΑ για την εξαγωγή ή τη μεταφορά συγκεκριμένων αντικειμένων, όπως ορισμένες τεχνολογίες των Η.Π.Α.

¹⁰ United States Trade Representative

οικονομική επιθετικότητα της Κίνας» και ο εκπρόσωπος των ΗΠΑ για το διεθνές εμπόριο (USTR) Ρόμπερτ Λάιτχάιζερ δήλωσε ότι θα στοχοθετήσουν τον τομέα της τεχνολογίας της Κίνας, προσθέτοντας ότι η Ουάσιγκτον θα ανακοινώσει ταυτόχρονα την επιβολή περιορισμών στις κινεζικές επενδύσεις στις ΗΠΑ. Επιπλέον δήλωσε ότι και άλλες κινεζικές βιομηχανίες, όπως αυτή των ενδυμάτων, μπήκαν στο στόχαστρο της αμερικανικής κυβέρνησης, διαβεβαιώνοντας κατά την κατάθεσή του σε επιτροπή της Βουλής των Αντιπροσώπων αρμόδια για οικονομικά θέματα, ότι ένας από τους σκοπούς των νέων μέτρων είναι να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις των δασμών για τους Αμερικανούς καταναλωτές.

Η 23η Μαρτίου 2018 θεωρείται ότι ήταν η επίσημη ημερομηνία έναρξης του εμπορικού πολέμου ΗΠΑ-Κίνας καθώς ο Αμερικανός Πρόεδρος, Ντ. Τράμπ, υπέγραψε το «Προεδρικό Μνημόνιο με στόχο την οικονομική επιθετικότητα της Κίνας / Presidential Memorandum Targeting China's Economic Aggression». Στο μνημόνιο αυτό προβλεπόταν η καταγγελία των πρακτικών που ασκούσαν οι κινεζικές εταιρίες στον ΠΟΕ, ο περιορισμός των ξένων επενδύσεων σε κρίσιμος τεχνολογικούς τομείς και η επιβολή δασμών σε κινεζικά προϊόντα που αφορούσαν κυρίως την αεροναυπηγική, τις τεχνολογίες IT και τον μηχανολογικό εξοπλισμό.

Επισημαίνεται ότι λίγους μήνες νωρίτερα, η ανησυχία περί παγκόσμιου εμπορικού πολέμου εντάθηκε, όταν ο Τραμπ ανακοίνωσε μεγάλους δασμούς στις εισαγωγές χάλυβα και αλουμινίου. Οι ΗΠΑ επέβαλαν δασμό 25% σε όλες τις εισαγωγές χάλυβα (εκτός από την Αργεντινή, την Αυστραλία, τη Βραζιλία και τη Νότια Κορέα) και δασμό 10% σε όλες τις εισαγωγές αλουμινίου (εκτός από την Αργεντινή και την Αυστραλία), στοχοθετώντας την κινεζική υπερπαραγωγή, ένα μέτρο που ταυτόχρονα έπληξε και συμμάχους - κλειδιά όπως τα κράτη μέλη της Ε.Ε. Αντιδρώντας και σε αντίποινα για τους δασμούς στο χάλυβα και το αλουμίνιο, η Κίνα επέβαλε δασμούς τον Απρίλιο του ίδιου έτους (που κυμαίνονται από 15-25%) σε 128 προϊόντα (αξίας 3 δις. δολαρίων ΗΠΑ) συμπεριλαμβανομένων φρούτων, κρασιού, προϊόντων χάλυβα και αλουμινίου, χοιρινό κ.α..

Τον Μάιο του 2018, οι δύο χώρες κάθονται στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, έχοντας στο θεματολόγιό τους ορισμένα εμπορικά ζητήματα και με κύριο αίτημα της αμερικανικής πλευράς την μείωση του μεταξύ τους εμπορικού ελλείμματος. Παρόλο που οι σχέσεις τους αμβλύνονται προσωρινά, εντούτοις τον

Ιούνιο οι ΗΠΑ δημοσιεύουν λίστα με 818 προϊόντα στα οποία και επιβάλλουν δασμό 25%, με άμεση αντίδραση της Κίνας την επιβολή επίσης 25% δασμό σε 545 αμερικάνικα προϊόντα αξίας 34 δις δολαρίων. Τους επόμενους μήνες ο πόλεμος εντατικοποιείται και επιβάλλονται νέοι δασμοί σε κινεζικά προϊόντα τα οποία περιλαμβάνουν εκτός από καταναλωτικά αγαθά, αγροτικά προϊόντα, τρόφιμα εργαλεία κ.α. και ηλεκτρονικό εξοπλισμό.

Η όξυνση του εμπορικού πολέμου οδήγησε τον Αυγούστου του 2018 σε συνομιλίες μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας προκειμένου να βρεθούν τρόποι αποκλιμάκωσης της εμπορικής διαμάχης αλλά οι συζητήσεις απέβησαν άκαρπες. Έτσι λοιπόν ο εμπορικός πόλεμος συνεχίστηκε και το Σεπτέμβριο του 2018 ο Πρόεδρος Τραμπ επιβάλλει ακόμα περισσότερους δασμούς που ουσιαστικά κάλυπταν το σύνολο των κινεζικών εξαγωγών ενώ από την άλλη η Κίνα ανακοίνωσε ότι θα επιβάλλει και αυτή δασμούς σε εισαγόμενα αμερικανικά προϊόντα και παράλληλα ακύρωσε τις εμπορικές διαπραγματεύσεις με τις ΗΠΑ εκδίδοντας μία Λευκή Βίβλο αναφορικά με τη θέση της κυβέρνησης ως προς τις διμερείς εμπορικές σχέσεις ΗΠΑ Κίνας

Ακολούθως, οι δύο χώρες επανήλθαν σε διαπραγματεύσεις ενόψει της συνάντησης G20 στην Αργεντινή τον Νοέμβριο του 2018, με την Αμερική να διατυπώνει προτάσεις για τον έλεγχο των εξαγωγών που αφορούσαν τις νέες τεχνολογίες όπως η τεχνητή νοημοσύνη και η ρομποτική καθώς θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για στρατιωτικούς σκοπούς, κάτι που θεωρήθηκε ότι αποτελεί μέρος της αμερικανικής προσπάθειας να αποτρέψει την Κίνα από το να αποκτήσει ευαίσθητη τεχνολογία. Και ενώ οι δύο πλευρές συμφώνησαν να αποκλιμακώσουν τον εμπορικό πόλεμο και να αποφύγουν την αύξηση των υφιστάμενων δασμών και την επιβολή νέων μέχρις ότου να καταλήξουν σε μία εμπορική συμφωνία και ενώ άρχισαν οι μεταξύ τους συνομιλίες με θετικό πρόσημο, εντούτοις δεν παρείχαν κάποιο πρακτικό αποτέλεσμα με τον εμπορικό πόλεμο να συνεχίζεται.

Κατά το επόμενο χρονικό διάστημα, δηλαδή τις αρχές του έτους 2019 οι δύο χώρες θέλοντας να δείξουν διαλλακτικότητα και καλές προθέσεις, προχώρησαν σε ενέργειες που υποδείκνυαν την άμβλυνση του εμπορικού πολέμου προσπαθώντας εκατέρωθεν να καθησυχάσουν τον εμπορικό τους εταίρο για την πρόθεση τους να αποκλιμακώσουν την ένταση. Έτσι λοιπόν γίνονται διαρκείς συζητήσεις και διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο πλευρών οι οποίες διεξάγονται τόσο στις ΗΠΑ

όσο και στην Κίνα πλησιάζοντας σε μία διμερή εμπορική συμφωνία αλλά και στην καθιέρωση μηχανισμών οι οποίοι θα εγγυώνται την εφαρμογή της. Παρ' όλ' αυτά, το Μάιο του 2019 ο Πρόεδρος Τραμπ δυναμιτίζοντας και πάλι τις σχέσεις των δύο χωρών, απείλησε ότι θα ξεπαγώσει τον εμπορικό πόλεμο και θα πραγματοποιήσει την αύξηση του ύψους των δασμών που έχει εξαγγείλει προ της ενάρξεως των συζητήσεων καθώς και ότι θα επιβάλλει νέους δασμούς σε κινεζικά εισαγόμενα προϊόντα λαμβάνοντας επιπλέον προστατευτικά μέτρα για την αμερικανική οικονομία και το εμπόριο. Έτσι λοιπόν με την υλοποίηση αυτών των μέτρων λίγες μέρες αργότερα, εξανεμίστηκαν όποιες ελπίδες εμπορικής συμφωνίας και ο εμπορικός πόλεμος αναζωπυρώθηκε με το Πεκίνο να προαναγγέλλει αντίμετρα.

Μια ενέργεια που προκάλεσε πολλαπλές αντιδράσεις και συνετέλεσε στην όξυνση της διαμάχης ήταν η ένταξη της εταιρείας «HUAWEI» στην Entity List, απαγορεύοντας τις αμερικάνικες εταιρείες να έρθουν σε οποιαδήποτε συναλλαγή με την κινεζική εταιρεία τηλεπικοινωνιών χωρίς την πρότερη έγκριση της κυβέρνησης. Ο λόγος αυτής της ενέργειας ήταν η συζήτηση για την αμερικανική εθνική ασφάλεια γύρω από την Huawei και τα δίκτυα 5G επειδή υπήρχαν στο παρελθόν δεσμοί μεταξύ των κινεζικών εταιρειών τηλεπικοινωνιών και των υπηρεσιών πληροφοριών της χώρας, οι οποίες νομιμοποιούνταν από το πολιτικό και νομικό περιβάλλον της χώρας.

Γι' αυτό το λόγο, οι ΗΠΑ αλλά και άλλες χώρες έχουν επιβάλει περιορισμούς στη χρήση τεχνολογιών 5G από την εταιρεία, επικαλούμενες ζητήματα εθνικής ασφάλειας. Όμως οι κινεζικές εταιρείες τεχνολογίας έχουν γίνει σημαντικοί παράγοντες στην παγκόσμια αγορά καθώς παρέχουν καινοτόμες ιδέες, υψηλή ποιότητα αλλά και προσιτό κόστος στα αγαθά και τις υπηρεσίες που παρέχουν. Παρ' όλ' αυτά η πολιτική και νομική επιρροή που ασκεί το κινεζικό κράτος στον κλάδο της τεχνολογίας και οι δεσμοί της κυβέρνησης της χώρας με τις εταιρείες αυτές, προκαλεί δυσπιστία και φόβο σε άλλες χώρες καθώς η Κινεζική επιρροή στην παγκόσμια αγορά είναι μεγάλη και η βιομηχανική κατασκοπεία της Κίνας σε θέματα τεχνολογίας και κυβερνοχώρου, γνωστή.

Ειδικότερα, το δίκτυο 5G δεν αφορά απλά νέα καινοτόμα τεχνολογία και νέες δυνατότητες αλλά τη δυνατότητα να αποτελέσει το ψηφιακό νευρικό σύστημα των σύγχρονων κοινωνιών. Ωστόσο, καμία τεχνολογία δεν είναι απόλυτα ασφαλής και ο

κίνδυνος απροσδόκητων τρωτών σημείων που μπορούν να αξιοποιηθούν από κακόβουλους παράγοντες είναι υπαρκτός. Στο πλαίσιο αυτό, τα τελευταία χρόνια η Huawei έχει μετατραπεί σε μία κολοσσιαία εταιρεία, η οποία κατασκευάζει τεχνολογικό εξοπλισμό σε όλο τον κόσμο και αποτελεί τη μοναδική εταιρεία που μπορεί να παράγει όλα τα στοιχεία ενός δικτύου 5G σε μεγάλη κλίμακα και με προσιτό κόστος. Αναμενόμενο λοιπόν η Huawei να επιδιώκει την κυριαρχία στην αγορά των ασύρματων επικοινωνιών 5G δημιουργώντας συνεργασίες με διάφορες εταιρείες τηλεπικοινωνιών παγκοσμίως. Η ικανότητα όμως της Κίνας να εκμεταλλευτεί τις δυνατότητες της Huawei για κυβερνητικό όφελος, καθιστά το ζήτημα της ανάπτυξης 5G κάτι περισσότερο από ένα απλό τεχνολογικό ζήτημα, ένα ζήτημα που άπτεται της εθνικής ασφάλειας (Kaska et al., 2019).

Γι' αυτό λοιπόν τους τελευταίους μήνες οι ΗΠΑ κλιμάκωσαν τις πιέσεις τους. Οι αρχικές απαγορεύσεις τους επέτρεπαν σε αμερικανικές εταιρείες να πωλούν εξαρτήματα στην Huawei αρκεί αυτά να κατασκευάζονται εκτός αμερικανικού εδάφους. Πλέον η απαγόρευση επεκτείνεται σε ολόκληρη την εφοδιαστική αλυσίδα. Επιπλέον οι αμερικανικές αρχές θα προσπαθήσουν να σταματήσουν τις επιχειρήσεις σε όλο τον κόσμο από το να χρησιμοποιούν λογισμικό και εξοπλισμό με αμερικανική προέλευση για να κατασκευάζουν εξαρτήματα πάνω σε σχέδια της Huawei. Ταυτόχρονα φαίνεται ότι πληθαίνουν και οι πιέσεις προς τρίτες χώρες να αποκλείσουν την εταιρεία από τα δίκτυα επόμενης γενιάς. Στη Βρετανία οι ισχύοντες κανονισμοί άφηναν περιθώρια να χρησιμοποιηθούν εξαρτήματα της Huawei σε τμήματα της συνολικής υποδομής που δεν αφορούσαν τον πυρήνα του δικτύου. Τώρα, με αφορμή και τις επιπλέον κυρώσεις που διακυβεύουν τη συνολική εφοδιαστική αλυσίδα της εταιρείας, η βρετανική κυβέρνηση αποφάσισε να απαγορεύσει σε όλους τους παρόχους κινητής τηλεφωνίας στη Βρετανία να χρησιμοποιούν εξοπλισμό της Huawei για τα δίκτυα 5G και να ζητήσει να αφαιρέσουν τον εξοπλισμό που έχουν ήδη εγκαταστήσει μέχρι το 2027. Η Αυστραλία είχε ούτως ή άλλως απαγορεύσει την αγορά εξοπλισμού για δίκτυα 5G από το 2018. Στον Καναδά και τη Σιγκαπούρη προτιμήθηκε η τεχνολογία της Erickson και της Nokia.

Εκεί που επικεντρώνεται η μάχη είναι στη Γερμανία. Η γερμανική κυβέρνηση σε γενικές γραμμές δεν επιθυμεί μια πλήρη ρήξη με την Κίνα και η Deutsche Telecom στηρίζεται σημαντικά σε τεχνολογίες της Huawei. Όμως, ήδη και στη

Γερμανία πληθαίνουν οι φωνές που αντιτίθενται στην παραπέρα συνεργασία με την κινεζική εταιρεία. Σε χώρες της Ευρώπης όπως η Γερμανία, όπου η επιθυμία για τα δίκτυα επόμενης γενιάς είναι ιδιαίτερα αυξημένη, η αμερικανική πίεση έρχεται και συγκρούεται με την επιθυμία να κινηθεί όσο πιο γρήγορα γίνεται, επειδή η αλλαγή τεχνολογίας μπορεί να σημαίνει και σημαντική καθυστέρηση στα δίκτυα αυτά.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι η Αμερική βλέπει την Κίνα ως σημαντικό της αντίπαλο, όχι μόνο στον οικονομικό τομέα, αλλά ανησυχεί ότι θα αμφισβητήσει την αμερικανική δύναμη και ότι θα αποπειραθεί να διαβρώσει την ασφάλεια και ευημερία της χώρας. Στο πλαίσιο αυτό η απώλεια θέσεων εργασίας, το μεγάλο εμπορικό έλλειμμα μεταξύ των δύο χωρών και οι αθέμιτες πρακτικές που ισχυρίζεται η Αμερική ότι χρησιμοποιεί η Κίνα, οδήγησαν σε αυτή την κρίση εν μέσω της προσπάθειας «αποσύνδεσης» των ΗΠΑ από την Κίνα, μιας προσπάθειας για να μειώσουν την αλληλεξάρτηση μεταξύ των δύο χωρών. Μια αλληλεξάρτηση η οποία ξεκίνησε από τις ΗΠΑ, όταν για δεκαετίες, η πολιτική της βασίστηκε στην πεποίθηση ότι η ένταξή της στην διεθνή μεταπολεμική τάξη πραγμάτων θα απελευθέρωνε την Κίνα, ελπίδες οι οποίες σύμφωνα με τον Πρόεδρο Τραμπ διαφεύστηκαν καθώς η Κίνα επέκτεινε την ισχύ της σε βάρος της κυριαρχίας των άλλων, ενώ μέρος του στρατιωτικού εκσυγχρονισμού και της οικονομικής της ανάπτυξης, θεωρήθηκε ότι οφείλεται στην πρόσβασή της στην αμερικανική οικονομία. Όμως, οποιαδήποτε συμφωνία ΗΠΑ - Κίνας είναι απίθανο να αντιμετωπίσει τα βαθύτερα προβλήματα και δεν θα τερματίσει τον ανταγωνισμό μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων για κυριαρχία στο διεθνές σύστημα (Mildner & Schmucker, 2019).

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η Ουάσιγκτον βλέπει την αύξηση της δύναμης της Κίνας ως τη βασική πρόκληση του 21ου αιώνα και ότι στο πλαίσιο αυτό ξεκίνησε τον έντονο οικονομικό ανταγωνισμό με το Πεκίνο. Είναι άλλωστε προς το συμφέρον των ΗΠΑ να διατηρήσουν μια βαθιά επιρροή τόσο στην παγκόσμια πολιτική όσο και στην παγκόσμια οικονομία η οποία θα επιτρέπει στην Ουάσιγκτον να διατηρήσει την πλεονεκτική στρατηγική της θέση και ένα δυτικό όραμα για την παγκόσμια τάξη. Η Κίνα όμως γίνεται αντιληπτή ως μια χώρα που είναι ικανή να υπονομεύσει την ηγεμονία της. Η διεθνής εμπορική επέκταση κινεζικών κολοσσών όπως οι Huawei, Lenovo, ZTE, Xiaomi, καθώς και οι Baidu, Alibaba και Tencent, αποτελούν απειλή για την κυριαρχία των εταιρειών που εδρεύουν στις ΗΠΑ. Επίσης, οι κινεζικές

κρατικές επιδοτούμενες εταιρείες είναι κορυφαίοι αντίπαλοι των αμερικανικών σε στρατηγικούς τομείς για τις ΗΠΑ όπως η κατασκευή smartphone (Apple vs. Huawei / Xiaomi), η τεχνολογία 5G (Cisco vs. Huawei / ZTE) και η τεχνητή νοημοσύνη. Ο αποκλεισμός των κινεζικών εταιρειών αυτών από την αμερικανική αγορά μέσω κατηγοριών για φερόμενες παραβιάσεις της Κίνας, μιας σειράς δασμών και άλλων μέτρων, υπήρξε ένας από τους βασικούς στόχους του εμπορικού πολέμου ώστε να διαφυλαχθούν τα επιχειρηματικά συμφέροντα των αμερικανικών εταιρειών αλλά κυρίως η οικονομική και τεχνολογική υπεροχή της Ουάσιγκτον (Paszak, 2020). Έτσι λοιπόν η Ουάσιγκτον δεν έχει στόχο τόσο να πιέσει το Πεκίνο ώστε να μην καταστρατηγεί τους όρους του διεθνούς συστήματος εμπορίου, όσο να διατηρήσει την υπεροχή των ΗΠΑ διεθνώς και να συγκρατήσει την αναδυόμενη κινεζική ισχύ.

Ανακεφαλαιώνοντας, θα μπορούσαμε να πούμε ότι αν και οι αιτίες εμφάνισης της έλλειψης των μικροεπεξεργαστών με μια πρώτη ματιά φαίνονται ανεξάρτητες η μία από την άλλη, στην πραγματικότητα είναι αλληλοεξαρτώμενοι και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Η έλλειψη πρώτων υλών ή πρώτες ύλες που απαιτούν πολύ ενέργεια και τεχνολογία αιχμής για να παραχθούν, η έλλειψη ανθρώπινου δυναμικού και οι περιορισμοί στη λειτουργία βιομηχανιών και εγκαταστάσεων παραγωγής και τέλος οι συνέπειες της πανδημίας με τα lockdown και τους περιορισμούς στις μετακινήσεις και στο εμπόριο, δημιούργησαν μία σύνθετη κατάσταση. Η κατάσταση αυτή δείχνει τον τρόπο με τον οποίο πολιτική και οικονομία αλληλοδιαπλέκονται στην παγκόσμια αγορά, σε μια εποχή που η σύγκρουση δεν είναι απλώς για μερίδια αγοράς αλλά για τη συνολικότερη ηγεμονία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΔΙΕΘΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

3.1 ΓΕΝΙΚΑ

Από όλα όσα είδαμε μέχρι τώρα, εύκολα συμπεραίνουμε ότι οι παράγοντες στους οποίους οφείλεται η έλλειψη αυτή στην αγορά, δεν οφείλεται αποκλειστικά και μόνο σε ανυπέρβλητους φυσικούς παράγοντες. Ναι, είναι γεγονός ότι η έλλειψη σπάνιων γαιών είναι κάτι που επηρεάζει την παραγωγή και δυστυχώς δεν οφείλεται αποκλειστικά στους ανθρωπογενείς παράγοντες. Από τη μία η υπερκατανάλωση, από την άλλη η ευρεία χρήση τους σε εφαρμογές και τέλος η δυσκολία στην παραγωγή τους, συντέλεσαν αθροιστικά στον χαρακτηρισμό τους ως «σπάνιες γαίες», όμως η πρόοδος της τεχνολογίας και η εξεύρεση εναλλακτικών λύσεων θα βοηθήσει στην αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος.

Η υγειονομική και οικονομική κρίση που προκλήθηκε από την πανδημία του COVID-19 αποτέλεσε ένα τεράστιο stress test του παγκόσμιου εμπορικού συστήματος, προκαλώντας άνευ προηγουμένου σοκ στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού και στις εμπορικές σχέσεις μεταξύ των χωρών. Το 2020, η αξία του παγκόσμιου εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών σε ονομαστικούς όρους σε δολάρια μειώθηκε κατά 9,6%, ενώ το παγκόσμιο ΑΕΠ μειώθηκε κατά 3,3%, στην πιο σοβαρή ύφεση από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ωστόσο, το σύστημα συναλλαγών έχει αποδειχθεί πιο ανθεκτικό από ό,τι περίμεναν πολλοί στην αρχή της κρίσης. Αν και αρχικά η πανδημία διέκοψε σοβαρά τις διεθνείς εμπορικές ροές, οι αλυσίδες εφοδιασμού έχουν προσαρμοστεί γρήγορα, τα αγαθά συνέχισαν να ρέουν διασυννορικά και πολλές οικονομίες άρχισαν σταδιακά να ανακάμπτουν. Το παγκόσμιο εμπορικό σύστημα υπήρξε πηγή ευελιξίας, διαφοροποίησης και δύναμης κατά τη διάρκεια της πανδημίας, βοηθώντας τις χώρες να αντεπεξέλθουν, διευκολύνοντας την πρόσβαση σε ζωτικής σημασίας ιατρικές προμήθειες, τρόφιμα και καταναλωτικά αγαθά και υποστηρίζοντας την οικονομική τους ανάκαμψη.

Εκτός από τα παραπάνω, ένας ακόμη παράγοντας με αποκλειστική υπαιτιότητα του ανθρώπου, και των μεταξύ των χωρών σχέσεων, είναι οι εμπορικοί περιορισμοί που έχουν επιβληθεί τα τελευταία χρόνια. Όλο και περισσότερα περιοριστικά μέτρα επιβλήθηκαν τα τελευταία χρόνια, όπως φαίνεται από τις ετήσιες

εκθέσεις παρακολούθησης του εμπορίου του ΠΟΕ. Για παράδειγμα, η έκθεση παρακολούθησης του εμπορίου του 2019 παρατηρεί ότι οι χώρες επέβαλαν 102 νέα εμπορικά περιοριστικά μέτρα, όπως αυξήσεις δασμών, ποσοτικούς περιορισμούς, αυστηρότερες τελωνειακές διαδικασίες και εισαγωγικούς φόρους και εξαγωγικούς δασμούς (ΠΟΕ, 2019)¹¹. Η αβεβαιότητα σχετικά με την εμπορική πολιτική έχει επίσης αυξηθεί δραστικά από το 2018, αφού παρέμεινε σχετικά χαμηλά και σταθερά τις δύο προηγούμενες δεκαετίες. Η εισαγωγή νέων προστατευτικών μέτρων κατά τη διάρκεια της «εμπορικής σύγκρουσης» μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Κίνας όξυνε την κατάσταση και δυσχέραινε το παγκόσμιο εμπόριο και την παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα. Αν και ο Παγκόσμιος Δείκτης Εμπορικής Αβεβαιότητας φαίνεται να έχει επιστρέψει σε χαμηλότερο επίπεδο από το δεύτερο τρίμηνο του 2020, η πιθανή ξαφνική μεταβλητότητα υπογραμμίζει τη σημασία της εξέτασης της αβεβαιότητας στις συζητήσεις για την εμπορική πολιτική.

3.2 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Αυτός ο εμπορικός πόλεμος και η επιβολή δασμών και περιορισμών εκατέρωθεν που παρατηρούμε, πλήττει εκτός από τις εμπλεκόμενες, και άλλες τρίτες χώρες, δημιουργώντας πρόβλημα στο παγκόσμιο εμπόριο και την παγκόσμια οικονομία. Για παράδειγμα στην εμπορική διαμάχη μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας ο μεγάλος χαμένος είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι αρνητικές εξελίξεις σε διεθνές επίπεδο γίνονται ιδιαίτερα αισθητές σε οικονομίες, όπως η γερμανική, που βασίζονται κυρίως στις εξαγωγές ενώ τα οφέλη τρίτων χωρών από την εμπορική διένεξη είναι βραχυπρόθεσμα. Ο μεγάλος χαμένος είναι ωστόσο οι καταναλωτές. Οι διεθνείς εμπορικές σχέσεις λοιπόν έχουν πολλές εκφάνσεις και αντιμετωπίζουν πολλές προκλήσεις στα πλαίσια του δικαίου. Ρυθμιστής αυτών, το Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου να βρίσκεται στον πυρήνα αυτού.

Το διεθνές οικονομικό δίκαιο αποτελεί ένα κλάδο του διεθνούς δικαίου και προσδιορίζεται κυρίως από το φαινόμενο της «οικονομικής αλληλεξάρτησης» των κρατών. Μπορούμε να κατατάξουμε το περιεχόμενο του δικαίου αυτού σε

¹¹ Για παράδειγμα, μπορεί να επιβληθούν περιορισμοί στον αριθμό των παρόχων υπηρεσιών, των υπηρεσιών ή των εργαζομένων στον κλάδο, στην αξία των συναλλαγών, στη νομική μορφή του παρόχου υπηρεσιών ή στη συμμετοχή ξένων κεφαλαίων.

κατηγορίες όπως το διεθνές δίκαιο των διεθνών εμπορικών συναλλαγών, το διεθνές νομισματικό δίκαιο, το δίκαιο των διεθνών δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων, εγκατάσταση προσώπων και μεταφορά τεχνολογίας καθώς και τις διεθνείς χρηματοπιστωτικές σχέσεις όπως η δανειοδότηση για την αντιμετώπιση οικονομικών κρίσεων.

3.3 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Οι παράγοντες των διεθνών οικονομικών σχέσεων, δηλαδή τα πρόσωπα ή νομικά πρόσωπα που είναι υποκείμενα του διεθνούς οικονομικού δικαίου αλλά και ταυτόχρονα αντικείμενα αυτού, δηλαδή αφενός δημιουργούν το δίκαιο και αφετέρου αποτελούν τους παραλήπτες του, είναι αρχικά τα ίδια τα κράτη. Τα κράτη σήμερα από τη μία, ως υποκείμενα του Διεθνούς οικονομικού δικαίου συνεργάζονται για να δημιουργήσουν, διαμορφώσουν, ελέγξουν και τροποποιήσουν εν συνόλω το πολιτικοοικονομικό και νομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κινούνται οι ουσιαστικοί παράγοντες των διεθνών οικονομικών σχέσεων, δηλαδή οι ιδιώτες. Από την άλλη πλευρά, έχουμε το αναπτυσσόμενο κράτος, όπου ελλείπει ανάπτυξης της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, αποτελεί αντικείμενο του δικαίου καθώς μετείχε ενεργά στις διεθνείς οικονομικές σχέσεις, ιδιαίτερα στον τομέα του εξωτερικού εμπορίου.

Ένας άλλος παράγοντας είναι οι διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί. Την εποχή της παγκοσμιοποίησης οι διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί αποκτούν πολύ μεγάλη σημασία, καθώς διαμορφώνουν ασφυκτικά το πλαίσιο και τις εξελίξεις που καθορίζουν τις εθνικές οικονομίες. Κάποιοι από αυτούς παρουσιάζουν σημαντική συμμετοχή και επομένως, ασκούν σημαντική επιρροή στο παγκόσμιο οικονομικό γίνεσθαι, ανεξαρτήτως του αν έχουν παγκόσμιο χαρακτήρα ή αν έχουν περιφερειακό χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η διαδικασία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ολοκλήρωσης αποτελούν σημαντικούς οργανισμούς, ομοίως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο κ.ά. Αντίθετα, κάποιοι άλλοι οργανισμοί όπως ο Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας, η Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών, το Σύμφωνο των Άνδεων κ.ά., αποτελούν δευτερευούσης σημασίας παράγοντες ακριβώς επειδή η συμμετοχή τους στο παγκοσμιοποιημένο οικονομικό γίνεσθαι είναι σχετικά περιορισμένη.

Παρόμοια οι δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, της Διεθνούς Τράπεζας, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων κ.ά. αποτελούν σημαντικά στοιχεία της Διεθνούς οικονομικής πολιτικής σε αντίθεση με την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών, την Παραευξείνια Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανοικοδόμηση και την Ανάπτυξη κ.ά. που έχουν μια πιο περιορισμένη εμβέλεια στις διεθνείς οικονομικές σχέσεις. Συνοψίζοντας θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο κεντρικός πυρήνας των οργανισμών αυτών αποτελείται από τους παρακάτω:

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), ο ρόλος του οποίου είναι η διαχείριση της διεθνούς νομισματικής τάξης και ειδικότερα η προαγωγή της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας, η βελτίωση της σταθερότητας του συναλλάγματος, η εξάλειψη των νομισματικών περιορισμών, η διάθεση στα κράτη - μέλη οικονομικών πόρων για την επίλυση ανισορροπιών του ισοζυγίου πληρωμών και η αντιμετώπιση των διεθνών χρηματοπιστωτικών κρίσεων μετά από τη χορήγηση δανείων και τον έλεγχο των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών των δανειοληπτών.

Στη συνέχεια, η Διεθνής Τράπεζα που στοχεύει στην επίλυση των μακροπρόθεσμων και δομικών προβλημάτων των κρατών, η δε παρέμβασή της πραγματοποιείται με τη χορήγηση μακροπρόθεσμων δανείων που καλύπτουν διάφορους τομείς και τελευταίος αλλά εξίσου σημαντικός παράγοντας είναι η Γενική Συμφωνία για τους Δασμούς και το Εμπόριο (GATT) και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, που καλύπτει ένα σημαντικό μέρος των διεθνών εμπορικών σχέσεων και ο οποίος θα αναλυθεί στη συνέχεια εκτενέστερα.

Τέλος, ένας άλλος παράγοντας - αντικείμενο του Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου είναι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις. Πολυεθνική εταιρία είναι μια ομάδα ιδιωτικών συμφερόντων, συνδεδεμένων με ορισμένους νομικούς δεσμούς, τα οποία υπακούν σε μία κοινή στρατηγική και είναι καταμερισμένα σε εδάφη που υπάγονται σε διαφορετικές κρατικές κυριαρχίες. Η οικονομική, πολιτική, κοινωνική και στο διεθνές οικονομικό σύστημα επίδραση των πολυεθνικών εταιριών είναι τεράστια. Μάλιστα, η επίδραση που ασκούν στις χώρες υποδοχής είναι θετική και αρνητική, εξαρτάται δε από το επίπεδο ανάπτυξής τους, το εσωτερικό οικονομικό - κοινωνικό ή πολιτικό σύστημα και από τους όρους που επιβάλλει το κράτος υποδοχής.

Στο διεθνές επίπεδο, οι πολυεθνικές εταιρίες επιδρούν σε κάθε σχεδόν τομέα

των πολυεθνικών οικονομικών σχέσεων. Στον τομέα των διεθνών εμπορικών σχέσεων, οι σε «κλειστό κύκλωμα» ανταλλαγές μεταξύ μητρικών και θυγατρικών εταιριών απολήγουν στον περιορισμό των ελεύθερων εμπορικών ανταλλαγών. Στον τομέα των διεθνών χρηματοδοτικών σχέσεων, οι πολυεθνικές εταιρίες προσανατολίζουν τις κατευθύνσεις των διεθνών επενδύσεων με βάση τα δικά τους συμφέροντα, ενώ ο ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών υποδοχής τα ωθεί να καθιστούν ελαφρότερους τους όρους εγκατάστασης των πολυεθνικών στο έδαφός τους. Ακόμη και το διεθνές νομισματικό σύστημα επηρεάζεται βαθιά από τις πολυεθνικές, δεδομένου ότι οι εταιρίες αυτές έχουν στη διάθεσή τους τεράστια χρηματικά ποσά βραχυπρόθεσμου χαρακτήρα, που τοποθετούνται στις χώρες που προσφέρουν το καλύτερο επιτόκιο, και πολλές φορές, ανάλογα με τις μεταβολές του, μεταφέρονται από τη μία χώρα στην άλλη, προκαλώντας σοβαρές διαταραχές στο συναλλαγματικό τους ισοζύγιο. Οι σημαντικές αυτές επιδράσεις των πολυεθνικών εταιριών καθιστούν αναγκαία τη ρύθμισή τους σε διεθνές επίπεδο.

3.4 ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (ΠΟΕ)

Όσο βαθιά στην ιστορία και αν ανατρέξουμε, από τους αρχαίους χρόνους και την αρχαία Ελλάδα έως το Μεσαίωνα και την πιο σύγχρονη ιστορία, ένα τεραστίως σημασίας γεγονός που συνέβαλλε ουσιαστικά στην ανάπτυξη και εξέλιξη του πολιτισμού είναι οι εμπορικές επαφές και σχέσεις που είχαν οι άνθρωποι και οι κοινωνίες μεταξύ τους. Το Διεθνές εμπόριο είναι το σύνολο των ενεργειών με τις οποίες επιτυγχάνεται η διακίνηση και η κυκλοφορία αγαθών και υπηρεσιών μεταξύ προσώπων που βρίσκονται σε διαφορετικές χώρες. Τον όρο «διεθνείς ανταλλαγές» τον χρησιμοποιούμε με τον πιο γενικό τρόπο, αφού εκτός από τα πάσης φύσεως εμπορεύματα που αυτές περιλαμβάνουν, εννοούμε ακόμη την εισαγωγή και εξαγωγή υπηρεσιών (π.χ. τουρισμός) καθώς και παραγωγικών συντελεστών και κεφαλαίων. Είναι εμφανές πως η ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου διευρύνει τις προϋποθέσεις για αποτελεσματικότερη χρήση των διαθέσιμων παραγωγικών συντελεστών (φύσης, κεφαλαίου, εργασίας) σε παγκόσμια κλίμακα, αυξάνει τον βαθμό αλληλεξάρτησης των οικονομιών μεταξύ τους, αφού ότι είναι εξαγωγές για κάποιες, είναι εισαγωγές για κάποιες άλλες.

Αν κάτι προκύπτει, είναι προφανώς η τεράστια σημασία, που είχαν στο

παρελθόν και άλλο τόσο έχουν σήμερα, οι διεθνείς οικονομικές σχέσεις, σε όλα τα επίπεδα (παραγωγής, ανταλλαγής, ανάπτυξης, πληρωμών κ.λπ.), με τελικό ζητούμενο βέβαια τη λύση του οικονομικού προβλήματος ή για να το πούμε διαφορετικά τη «μεγιστοποίηση της ευημερίας». (Μακεδόνας, Κ. 2002, σελ, 15-17). Παρόλα αυτά η κρατική παρέμβαση στο διεθνές εμπόριο, που συνήθως παίρνει τη μορφή περιορισμών στις εισαγωγές και ενισχύσεων στις εξαγωγές, αποτελεί ένα πολύ συνηθισμένο φαινόμενο στη διεθνή οικονομική πραγματικότητα. Συνεπώς, η δημιουργία ενός αυστηρού κλάδου του εμπορίου, με αποτελεσματικούς μηχανισμούς επίβλεψης και επίλυσης των αμφισβητήσεων, έχει προσδιοριστεί ώστε να δημιουργήσει ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον εμπορίου, με την, κατά το δυνατόν, μεγαλύτερη πρόσβαση στην ενημέρωση από όλα τα κράτη που συμμετέχουν σε αυτό το εμπορικό σύστημα.

Προς το σκοπό αυτό, καθιερώθηκε μία διαδικασία αναγγελίας που επιβάλλει τη γενική υποχρέωση στα μέλη να ειδοποιούν και να πληροφορούν, στο μέτρο του εφικτού, για την υιοθέτηση των εμπορικών μέτρων και συμφωνιών. Αυτή η πληροφόρηση αναγράφεται σε ένα κεντρικό μητρώο αναγγελίας, στην γραμματεία του ΠΟΕ, και επιθεωρείται περιοδικά από το εντεταλμένο συμβούλιο αυτού του Οργανισμού για το εμπόριο των αγαθών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

4.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ: ΑΠΟ ΤΗΝ GATT ΣΤΟΝ ΠΟΕ

Η τάση για διεθνές εμπόριο γνώρισε μια αξιοσημείωτη αύξηση, κατά το δεύτερο τέταρτο του εικοστού αιώνα. Μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, με κατεστραμμένο το κεφάλαιο, τόσο στην υλική του διάσταση όπως μέσα παράγωγης, υποδομές κτλ, όσο και την κοινωνική όπως την εξαφάνιση επιχειρήσεων εξαιτίας του πολέμου αλλά και με έντονη την ανάγκη να μετατραπεί η οικονομία του πολέμου σε οικονομία της ειρήνης οι συνθήκες ήταν ιδανικές για ένα νέο και ισχυρό κύκλο οικονομικής ανάπτυξης. Η ομαλή και εύρυθμη λειτουργία του διεθνούς εμπορίου αποτελούσε απαραίτητη προϋπόθεση για να συμβεί αυτό. Οι ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο προσπαθούσαν να διασφαλίσουν το απαιτούμενο σταθερό περιβάλλον για το παγκόσμιο εμπόριο και την οικονομική ανάπτυξη και να οικοδομήσουν τη μεταπολεμική παγκόσμια οικονομική τάξη.

Με πρωτοβουλία των ΗΠΑ, ξεκίνησαν ήδη από το 1947 διαπραγματεύσεις σχετικά με το διεθνές εμπόριο και τους τελωνειακούς δασμούς, που κατέληξαν στην υπογραφή, το 1948, της Γενικής Συμφωνίας για τους Δασμούς και το Εμπόριο (GATT), υπό τη μορφή πολυμερούς εμπορικής συνθήκης. Τα Συμβαλλόμενα Μέρη δημιούργησαν, το 1960, μια σειρά από όργανα, όπως το Συμβούλιο των αντιπροσώπων (με συμμετοχή όλων των κρατών - μερών). Το Συμβούλιο, με τη σειρά του, ίδρυσε μια σειρά από επικουρικά όργανα (Επιτροπές), όπως η Επιτροπή για τους περιορισμούς στο ισοζύγιο πληρωμών, η Επιτροπή για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (σχετικά με τις αναπτυσσόμενες χώρες) και τη Συμβουλευτική Ομάδα των 18 για υψηλού επιπέδου συζήτηση των πολιτικών της GATT. Επιπλέον, δημιουργήθηκαν μια σειρά από ad hoc όργανα, όπως π.χ. οι ειδικές ομάδες (panels) για την επίλυση των διαφορών. Έτσι, η GATT μετατράπηκε σε έναν de facto διεθνή οργανισμό, χωρίς όμως να διαθέτει νομική προσωπικότητα.

Στόχος της GATT ήταν η μείωση των τελωνειακών δασμών και άλλων εμποδίων, καθώς και η εξάλειψη των διακρίσεων στο διεθνές εμπόριο. Οι βασικές αρχές που περιλήφθηκαν στη Γενική Συμφωνία, προκειμένου να πραγματοποιηθεί ο στόχος αυτός, ήταν η Μεταχείριση του Μάλλον Ευνοούμενου κράτους και η Εθνική

Μεταχείριση, τα μέτρα για την αντιμετώπιση του ντάμπινγκ και των επιδοτήσεων εξαγωγών καθώς και οι ποσοτικοί περιορισμοί. Το όλο αυτό οικοδόμημα στηρίχτηκε πάνω σε τρεις βασικές αρχές: Της Αμοιβαιότητας, του Μάλλον Ευνοούμενου Κράτους και της Ισότιμης μεταχείρισης των Προϊόντων.

Η αρχή της Αμοιβαιότητας (Reciprocity) ήταν η πρακτική που καθιερωνόταν στις εμπορικές διαπραγματεύσεις μεταξύ κρατών που είχαν κύριο εξαγωγικό συμφέρον η μία στην αγορά της άλλης και πάνω στην ίδια αρχή γινόταν και οι επαναδιαπραγματεύσεις σε περίπτωση που κάποια από τις συμβαλλόμενες χώρες ήθελε να υπαναχωρήσει από την αρχική συμφωνία. Στην ουσία σύμφωνα με αυτή την αρχή ένα κράτος μειώνει το επίπεδο προστασίας των εισαγωγών του σε συμφωνία για λήψη αντίστοιχων μέτρων και από το άλλο κράτος – μέλος της συμφωνίας. Αυτή είναι και η ιδανική περίπτωση όπου τα δύο συμβαλλόμενα μέρη με αμοιβαίες υπαναχωρήσεις και αλλαγές στην εμπορική τους πολιτική, ρυθμίζουν τις μεταξύ τους εμπορικές συναλλαγές προκειμένου να φτάσουν σε μια ισορροπία στον όγκο των μεταξύ τους συναλλαγών (Steiger n.d.).

Η Αρχή του Μάλλον Ευνοούμενου Κράτους (Most Favoured Nation)¹² υλοποιεί την ισότητα και τη μη διάκριση ενός κράτους έναντι κάποιου άλλου. Αυτή η αρχή εξασφαλίζει ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις σε όλους, και αποτρέπει διμερείς συμφωνίες και επιλεκτικά προνόμια ή περιορισμούς. Όλα τα προϊόντα όλων των συμβαλλόμενων κρατών αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο, με τους ίδιους δασμούς και υφίστανται τους ίδιους περιορισμούς. Αντίστοιχα και στο εσωτερικό κάθε κράτους τα εισαγόμενα προϊόντα αντιμετωπίζονται σε θέματα φορολογίας και λοιπών περιορισμών ισότιμα με τα εγχώρια αντίστοιχα, κάτι που εκφράζεται με την αρχή της εθνικής μεταχείρισης¹³, μια εξίσου βασική αρχή που θα δούμε παρακάτω. Είναι κοινά αποδεκτό ότι η ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους αποτελεί τον πυρήνα των διεθνών εμπορικών σχέσεων και είναι σχεδόν βέβαιο, ότι η κατάργησή της θα προκαλούσε την κατάρρευση του παγκόσμιου εμπορίου (Γιαλαμά 2009, 14).

Τελευταία αλλά εξίσου σημαντική, μια βασική αρχή του ΠΟΕ, είναι η αρχή της εθνικής μεταχείρισης. Με αυτήν επιδιώκεται η ίση μεταχείριση μεταξύ εγχώριων και εισαγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών. Με αυτήν εξασφαλίζεται η μη διάκριση

¹² Άρθρο I παράγραφος 1

¹³ Άρθρο III

μεταξύ ημεδαπών και αλλοδαπών προϊόντων και υπηρεσιών και αποτελεί αναπόσπαστη συνέχεια της ρήτηρας του μάλλον ευνοούμενου κράτους με την οποία διασφαλίζεται η μη διάκριση των εμπορικών εταίρων. Κατ' αυτό τον τρόπο αποκλείεται η επιβολή επιπλέον φόρων στα εισαγόμενα ή η επιδότηση των εγχώριων προϊόντων (Λοΐζος 2011, 4).

Οι πολιτικές και οικονομικές αλλαγές που προέκυψαν μετά τις εξελίξεις του 1989-'90 και η εμφάνιση του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης κατέστησαν αναγκαία τη μεταβολή του όλου πλαισίου των διεθνών εμπορικών συναλλαγών. Πάνω από τέσσερις δεκαετίες μετά την ίδρυση της GATT, με την ολοκλήρωση του διαπραγματευτικού γύρου της Ουρουγουάης για τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (General Agreement on Tariffs and Trade – GATT), που ξεκίνησε το 1986 στην Punta del Este και ολοκληρώθηκε το 1994 με την υπογραφή της Τελικής πράξης στο Μαράκες , σχηματίστηκε ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (World Trade Organization – W.T.O.). Η υπογραφή της συμφωνίας για την ίδρυση του Π.Ο.Ε. συνέπεσε , προφανώς όχι τυχαία , με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, την αποσύνθεση του σοβιετικού μπλοκ, την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και την ανάδειξη των Η.Π.Α., της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ιαπωνίας σε αναμφισβήτητες παγκόσμιες οικονομικές δυνάμεις που επιθυμούσαν να ανακατέψουν από την αρχή την τράπουλα του ελεύθερου εμπορίου.

Σε πρακτικό επίπεδο, η εφαρμογή των αρχών της GATT πραγματοποιήθηκε μέσα από μια σειρά διαδοχικών Γύρων (rounds) εμπορικών διαπραγματεύσεων μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, τα αποτελέσματα των οποίων ενσωματώθηκαν στη Γενική Συμφωνία και απέκτησαν την ίδια νομική ισχύ, καθώς τα μέρη έχοντας την πικρή εμπειρία της GATT , αναγνώρισαν την “ανάγκη για έναν υπερεθνικό οργανισμό με επαρκή αρμοδιότητα που θα μπορούσε να ρυθμίσει τη μαζική νέα συμφωνία”. Έτσι ο Π.Ο.Ε. προικίστηκε με εκτεταμένες νομοθετικές και εκτελεστικές αρμοδιότητες που σχετίζονται με το εμπόριο αλλά και με το εσωτερικό ιδιοκτησιακό, φορολογικό, χρηματοδοτικό καθεστώς των μελών του . Οι αποφάσεις του είναι νομικά δεσμευτικές για τα Κράτη – Μελή και τα οποία υποχρεούνται να τις ενσωματώσουν στο εθνικό τους δίκαιο.

4.2 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΟΕ

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου από 128 κράτη - μέλη το 2014 αριθμεί σήμερα επισήμως 164 μέλη, ενώ σειρά κρατών καταβάλουν ιδιαίτερες προσπάθειες για την πλήρη ένταξή τους. Αποτελεί το μοναδικό παγκόσμιο οργανισμό που πραγματεύεται τη θέσπιση κανόνων εμπορίου μεταξύ των κρατών και παρέχει το θεσμικό πλαίσιο για τις διαπραγματεύσεις και τη διεξαγωγή εμπορικών σχέσεων και συμφωνιών στα Αγαθά (General Agreement on Tariffs & Trade – GATT), τις Υπηρεσίες (General Agreement on Trade in Services), τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας (Trade Related Intellectual Property Rights – TRIPS) και τα Επενδυτικά Μετρά (Trade Related Investment Measures – TRIMS).

Στα καθήκοντα του περιλαμβάνονται η διευκόλυνση της εφαρμογής, διαχείρισης και λειτουργίας των διαφόρων εμπορικών συμφωνιών, η παροχή ενός forum διαπραγματεύσεων για περαιτέρω μειώσεις ή και οριστική εξάλειψη των εμποδίων για το εμπόριο (δασμοί, ποσοστώσεις κλπ), η δημιουργία πλαισίου για τη διεξαγωγή των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων, η θέσπιση κανόνων διεθνούς εμπορίου (π.χ. ρύθμιση πλαισίου για επιδοτήσεις, anti-dumping κανόνες κλπ), η επίβλεψη για την εφαρμογή τους, η συνεργασία με άλλους διεθνείς οργανισμούς για τη διασφάλιση συνοχής κατά την εκπόνηση οικονομικών πολιτικών σε παγκόσμιο επίπεδο και η επίβλεψη των εθνικών εμπορικών πολιτικών των μελών του. Επίσης, διαχειρίζεται το μνημόνιο συμφωνίας για την επίλυση διαφορών μεταξύ των Κρατών – Μελών του, μέσω του οργάνου επίλυσης των διαφορών. Διαχειρίζεται το μηχανισμό εξέτασης της εμπορικής πολιτικής και συνεργάζεται με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την ομάδα της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Από όλα τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι ο ΠΟΕ διαθέτει έναν πολύπλευρο χαρακτήρα. Αποτελεί ένα σημείο σύγκλισης των εμπορικών επιδιώξεων των κρατών και παρέχει το έδαφος για γόνιμες διαπραγματεύσεις εμπορικών συμφωνιών, επίλυση διαφορών κλπ., όχι μόνο μεταξύ των ισχυρών δυνάμεων, αλλά υποστηρίζοντας ταυτόχρονα και τις ανάγκες των αναπτυσσόμενων χωρών. Τα πεδία δραστηριοποίησης του Οργανισμού είναι καταρχήν η απελευθέρωση του εμπορίου, η περιστολή των διάφορων φραγμών που τίθενται από τα κράτη, είτε με σκοπό την προστασία των δικών τους προϊόντων είτε στα πλαίσια άλλων πολιτικών σκοπιμοτήτων. Επίσης, η διασφάλιση της σταθερότητας και της

αποτελεσματικότητας, δημιουργώντας ένα προβλέψιμο και ασφαλές περιβάλλον που θα ενθαρρύνει τις επενδύσεις, θα δημιουργήσει θέσεις εργασίας και θα βελτιώσει το βιωτικό επίπεδο των πολιτών.

Εκτός των παραπάνω, η ενθάρρυνση της ανάπτυξης και της οικονομικής αναμόρφωσης των αναπτυσσόμενων χωρών αποτελεί μια άλλη δράση του ΠΟΕ. Δίνοντας επιπλέον χρόνο στις αναπτυσσόμενες οικονομίες και με την κατάλληλη καθοδήγηση, τις βοηθάει στην ενσωμάτωση των αλλαγών και τις παρέχει ειδική υποστήριξη προκειμένου να εξασφαλίσουν και να προάγουν έναν υγιή και δίκαιο ανταγωνισμό. Αυτό το πετυχαίνει θεσπίζοντας ένα σύστημα κανόνων που διασφαλίζουν, όχι ένα εντελώς απελευθερωμένο εμπόριο, αλλά τον δίκαιο ανταγωνισμό και τις δίκαιες συνθήκες εμπορίου, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί η κάθε κυβέρνηση.

Σε ότι αφορά την διάρθρωση του, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου είναι ένας φορέας με μεγάλο εύρος λειτουργιών και υποχρεώσεων. Αυτό έχει σαν συνέπεια η διοίκηση και η παρακολούθηση του να μην είναι απλή υπόθεση. Για τον λόγο αυτό η διοίκηση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου δεν είναι συγκεντρωμένη, αλλά μοιρασμένη σε πολλά πρόσωπα τα οποία δεν δρουν ανεξέλεγκτα αλλά με βάση τους εσωτερικούς ελεγκτικούς μηχανισμούς που λαμβάνουν χώρα στον οργανισμό, όπως τις διάφορες επιτροπές. Πιο συγκεκριμένα, η δομή και τα όργανα του ΠΟΕ έχουν ως εξής:

➤ **ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ** (= Γενική Συνέλευση): Είναι το ανώτατο όργανο του Π.Ο.Ε. που είναι υπεύθυνο για την ομαλή λειτουργία του οργανισμού. Αποτελείται από το σύνολο των μελών και έχει αρμοδιότητα για όλα τα θέματα που προκύπτουν στα πλαίσια του Π.Ο.Ε., όπως η επίβλεψη λειτουργίας του οργανισμού, η υιοθέτηση ενεργειών και η προώθηση και εφαρμογή των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων. Συνέρχεται κάθε διετία και μπορεί να λαμβάνει πολιτικές αποφάσεις και προβλέπεται ότι θα συμβάλλει στην ακόμα πιο ομαλή λειτουργία του οργανισμού.

➤ **ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ** (= Διοικητικό Συμβούλιο): Ασχολείται με τα τρέχοντα θέματα του Π.Ο.Ε. και συνέρχεται όποτε κρίνεται αναγκαίο. Συμμετέχει στις αρμοδιότητες του Οργανισμού Επιλύσεως των Διαφορών και επιθεωρεί τις

εμπορικές πολιτικές όλων των κρατών - μελών. Αποτελείται από τους μόνιμους αντιπροσώπους των κρατών - μελών. Κάτω απ' την καθοδήγησή του λειτουργούν τρία ειδικά Συμβούλια: το Συμβούλιο Εμπορίου Υπηρεσιών, το Συμβούλιο Εμπορίου Αγαθών και το Συμβούλιο σχετικά με τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας συνδεδεμένα με το εμπόριο. Υπάρχουν ξεχωριστές επιτροπές που ασχολούνται κυρίως με τα συμφέροντα των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών (Επιτροπή Εμπορίου και Ανάπτυξης).

➤ Επικουρικά όργανα (Συμβούλια και Επιτροπές): Τρία από αυτά έχουν ως αντικείμενο την επίβλεψη της λειτουργίας τριών συμφωνιών του Γύρου της Ουρουγουάης > το Συμβούλιο Εμπορευματικών Συναλλαγών, το Συμβούλιο για το Εμπόριο Υπηρεσιών και το Συμβούλιο για τα TRIPs. Τα Συμβούλια αυτά είναι ανοιχτά σε όλα τα μέλη, συγκαλούνται όταν κρίνεται αναγκαίο και μπορούν να ιδρύουν άλλα επικουρικά όργανα. Τα υπόλοιπα τρία όργανα είναι > Η Επιτροπή Εμπορίου και Ανάπτυξης, η Επιτροπή για τους περιορισμούς ως προς το Ισοζύγιο Πληρωμών και η Επιτροπή Προϋπολογισμού - Οικονομικών και Διοίκησης. Ρόλος τους είναι η εισήγηση στο Γενικό Συμβούλιο για θέματα αρμοδιότητάς τους προς λήψη μέτρων.

4.3 ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΙΚΟΙ ΓΥΡΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΠΟΕ

Όπως έδειξε η μέχρι τώρα εμπειρία όλα τα βασικά άλματα του συστήματος επιτεύχθηκαν στο πλαίσιο διαπραγματευτικών γύρων. Η αρχή των γύρων αυτών έγινε στον γύρο της Γενεύης (1947) όπου και υιοθετήθηκε η GATT. Στη συνέχεια ακλούθησε ο γύρος στο Annecy της Γαλλίας (1949), ο γύρος στην Τορμαγ της Αγγλίας (1951) όπου είχαν ως αποτέλεσμα την μείωση των δασμών. Ο γύρος Dillon¹ (1960 –1961) είχε ως αποτέλεσμα τη γραμμική μείωση των δασμών κατά 20 %. Με το πέρασμα των χρόνων παρατηρείται μια επιμήκυνση της χρονικής διάρκειας διεξαγωγής τους και αυτό οφείλεται κυρίως στην αύξηση του αριθμού των μελών του καθώς και στα θέματα διαπραγμάτευσης. Για παράδειγμα μέχρι και το γύρο του Kennedy (1964 – 1967), οι διαπραγματεύσεις διεξάγονταν μεταξύ μιας μικρής ομάδας ανεπτυγμένων χωρών και αφορούσε σχεδόν αποκλειστικά στο ζήτημα της μείωσης των δασμών μέσα από αμοιβαίες παραχωρήσεις. Το

αποτέλεσμα ίσχυε αυτομάτως, στη βάση της αρχής του μάλλον ευνοούμενου κράτους, σε όλα τα συμβαλλόμενα μέρη, πολλά από τα οποία δεν συμμετείχαν ενεργά στις διαπραγματεύσεις και βεβαία δεν προσέφεραν καταλόγους με δασμολογικές μειώσεις.

Η κατάσταση άλλαξε κατά το γύρο του Τοκιο (1973 – 1979) ο οποίος διήρκεσε έξι έτη. Και αυτό επειδή για πρώτη φορά στις διαπραγματεύσεις συμπεριλήφθηκαν πολύπλοκα θέματα όπως τεχνικές προδιαγραφές, διοικητικές πρακτικές, κρατικές αγορές και συμβάσεις, κρατικές ενισχύσεις, αντινταμπινγκ και άλλα τα όποια ανήκαν στα κλασικά μέτρα της εξωτερικής εμπορικής πολιτικής, αλλά σε τομείς της εσωτερικής οικονομικής πολιτικής. Η όποια πολυμερής θεσμική ρύθμιση των θεμάτων αυτών θα οδηγούσε σε μείωση της οικονομικοπολιτικής ανεξαρτησίας των συμβαλλόμενων κρατών. Αυτός ήταν και ένας βασικός λόγος που πολλές χώρες δεν υπέγραψαν τις επί μέρους συμφωνίες . Επιπροσθέτως, οι δεσμεύσεις σε σημαντικά πεδία της εσωτερικής οικονομικής πολιτικής ίσχυαν μόνο για τα συμβαλλόμενα μέρη κατά παράβαση της αρχής της αυτόματης και άνευ όρων εφαρμογής της ρήτρας του μάλλον ευνοούμενου κράτους.

Ο γύρος της Ουρουγουάης διήρκεσε επτά έτη λόγω της μεγάλης αύξησης των συμμετεχουσών χωρών, αλλά και λόγω της νέας διεύρυνσης των θεμάτων καθώς εισήχθησαν νέα όπως αγροτικά ζητήματα, το διεθνές εμπόριο υπηρεσιών, το δικαίωμα της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας καθώς και οι διεθνείς επενδύσεις. Επίσης για πρώτη φορά οι διαπραγματεύσεις δεν διεξήχθησαν μεταξύ μιας μικρής ομάδας ανεπτυγμένων χωρών (π.χ. ΗΠΑ, ΕΕ, Ιαπωνία, Καναδάς, Αυστραλία, Ελβετία). Λόγο της υφής ορισμένων θεμάτων οι διαπραγματεύσεις διεξάγονταν μεταξύ του Βορρά και του αναπτυσσόμενου Νότου. Για παράδειγμα οι χώρες του Νότου είχαν ως βασικό αίτημα το άνοιγμα των αγορών του Βορρά για τα βασικά εξαγωγίμα προϊόντα τους , όπως τα αγροτικά και τα κλωστοϋφαντουργικά , ενώ οι χώρες του Βορρά είχαν ως βασικό αίτημα την προστασία των δικαιωμάτων βιομηχανικής , εμπορικής και πνευματικής ιδιοκτησίας των επιχειρήσεων τους από τις χώρες του Νότου (Breuss, 2008). Αυτές οι σημαντικές αλλαγές στη διαδικασία των διαπραγματεύσεων οδήγησαν στο λεγόμενο «single package approach» , που σήμαινε ότι όλες οι συμφωνίες του γύρου έπρεπε να υπογραφούν από όλες τις χώρες μέλη του νέου οργανισμού.

Η πρώτη υπουργική διάσκεψη του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου έλαβε χώρα στη Σιγκαπούρη από τις 9 έως τις 13 Δεκεμβρίου 1999. Με την ευκαιρία της πρώτης υπουργικής διάσκεψης του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) συγκεντρώθηκε στη Σιγκαπούρη σχεδόν το τότε σύνολο των 125 χωρών μελών του Οργανισμού. Η εν λόγω διάσκεψη ολοκληρώθηκε, αφενός, με την έκδοση , κατά την τελευταία σύνοδο , στις 13 Δεκεμβρίου της υπουργικής δήλωσης της Σιγκαπούρης και αφετέρου, με τη σύναψη *ad referendum* από 13 χώρες συμφωνίας υπό όρους για την κατάργηση των δασμολογικών φραγμών όσον αφορά τα προϊόντα που υπάγονται στην τεχνολογία πληροφοριών.

Σχεδόν αμέσως μετά το γύρο της Ουρουγουάης το 1996, στην υπουργική διάσκεψη της Σιγκαπούρης, τα κράτη μέλη του ΠΟΕ έθεσαν ως στόχο την έναρξη του «εμπορικού γύρου της χιλιετίας» και τη διαμόρφωση της νέας διεθνούς εμπορικής αρχιτεκτονικής. Μετά την αποτυχημένη προσπάθεια στο Seattle το 1999 λόγω ασυμφωνίας μεταξύ των κρατών μελών του ΠΟΕ, ξεκίνησαν στην Ντόχα το Νοέμβριο του 2001 οι νέες διαπραγματεύσεις. Τα κράτη μέλη συμφώνησαν οι διαπραγματεύσεις να κλείσουν την 01 Ιανουαρίου 2005 με συνολική αποδοχή των αποτελεσμάτων, μετά από μια ενδιάμεση υπουργική διάσκεψη στο Cancun του Μέξικο το φθινόπωρο του 2003. Έτσι εγκαινιάστηκε ένας νέος γύρος εμπορικών συνομιλιών με απώτερο σκοπό τη διεύρυνση των αγορών ώστε να ωφεληθεί η ανάπτυξη και να μειωθεί η φτώχεια στον καταχρεωμένο αναπτυσσόμενο κόσμο.

Η 10η Υπουργική Διάσκεψη των 162 μελών του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου πραγματοποιήθηκε στο Ναϊρόμπι από 15-18 Δεκεμβρίου 2015 και είναι η πρώτη Διάσκεψη του Οργανισμού που πραγματοποιήθηκε σε κράτος - μέλος της Αφρικής. Για το λόγο αυτό και χαιρετίστηκε ως ιδιαίτερα σημαντική Διάσκεψη από τα 34 Λιγότερο Αναπτυγμένα κράτη - μέλη του Οργανισμού, τα οποία προσδοκούν να διευκολυνθεί περαιτέρω η εισδοχή νέων μελών από χώρες με μη αναπτυγμένες οικονομίες. Καθώς η λήψη αποφάσεων στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου απαιτεί ομοφωνία, αναμένουν να αυξηθεί η διαπραγματευτική δύναμη των κρατών - μελών με Λιγότερο και Μη Αναπτυγμένες οικονομίες, να αποκτήσουν μεγαλύτερα οφέλη σε προϊόντα ιδιαίτερου ενδιαφέροντός τους καθώς και αποφασιστικότερο ρόλο στις διεθνείς και περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες. (Breuss, 2008)

4.4 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΕ

Στόχος όλων των γύρων και διασκέψεων του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου δεν ήταν άλλος από το να μειωθούν περαιτέρω οι δασμοί και να εξαιρεθούν τα μη - δασμολογικά εμπόδια. Επίσης, να αντιστραφούν τα προστατευτικά μέτρα τουλάχιστον στα επίπεδα του 1994 (ίδρυση του ΠΟΕ) και να δοθεί μεγαλύτερη ευκαιρία στις αναπτυσσόμενες χώρες, Υπήρξαν όμως, αρκετές διαφωνίες που εντοπίστηκαν σε διάφορους τομείς του εμπορίου. Έτσι από την μία πλευρά υπάρχουν οι υπέρμαχοι του ΠΟΕ οι οποίοι διακηρύσσουν τις θετικές συνέπειες και την θετική επιρροή που αντανάκλα στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις μεταξύ των χωρών, όπως έχει αναρτήσει άλλωστε και στην επίσημη ιστοσελίδα του.

Βασικό τους επιχείρημα είναι ότι ο ΠΟΕ βοηθάει στη διατήρηση της ειρήνης ως αποτέλεσμα της υλοποίησης των δύο θεμελιωδών αρχών του εμπορίου καθώς βοηθάει στη διατήρηση της ομαλής ροής του εμπορίου και παρέχει ένα ισότιμο και εποικοδομητικό μέσο διευθέτησης των διαφορών πάνω σε εμπορικά θέματα, με δικαιοσύνη και αξιοκρατία. Το σύστημα συναλλαγών του ΠΟΕ διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στη δημιουργία, διασφάλιση και ενίσχυση της διεθνούς εμπιστοσύνης καθώς και στην εξασφάλιση της συνεργασίας που το σύστημα δημιουργεί, αποτρέποντας διαμάχες και συμπλοκές μεταξύ των χωρών. Ιδιαίτερα σημαντικές είναι διαπραγματεύσεις που οδηγούν σε συμφωνία με ομοφωνία και η επικέντρωση στην τήρηση των κανόνων. Η ιστορία είναι γεμάτη με παραδείγματα από εμπορικές διαμάχες που οδήγησαν σε πόλεμο. Ο εμπορικός πόλεμος την δεκαετία του 1930 όταν οι χώρες ανταγωνίστηκαν η μια την άλλη για την αύξηση των εμπορικών φραγμών με σκοπό την προστασία των εγχώριων παραγωγών και με αντίποινα εναντίον των εμποδίων του άλλου, αποτελεί λαμπρό παράδειγμα που όξυνε τη Μεγάλη Ύφεση και λειτούργησε καταλυτικά στο ξέσπασμα του Β 'Παγκοσμίου Πολέμου.

Επιπλέον, το σύστημα δεν είναι απόλυτο και δύσκαμπτο, αλλά επιτρέπει διαφορές που πρέπει να αντιμετωπιστούν εποικοδομητικά. Η επέκταση του εμπορίου σε όγκο, δηλαδή η αύξηση των προϊόντων που διακινούνται αλλά και η αύξηση των χωρών και των εμπορικών εταιρειών που συμμετέχουν σε αυτό, οδηγεί αναπόφευκτα σε συγκρούσεις και διαφορές. Η ειρηνική και εποικοδομητική επίλυση αυτών όπως είπαμε είναι στόχος του ΠΟΕ. Όλες αυτές οι διαφορές και

μικροσυγκρούσεις μεταξύ εμπορικών εταίρων και κατ' επέκταση μεταξύ χωρών θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε σοβαρές συγκρούσεις, αν είχαν αφεθεί στην τύχη τους. Στην πραγματικότητα όμως, η διεθνής ένταση του εμπορίου μειώνεται και οι συγκρούσεις αποκλιμακώνονται ομαλά, επειδή οι χώρες μπορούν να στραφούν σε οργανισμούς όπως ο ΠΟΕ για την επίλυση των διαφορών τους. Πριν τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο αυτή η επιλογή δεν ήταν διαθέσιμη. Μετά τον πόλεμο, η παγκόσμια κοινότητα διαπραγματεύθηκε κανόνες του εμπορίου που έχουν τώρα ανατεθεί και εμπιστευτεί στον ΠΟΕ. Οι κανόνες αυτοί περιλαμβάνουν την υποχρέωση των μελών να φέρουν τις διαφορές τους στον ΠΟΕ και να μην ενεργούν μονομερώς. Ο αριθμός των διαφωνιών που έχουν εισέλθει στην GATT και τον διάδοχό του, τον ΠΟΕ, είναι αρκετά μεγάλος και σε καμία περίπτωση δεν αντικατοπτρίζει την αυξανόμενη ένταση στον κόσμο. Αντίθετα, αντανάκλα τους στενότερους οικονομικούς δεσμούς σε όλο τον κόσμο, την διεύρυνση του ΠΟΕ και το γεγονός ότι τα μέλη του έχουν πίστη στο σύστημα για να λύσουν τις διαφορές τους.

Η εμπιστοσύνη αυτή προκύπτει και από το γεγονός ότι ο ΠΟΕ είναι ένα σύστημα που βασίζεται σε κανόνες και όχι στην εξουσία, κάνοντας τη ζωή όλων ευκολότερη. Όλες οι χώρες μέλη, πλούσιες και φτωχές, έχουν ίσα δικαιώματα στην επίλυση των μεταξύ τους διαφορών, σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζει ο ΠΟΕ. Οι αποφάσεις του λαμβάνονται εκ μέρους όλων των μελών, χαρακτηρίζονται από ομοφωνία και ισχύουν για όλους. Οι μικρότερες χώρες χρίζουν κάποιας αυξημένης διαπραγματευτικής δύναμης. Δίχως ένα πολυμερές και ισότιμο καθεστώς όπως το σύστημα του ΠΟΕ, οι ισχυρές χώρες θα ήταν ελεύθερες να επιβάλουν μονομερώς τη θέλησή τους σύμφωνα με τα συμφέροντά τους απέναντι στους μικρότερους εμπορικούς εταίρους τους. Έτσι οι μικρότερες χώρες θα έπρεπε να ασχοληθούν οι κάθε μία με μια από τις μεγάλες οικονομικές δυνάμεις ατομικά και θα ήταν σε πολύ δύσκολη θέση να αντισταθούν στην πίεση. Επίσης οι μεγάλες οικονομικές δυνάμεις μπορούν και χρησιμοποιούν το μοναδικό τόπο δημόσιας συζήτησης (forum) του ΠΟΕ, με σκοπό την διαπραγμάτευση με όλους ή τους περισσότερους εμπορικούς εταίρους τους κατά την ίδια χρονική περίοδο. Αυτό κάνει τη ζωή πολύ πιο απλή για τις μεγαλύτερες χώρες, διότι η εναλλακτική λύση θα ήταν να έχουν συνεχείς και πολύπλοκες διμερείς διαπραγματεύσεις με δεκάδες χώρες ταυτοχρόνως. Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα κάθε χώρα να καταλήγει σε διαφορετικές συνθήκες για τις

συναλλαγές με τους εταίρους της, κάνοντας τη ζωή εξαιρετικά περίπλοκη για τους εισαγωγείς και εξαγωγείς . Το γεγονός ότι υπάρχει ένα ενιαίο σύνολο κανόνων που ισχύει για όλα τα μέλη, απλοποιεί σημαντικά το σύνολο του εμπορικού καθεστώτος. Και αυτοί οι συμφωνηθέντες κανόνες δίνουν στις κυβερνήσεις μια σαφέστερη εικόνα για το ποιες εμπορικές πολιτικές είναι αποδεκτές κάνοντας τη ζωή ευκολότερη για όλους.

Συνέπεια αυτού είναι να μειώνεται το κόστος ζωής. Όλοι είμαστε καταναλωτές και κριτήριο για να πούμε ότι πετύχαμε στον εμπορικό τομέα, είναι το κόστος που καλείται ο καταναλωτής να πληρώσει για να απολαύσει τα αγαθά που του παρέχονται. Οι τιμές όμως που πληρώνουμε για το φαγητό και τα ρούχα μας, τις ανάγκες, τις πολυτέλειές μας και ότι άλλο επιθυμούμε, επηρεάζονται από τις εμπορικές πολιτικές. Το παγκόσμιο σύστημα του ΠΟΕ μειώνει τα εμπόδια στο εμπόριο μέσω των διαπραγματεύσεων, με αποτέλεσμα την μείωση του κόστους παραγωγής, με φθηνότερες εισαγωγές και μείωση των εμπορικών φραγμών που είναι τα χειρότερα εμπόδια. Αυτό οδηγεί στη μείωση των τιμών των ετοιμών προϊόντων και υπηρεσιών και εν τέλει σε ένα χαμηλότερο κόστος διαβίωσης. Επιπλέον, παρέχει στους καταναλωτές περισσότερες επιλογές και μια ευρύτερη γκάμα ποιοτήτων, ένα ευρύτερο φάσμα αγαθών και υπηρεσιών για να επιλέξει αυτό που του αρμόζει καλύτερα.

Για παράδειγμα, ας σκεφτούμε όλα τα πράγματα που μπορούμε να έχουμε, γιατί μπορούμε να τα εισάγουμε όπως φρούτα και λαχανικά εκτός εποχής, τα τρόφιμα, ρούχα και άλλα προϊόντα τα οποία παράγονται σε άλλες χώρες, κομμένα άνθη από οποιοδήποτε μέρος του κόσμου, όλα τα είδη των ειδών οικιακής χρήσης, βιβλία, μουσική, ταινίες και ούτω καθεξής. Επίσης με παρόμοιο τρόπο, υπάρχουν και δικά μας αγαθά που οι άνθρωποι σε άλλες χώρες μπορούν να έχουν, διότι αγοράζουν τις εξαγωγές από εμάς. Ακόμη και η ποιότητα των εμπορευμάτων της τοπικής παραγωγής μπορεί να βελτιωθεί λόγω του ανταγωνισμού από τις εισαγωγές. Αν δεν υπήρχαν οι εισαγωγές όλα αυτά τα υλικά αγαθά και οι υπηρεσίες δεν θα υπήρχαν στην ζωή μας. Ακόμη και η τοπική παραγωγή δεν θα υπήρχε εάν δεν γινόταν εισαγωγές εξαρτημάτων και εξοπλισμού. Αυτό διευρύνει το φάσμα των τελικών προϊόντων και υπηρεσιών που γίνονται από εγχώριους παραγωγούς, και αυξάνει το φάσμα των τεχνολογιών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Για παράδειγμα όταν το κινητό τηλέφωνο και ο απαραίτητος εξοπλισμός για την

λειτουργία του έγινε διαθέσιμος , δημιουργήθηκαν υπηρεσίες ακόμα και στις χώρες που δεν παρήγαγαν τον συγκεκριμένο εξοπλισμό. Μερικές φορές, η επιτυχία ενός εισαγόμενου προϊόντος ή υπηρεσίας για την εγχώρια αγορά μπορεί να ενθαρρύνει νέους τοπικούς παραγωγούς να ανταγωνιστούν, αυξάνοντας την επιλογή των μεγάλων εμπορικών εταιρειών στη διάθεση των καταναλωτών, καθώς και την διεύρυνση του φάσματος των προϊόντων και υπηρεσιών που παράγονται σε τοπικό επίπεδο. Αν το εμπόριο μας επιτρέπει να εισάγουμε περισσότερα , επιτρέπει επίσης και σε άλλους να αγοράσουν περισσότερα από τις δίκες μας εξαγωγές. Επομένως, το εμπόριο αυξάνει τα εισοδήματα μας και μας παρέχει τα μέσα και τους τρόπους για την καλύτερη συμβίωσή μας.

Έτσι παρατηρούμε ότι το εμπόριο και η ομαλή ροή του και ακόμη περισσότερο η ανάπτυξη του μειώνοντας ή ακόμη και εξαλείφοντας τους φραγμούς έχει αντίκτυπο στα προσωπικά και στα εθνικά εισοδήματα. Έτσι, το εμπόριο ενισχύει σαφώς τα εισοδήματα αλλά και θέτει προκλήσεις, καθώς αυξάνει τον ανταγωνισμό για τους εγχώριους παραγωγούς από τις εισαγωγές. Το γεγονός όμως ότι υπάρχει επιπλέον εισόδημα σημαίνει ότι οι πόροι είναι διαθέσιμοι για τις κυβερνήσεις, να αναδιανείμουν τα οφέλη από εκείνους που αποκτούν τα πιο πολλά, με σκοπό να βοηθήσουν τις εταιρείες και τους εργαζόμενους να προσαρμοστούν και να γίνουν πιο παραγωγικοί και ανταγωνιστικοί σε ό, τι κάνουν ήδη ή ακόμη και να μεταβούν σε νέες δραστηριότητες. κατ' αυτό το τρόπο, το Εμπόριο τονώνει την οικονομική ανάπτυξη και μπορεί να είναι μια καλή είδηση για την απασχόληση, δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας.

Είναι γεγονός και υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις και πραγματικά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η άρση των φραγμών είναι ευνοϊκή για την απασχόληση. Βέβαια όλο αυτό αποτελεί έναν κύκλο, έναν φαύλο κύκλο όπου θα πρέπει να λειτουργήσουν όλα αρμονικά για να αποδώσουν, καθώς η εικόνα περιπλέκεται από μία σειρά πραγμάτων. Παρ' όλα αυτά είναι προτιμότερο και πολύ πιο αποδοτικό από την προστασία των εγχώριων προϊόντων. Τα δεδομένα τις σημερινής αγοράς μας δείχνουν ότι το εμπόριο ενισχύει την οικονομική ανάπτυξη, η οποία με την σειρά της δημιουργεί περισσότερες θέσεις εργασίας. Παράλληλα όμως, είναι γεγονός ότι ορισμένες θέσεις εργασίας χάνονται, ακόμη και όταν έχουμε επέκταση του εμπορίου. Αλλά με μια αξιόπιστη ανάλυση όλων αυτών θα δούμε ότι υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που παίζουν ρόλο, όπως για παράδειγμα, η τεχνολογική

πρόοδος που είχε ισχυρή επίδραση στην απασχόληση και την παραγωγικότητα, ευνοώντας ορισμένες θέσεις εργασίας και εξαλείφοντας άλλες. Δεύτερον, ενώ το εμπόριο σαφώς ενισχύει το εθνικό εισόδημα και την ευημερία, αυτό δεν μεταφράζεται πάντοτε σε δημιουργία θέσεων εργασίας και νέα απασχόληση για τους εργαζομένους που έχασαν τις θέσεις τους ως αποτέλεσμα του ανταγωνισμού από τις εισαγωγές. Η εικόνα δεν είναι η ίδια σε όλο τον κόσμο καθώς η μέση διάρκεια χρόνου που απαιτείται για να βρει ένας εργαζόμενος μια νέα θέση εργασίας μπορεί να είναι πολύ μεγαλύτερη σε μία χώρα από ό, τι σε μια άλλη με παρόμοια αναζήτηση εργασίας και παρόμοιες συνθήκες.

Με άλλα λόγια, ορισμένες χώρες έχουν καλύτερη προσαρμογή σε νέες συνθήκες σε σύγκριση με άλλες, κάτι που εξαρτάται από την αποτελεσματικότητα της πολιτικής της κάθε χώρας και της δυνατότητάς της να εκμεταλλευτεί τις κατάλληλες ευκαιρίες στον κατάλληλο χρόνο. Είναι πάντως γενικά αποδεκτό ότι το ελεύθερο εμπόριο είναι υγιές για την απασχόληση. Τα γεγονότα επίσης δείχνουν ότι η προστασία των εγχώριων προϊόντων βλάπτει την απασχόληση καθώς μειώνει τον ανταγωνισμό και δίνει ευκαιρίες αισχροκέρδειας. Με άλλα λόγια η βραχυπρόθεσμη επίλυση ενός προβλήματος δεν εξασφαλίζει και τη βιωσιμότητα της λύσης η οποία μακροπρόθεσμα θα μετατραπεί σε μεγαλύτερο πρόβλημα κάνοντας τα πράγματα χειρότερα.

Τέλος θα μπορούσαμε να πούμε ότι με την παγκοσμιοποίηση του εμπορίου και με τη διευκόλυνση που παρέχει ο ΠΟΕ, καθορίζοντας κοινούς κανόνες εμπορίου και κοινές πολιτικές και διαδικασίες, διευκολύνονται οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται άμεσα στο εμπόριο αλλά και οι παραγωγοί των προϊόντων και των υπηρεσιών. Το εμπόριο επιτρέπει τον καταμερισμό της εργασίας μεταξύ των χωρών, επιτρέπει την χρησιμοποίηση των πιο κατάλληλων και αποτελεσματικών πόρων για την παράγωγη, βοηθάει στην αύξηση της αποδοτικότητας και μειώνει περαιτέρω το κόστος παραγωγής άρα και αγοράς από τον καταναλωτή. Οι κοινοί κανόνες διευκολύνουν την εισαγωγή και αγορά από οποιαδήποτε χώρα του κόσμου. Θα ήταν ιδιαίτερα δύσκολο αν όχι αδύνατο αν μια εταιρεία σε μία χώρα ήθελε να εισάγει πρώτες ύλες ή εξαρτήματα χαλκού για καλωδίωση ή πλακέτες τυπωμένων κυκλωμάτων για ηλεκτρικά είδη, για παράδειγμα, για δική της παραγωγή. Δεν θα ήταν αρκετό και εύκολο για αυτήν την εταιρεία να δει τις τιμές που προσφέρονται από τους προμηθευτές σε όλο τον κόσμο. Επίσης η εταιρεία θα έπρεπε να κάνει

ξεχωριστούς υπολογισμούς για τους εκάστοτε διαφορετικούς δασμούς που θα χρεωθεί με την εισαγωγή των προϊόντων, το οποίο εξαρτάται από την προέλευση των εισαγωγών και θα πρέπει να μελετήσει κάθε ένα από τους κανονισμούς που ισχύουν για τα προϊόντα από κάθε χώρα. Συνεπώς η αγορά εξαρτημάτων χαλκού ή πλακετών κυκλωμάτων θα γινόταν πολύ περίπλοκη για την συγκεκριμένη εταιρεία. Αυτό, με απλά λόγια, είναι ένα από τα προβλήματα των διακρίσεων.

Εναλλακτικά όμως εάν η κυβέρνηση ανακοίνωνε ότι θα χρεώσει με τις ίδιες τιμές τις εισαγωγές από όλες τις χώρες, και θα χρησιμοποιήσει τους ίδιους κανονισμούς για όλα τα προϊόντα, ανεξαρτήτως προελεύσεως και παραγωγής, τότε η ζωή για τις εταιρείες θα ήταν πολύ πιο απλή, πιο αποτελεσματική και θα κόστιζε λιγότερο. Επίσης με αυτό τον τρόπο εμπορίου οι κυβερνήσεις είναι σε ευνοϊκότερη θέση να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους ενάντια στην πίεση που τους ασκούν στενές ομάδες συγκεκριμένων συμφερόντων εστιάζοντας σε συμβιβασμούς που γίνονται προς το συμφέρον όλων στην οικονομία. Έτσι, εάν κατά τη διάρκεια μιας εμπορικής διαπραγμάτευσης ασκηθεί πίεση από ομάδες που επιδιώκουν οικονομικά συμφέροντα και ζητούν να αντιμετωπιστούν ως ειδικές περιπτώσεις, τότε η εκάστοτε κυβέρνηση μπορεί να απορρίψει τις συγκεκριμένες προτάσεις υποστηρίζοντας ότι χρειάζεται ένα ευρύ φάσμα συμφωνιών που θα ωφελήσει όλους τους τομείς της οικονομίας. Και αυτό με τη σειρά του οδηγεί στην ορθή διακυβέρνηση, ενθαρρύνει τη διαφάνεια και αποθαρρύνει μια σειρά από μη συνετές πολιτικές. Κάτι που μεταφράζεται στον κόσμο των επιχειρήσεων σε μεγαλύτερη βεβαιότητα και σαφήνεια σχετικά με τους όρους των συναλλαγών.

4.5 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΕ

Από την άλλη όμως υπάρχουν και αυτοί που κατηγορούν τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου ότι προσπαθεί να συντάξει ένα σύνταγμα για όλη την υδρόγειο. Οι υπουργοί εμπορίου και τα ανώτατα διευθυντικά στελέχη που ελέγχουν τον ΠΟΕ, προσπαθούν να επηρεάσουν την κοινή γνώμη και να κάνουν τον κόσμο να πιστέψει ότι ο σκοπός του είναι να εμπνεύσει την ανάπτυξη και την ευημερία για όλους. Στην πραγματικότητα όμως όπως ισχυρίζονται, ο ΠΟΕ έχει υπάρξει το μεγαλύτερο εργαλείο για τη λήψη του δημοκρατικού ελέγχου των πόρων από τις κοινότητες των χωρών, δίνοντας τον στα χέρια των εταιρειών με τις αρνητικές

επιπτώσεις που απορρέουν από αυτό. Κατηγορείται ότι είναι ένα μη δημοκρατικό, αδιάφανο θεσμικό όργανο με πολύπλοκη διαδικασία λήψης αποφάσεων, που λειτουργεί υπέρ των δυνατών και πολιτικά ισχυρών κρατών έναντι των ασθενέστερων. Η αναγκαιότητα για λήψη απόφασης «με συναίνεση» και ο κίνδυνος αποτυχίας μίας διάσκεψης σε περίπτωση που δεν φτάσουν σε μία κοινή απόφαση, λειτουργεί ως μοχλός πίεσης για άσκηση διπλωματίας «κάτω από το τραπέζι».

Το γεγονός αυτό, δημιουργεί σε κάποιες χώρες μεγάλη πίεση προκειμένου να υπαναχωρήσουν σχετικά με κάποιο ζήτημα, αφού διαφορετικά κινδυνεύουν να αντιμετωπίσουν πολιτικά ή οικονομικά αντίμετρα από τα υπόλοιπα κράτη - μέλη. Αυτός ο τρόπος λειτουργίας δημιουργεί μια κατάσταση «συναλλαγής». Εξαιτίας του γεγονότος ότι όλα τα θέματα αποτελούν αναπόσπαστα μέρη ενός και μόνο πακέτου, κάποιες κυβερνήσεις συχνά υπαναχωρούν σε ένα ζήτημα κερδίζοντας σαν αντάλλαγμα την υπαναχώρηση των άλλων κυβερνήσεων σε κάποιο άλλο. Το σύστημα αυτό ωφελεί κατά βάση τις ισχυρές χώρες που έχουν στη διάθεση τους περισσότερα ζητήματα προς συναλλαγή και ως εκ τούτου μπορούν να αποκομίσουν και περισσότερα οφέλη. Οι κανόνες του παγκοσμίου οργανισμού εμπορίου δημιουργήθηκαν και δημιουργούνται από και για τις εταιρείες και είναι αυστηροί ως προς την εσωτερική πρόσβαση στις διαπραγματεύσεις. Επίσης, ο οργανισμός αγνοεί συστηματικά την «είσοδο» του πολίτη και των καταναλωτών, του περιβάλλοντος, των ανθρωπινών δικαιωμάτων και τις εργασίας στον θεσμό αυτό. Αρνήθηκε ακόμα και άπλες αιτήσεις για πληροφορίες και όλες οι διαδικασίες που πραγματοποιεί είναι άκρως μυστικές.

Και ακριβώς επειδή φέρεται να αγνοεί τον άνθρωπο και τα ανθρώπινα δικαιώματα, θεωρείται ότι τα καταπατά και ειδικά αυτά των εργαζομένων. Ενώ ιδρύθηκε με σκοπό την προαγωγή του παγκόσμιου εμπορίου, την αλληλοκατανόηση και την ειρήνη, επικρατεί η κυριαρχία του διεθνούς εμπορίου προς όφελος πλούσιων χωρών και ατομικών συμφερόντων, προκαλώντας θυμό και αγανάκτηση. Έτσι δημιουργείται ένα κλίμα φόβου στους εργαζομένους, αφού ο Παγκόσμιος οργανισμός εμπορίου θέτει κανόνες υπέρ των «δικαιωμάτων» των επιχειρήσεων για να επωφεληθούν πάνω από τα δικαιώματα του ανθρώπου και της εργασίας. Σε αντίθεση με ότι θα έπρεπε να γίνεται, ο ΠΟΕ ενθαρρύνει την καθοδική πορεία του μισθού οδηγώντας τους εργαζόμενους σε συγκρούσεις μεταξύ τους απομακρύνοντάς τους από τα διεθνή αναγνωρισμένα πρότυπα εργασίας.

Επίσης, ο θεσμός αποφάνθηκε πως, είναι παράνομο για μια κυβέρνηση να απαγορεύει την κυκλοφορία ενός προϊόντος ασχέτως με τον τρόπο παραγωγής του, ακόμα και για εμπορεύματα που παράγονται με την παιδική εργασία. Επιπλέον, η σφοδρή υπεράσπιση του ΠΟΕ για τα δικαιώματα του εμπορίου σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία (TRIPs)¹⁴ έρχεται σε σύγκρουση με το αγαθό της δημόσιας υγείας, τις κυβερνήσεις που θέλουν να διασφαλίσουν τη δημόσια υγεία και το κέρδος των φαρμακευτικών εταιρειών. Συνεπώς, οι κυβερνήσεις δεν μπορούν να λάβουν υπόψη τους «μη εμπορικές αξίες» όπως τα ανθρωπινά δικαιώματα και η υγεία. Και αυτό ενισχύεται από το γεγονός ότι ο ΠΟΕ με τους ελεγκτικούς του μηχανισμούς και τους περιορισμούς που μπορεί να επιβάλλει, καταλήγει να έχει μεγαλύτερη δύναμη για τιμωρία των χωρών που παραβιάζουν τους κανόνες του, ακόμη και από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών.

Αυτό που ενδιαφέρει δηλαδή τον ΠΟΕ, είναι το κέρδος και μόνο το κέρδος. Αλλά όχι το κέρδος του κράτους που θα οδηγήσει κατ' επέκταση στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών του, αλλά το κέρδος των μεγάλων επιχειρήσεων που κινούν τα νήματα του παγκόσμιου εμπορίου. Και πολλές φορές ισχυρίζονται ότι γίνεται εις βάρος της πολιτείας, όπως για παράδειγμα η ιδιωτικοποίηση πολλών δημόσιων υπηρεσιών που είναι βασικές για την καθημερινή μας ζωή. Κατηγορείται λοιπόν ο ΠΟΕ ότι προβάλλοντας δημόσιες υπηρεσίες όπως η υγειονομική περίθαλψη, η εκπαίδευση, η ασφάλιση, οι συγκοινωνίες, ο τουρισμός και άλλα, ως απειλούμενες, ωθεί τις κυβερνήσεις στην ιδιωτικοποίησή τους με πρόσχημα την προσιτότητά τους από τις πολυεθνικές εταιρείες. Συνέπεια αυτού είναι η μετατροπή των υπηρεσιών αυτών από κοινοφελείς υπηρεσίες για την ευημερία του πολίτη σε κερδοσκοπικές επιχειρήσεις για την ευημερία των πολυεθνικών, φέροντας ισχυρό πλήγμα στις διάφορες κοινότητες.

Εκτός όμως από την κοινωνική ευημερία, ένα άλλο πλήγμα που φέρεται να συγκαλύπτεται από τον ΠΟΕ είναι η καταστροφή του περιβάλλοντος. Μεγάλες εταιρείες στο όνομά του και ισχυριζόμενες την τήρηση των κανόνων του, καταστρέφουν τα τοπικά και εθνικά περιβαλλοντολογικά κινήματα για την

¹⁴ Η Συμφωνία για τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου, γνωστή ως TRIPs (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights), είναι τμήμα των συμφωνιών του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), οργανισμού που δημιουργήθηκε με στόχο την εξάλειψη των φραγμών στην ελεύθερη ανταλλαγή προϊόντων.

προστασία του περιβάλλοντος κατηγορώντας τα ως «εμπόδια του ελεύθερου εμπορίου». Επίσης η προσπάθεια για απελευθέρωση των κλάδων των υπηρεσιών όπως η υλοτομία, η αλιεία και το νερό, τα οποία είναι επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας οδηγεί σε περαιτέρω εκμετάλλευση των φυσικών πόρων. Ο ΠΟΕ ελέγχεται και κατευθύνεται σύμφωνα με τα εκάστοτε συμφέροντα είτε από εταιρείες με μεγάλη επιρροή, είτε αρκετές φορές από τα ίδια τα κράτη και όταν οι κανόνες για το εμπόριο έρχονται σε σύγκρουση με τους κανόνες για το περιβάλλον, υπερισχύουν οι κανόνες του εμπορίου. Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το περιβάλλον θυσιάζεται και κατακρεουργείται στον βωμό του χρήματος.

Εν τέλει και σε συνέπεια όλων των παραπάνω καταλήγουμε ότι, το ελεύθερο εμπόριο δεν λειτουργεί υπέρ της πλειοψηφίας του κόσμου, επιδεινώνοντας τις ανισότητες τόσο διεθνώς όσο και στο εσωτερικό των χωρών. Το άνοιγμα των αγορών και των επενδύσεων σε ξένες χώρες στρέφει την παραγωγή να πάει σε μέρη όπου η εργασία είναι ευκολότερη και φθηνότερη, σε συνδυασμό με το επιπλέον γεγονός ότι συνήθως, το περιβαλλοντικό κόστος εκεί είναι πιο χαμηλό. Με αυτό τον τρόπο υπονομεύεται η τοπική παραγωγή και αυξάνεται η πείνα. Φτωχές χώρες που δεν εκπροσωπούνται στον ΠΟΕ και αδυνατούν να υπερασπιστούν τον εαυτό τους από προκλήσεις πλουσιότερων χωρών, αναγκάζονται υπό την πίεσή του θεσμού και χάρη της ισοτιμίας όλων των μελών, να νομοθετήσουν εις βάρος της εθνικής τους κυριαρχίας και να θέσουν περιορισμούς στη ασφάλειά τους προς τέρψη των απαιτήσεων των ισχυρών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΗΠΑ – ΚΙΝΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΟΕ

5.1 ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Όπως αναφέραμε και παραπάνω, στην ανάλυση των αιτιών της έλλειψης των μικροεπεξεργαστών, μια αιτία είναι ο εμπορικός πόλεμος που έχει ξεσπάσει μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας και οι εμπορικοί περιορισμοί που έχουν επιβληθεί τα τελευταία χρόνια στις μεταξύ τους συναλλαγές, περιορισμοί οι οποίοι επηρεάζουν το σύνολο του πλανήτη. Οι πολιτικές πιέσεις που ασκούνται σε τρίτες χώρες και το «bras de fer» μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας δυσχεραίνει το παγκόσμιο εμπόριο και την παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα αναγκάζοντας και τις υπόλοιπες χώρες να συμμετάσχουν ακούσια σε αυτόν συνέπεια των πολιτικών παιχνιδιών που εξελίσσονται παγκοσμίως.

Ας δούμε όμως τι εννοούμε λέγοντας εμπορικός πόλεμος και ποια είναι τα κύρια όπλα του. Εμπορικός πόλεμος είναι μία διαμάχη μεταξύ δύο κρατών ή και περισσότερων, και αφορά τους δασμούς ή άλλα μέτρα εμπορικού προστατευτισμού που λαμβάνονται από αυτά για την προστασία της εκάστοτε εθνικής οικονομίας από τον εξωτερικό ανταγωνισμό. Πιο συγκεκριμένα, είναι το είδος της διαμάχης που συνήθως ξεκινάει επειδή τα κράτη θέλουν να αυξήσουν τις εξαγωγές τους ή να μειώσουν τις εισαγωγές τους. Οι εμπορικοί πόλεμοι έχουν ως αποτέλεσμα την άνοδο του κόστους των εισαγωγών, σε περίπτωση που τελικά οι εμπλεκόμενες χώρες δεν καταλήξουν σε συμβιβασμό (Business Dictionary, 2020).

Γενικά, ο όρος προστατευτισμός είναι όρος της οικονομικής πολιτικής που ασκεί μία χώρα προκειμένου να παράσχει προστασία στην εγχώρια παραγωγή αγαθών έναντι ξένου ανταγωνισμού. Τα μέτρα - μέσα που λαμβάνει μία χώρα με αντικείμενο τον προστατευτισμό χαρακτηρίζονται «προστατευτικά μέτρα». Ο προστατευτισμός αναφέρεται στις κυβερνητικές πολιτικές, που περιορίζουν το διεθνές εμπόριο για να βοηθήσουν τις εγχώριες βιομηχανίες. Οι προστατευτικές πολιτικές εφαρμόζονται συνήθως με στόχο τη βελτίωση της οικονομικής δραστηριότητας εντός της εγχώριας οικονομίας, αλλά μπορούν επίσης να υλοποιηθούν για θέματα ασφάλειας ή ποιότητας (Chappelow, 2019).

Στο σύνολο τους, «τα προστατευτικά μέτρα» αποτελούν στην ουσία οικονομικό μηχανισμό κυβερνητικής παρέμβασης στην αγορά και κατ' επέκταση στον καθορισμό των τιμών των διακινούμενων αγαθών. Η κυβερνητική αυτή παρέμβαση λέγεται επίσης και 'πολιτική προστατευτισμού'. Όταν αυτή ασκείται, οι τιμές δεν διαμορφώνονται ελεύθερα, όπως δηλαδή ορίζει ο γενικός νόμος της προσφοράς και της ζήτησης. Προστατευτικά μέτρα που λαμβάνει κυρίως μία χώρα είναι οι δασμοί, οι επιδοτήσεις, οι ποσοτώσεις εισαγωγών, τα διάφορα συναλλαγματικά μέσα, οι ποσοτικοί περιορισμοί, ή διάφοροι άλλοι περιορισμοί, όπως πχ επιδοτήσεις ναύλων ή το λεγόμενο καμποτάζ στις μεταφορές κλπ. Ο Προστατευτισμός δεν είναι οικονομική θεωρία, αλλά μία οικονομική αντίληψη - πρακτική ως εκδήλωση της Εθνικής Πολιτικής.

Γενικά, η λήψη προστατευτικών μέτρων αποσκοπεί κυρίως στη τόνωση της εσωτερικής εγχώριας παραγωγής, ειδικότερα όταν παρουσιάζει ύφεση ή κάποιας μορφής στασιμότητα. Χαρακτηριστικότερη είναι η ανάγκη επιβολής της υπό ανάπτυξη βιομηχανίας ή όπως λέγεται «νηπιακή βιομηχανία» στις αναπτυσσόμενες χώρες. Στις περιπτώσεις αυτές, οι ποσοτικοί περιορισμοί επιβάλλουν μέγιστα επίπεδα εισαγωγών ορισμένων αγαθών, όπως ομοίως μπορεί και να επιβληθούν προστατευτικοί δασμοί που αποτρέπουν μεγάλες εισαγωγές με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

Ο δασμός είναι ειδικός φόρος, έμμεσος που επιβάλλεται στα διάφορα εμπορεύματα κατά την εισαγωγή ή εξαγωγή τους. Συνεπώς, ο δασμός διακρίνεται σε εισαγωγικό και εξαγωγικό. Ο εισαγωγικός δασμός επιβάλλεται από μία χώρα στα εμπορεύματα που εισάγονται από άλλη χώρα ή συνασπισμό χωρών (όπως π.χ. Ε.Ε.), ενώ ο εξαγωγικός δασμός επιβάλλεται από μία χώρα στα εξαγόμενα προϊόντα της, είτε προς άλλη ή άλλες χώρες, είτε σε συνασπισμένες χώρες. Η βεβαίωση των δασμών γίνεται κατά τον εκτελωνισμό των εμπορευμάτων στις επίσημες εισόδους-εξόδους της χώρας, όπου εδρεύουν τελωνειακές αρχές (μεθοριακοί, οδικοί και σιδηροδρομικοί σταθμοί, λιμένες και αεροδρόμια). Για πρακτικούς λόγους, οι δασμοί δεν επιβάλλονται σε όλα ανεξαιρέτως τα εμπορεύματα, ή ακόμα και τις υπηρεσίες, αλλά μόνο σε εκείνα που φέρονται ταξινομημένα ή μπορούν να μετρηθούν και να αποτιμηθούν.

Ειδικότερα, οι δασμοί διακρίνονται σε διάφορες κατηγορίες, ανάλογα του

σκοπού που εξυπηρετεί η επιβολή τους ή και με τον τρόπο που θεσπίζονται. Η επιβολή τους, εκτός του ότι επιφέρουν έσοδα στο κράτος, ταυτόχρονα, προστατεύουν την εγχώρια παραγωγή, ενώ παράλληλα επιφέρουν μείωση στη κατανάλωση του δασμολογημένου αγαθού. Έτσι, αναλόγως του κύριου επιδιωκόμενου σκοπού - γιατί ουσιαστικά υφίστανται όλοι - ο δασμός διακρίνεται σε «ταμιευτικό» και σε «προστατευτικό» (της εγχώριας παραγωγής), ή «μειωτικό» (κατανάλωσης), που μπορεί να αποβλέπει ακόμα και σε βελτίωση του ισοζυγίου εξωτερικών πληρωμών. Ειδική περίπτωση δασμού είναι ο λεγόμενος «διαμετακομιστικός δασμός» που αφορά εμπορεύματα «τράνζιτ».

Ταμιευτικός δασμός: Ο ταμιευτικός δασμός εμφανίζεται από την αρχαιότητα. Οι πρώτοι δασμοί που εμφανίζονται στην ιστορία, τόσο στην αρχαία Ελλάδα, όσο και στην αρχαία Ρώμη, επιβάλλονταν με αποκλειστικό σκοπό τον προσπορισμό εσόδων για τις ανάγκες των διαφόρων πόλεων - κρατών. Οι ταμιευτικοί δασμοί παρουσιάζουν τρία πλεονεκτήματα: α) παραγωγή εσόδων, β) προτιμότερη φορολογία αυτών ως ευκολότερα αποδεκτή, παρά τη φορολόγηση της εγχώριας παραγωγής και γ) ευκολότερη φορολόγηση αγαθών ειδικότερα σε αναπτυσσόμενες χώρες, που δεν έχουν αναπτύξει μηχανισμούς ελέγχου εσωτερικής παραγωγής

5.2 ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ

Ο εμπορικός πόλεμος που βιώνουμε σήμερα μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας δεν είναι κάτι πρωτόγνωρο για τον κόσμο και την ιστορία μας. Στο πέρασμα των χρόνων έχουν διεξαχθεί αρκετοί τέτοιου είδους πόλεμοι, μερικοί εκ των οποίων έχουν διαμορφώσει την σύγχρονη ιστορία. Ένας από του πρώτους εξ' αυτών ήταν ο Πρώτος Πόλεμος του Οπίου το 1839. Αυτός διεξήχθη ανάμεσα στη Μεγάλη Βρετανία και την Αυτοκρατορία των Τσινγκ της τότε Κίνας. Αιτία του, οι αντιμαχόμενες απόψεις τους πάνω στις διπλωματικές σχέσεις, στο εμπόριο, καθώς και την απονομή δικαιοσύνης για ξένους υπηκόους. Τον 17ο και 18ο αιώνα, η ζήτηση για τα κινεζικά προϊόντα στην ευρωπαϊκή αγορά και συγκεκριμένα για το μετάξι, την πορσελάνη και το τσάι, δημιούργησε μια εμπορική ανισορροπία, επειδή η αγορά για τα δυτικά αγαθά στην Κίνα ήταν πρακτικά ανύπαρκτη.

Η Κίνα ήταν αυτόκλητος σε ικανοποιητικό βαθμό και στους Ευρωπαίους δεν

επιτρεπόταν πρόσβαση στα εσωτερικά θέματα της Κίνας. Το ευρωπαϊκό ασήμι εισάγονταν στην Κίνα, όταν το σύστημα της Καντόνας, που δημιουργήθηκε στα μέσα του 17ου αιώνα, περιόρισε το θαλάσσιο εμπόριο στην Καντόνα και στους Κινέζους εμπόρους. Η Βρετανική Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών (ΕΑΙ)¹⁵ είχε το μονοπώλιο του βρετανικού εμπορίου. Η ΕΑΙ ξεκίνησε να βγάζει σε πλειστηριασμό όπιο που καλλιεργούσε σε φυτείες της στην Ινδία, με σκοπό να το διαθέσει σε ανεξάρτητους ξένους εμπόρους με αντάλλαγμα ασήμι. Το όπιο τότε μεταφέρονταν στις κινέζικες ακτές και πωλούνταν σε Κινέζους μεσάζοντες, οι οποίοι το μεταπωλούσαν μέσα στην Κίνα. Αυτή η αντιστροφή στη ροή του ασημιού, καθώς και ο αυξανόμενος αριθμός εθισμών στο όπιο ανησύχησε τις κινεζικές αρχές. Το 1839, ο αυτοκράτορας Νταουγκανγκ, απορρίπτοντας προτάσεις για νομιμοποίηση και φορολόγηση του οπίου, διόρισε τον Λιν Ζέξου ως υπεύθυνο για να λύσει το πρόβλημα, εξαφανίζοντας το εμπόριο. Η Βρετανική κυβέρνηση παρόλο που δεν αρνήθηκε το δικαίωμα της Κίνας να ελέγχει τις εισαγωγές του ναρκωτικού, εναντιώθηκε σε αυτό το απροσδόκητο μέτρο και χρησιμοποίησε το ναυτικό και το πυροβολικό της για να προκαλέσει μια γρήγορη και αποφασιστική ήττα. Το 1842, η συνθήκη του Ναντσίνγκ, η πρώτη από τις συνθήκες που οι Κινέζοι αποκάλεσαν «άνισες», χορήγησε μία αποζημίωση και ετεροδικία στη Βρετανία, το άνοιγμα πέντε λιμανιών της συνθήκης και την εκχώρηση του νησιού του Χονγκ Κονγκ (Δεληγιάννη, 2017).

Μία άλλη εμπορική διαμάχη διαδραματίστηκε την περίοδο 1866 με 1897 μεταξύ ΗΠΑ και Καναδά. Αυτή την περίοδο ο οικονομικός εθνικισμός ανθούσε και στις δύο χώρες. Οι ΗΠΑ έδωσαν τέλος στη Συνθήκη Αμοιβαιότητας αμέσως μετά τη λήξη του εμφυλίου το 1866 και οι Καναδοί άρχισαν να απαντούν με δασμούς. Δέκα χρόνια μετά, αμερικανικές επιχειρήσεις είχαν αρχίσει να μεταφέρουν τα εργοστάσια τους σε καναδικό έδαφος. Μεταξύ αυτών, οι Singer Manufacturing, American Tobacco, Westinghouse and International Harvester. Έως το 1890, περίπου 65 αμερικανικά εργοστάσια είχαν μεταφέρει τις δραστηριότητες τους στον Καναδά, σε μία προσπάθεια να αποφύγουν το υψηλό κόστος των εμπορικών εμποδίων, που είχαν ορθώσει οι κυβερνήσεις. Η μικρή απόσταση είχε ως αποτέλεσμα ο

¹⁵ Η Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών (αγγλικά: East India Company, EIC), γνωστή και ως Αγγλική ή Βρετανική Εταιρεία Ανατολικών Ινδιών, ήταν οικονομικός οργανισμός που ιδρύθηκε τον 16ο αιώνα με σκοπό την είσοδο της Μεγάλης βρετανίας στο εμπόριο πιπεριού από τις Ινδίες.

προστατευτισμός, αντί να θωρακίσει τις θέσεις εργασίας, να τις καταστρέψει (Στασινού, 2020).

Μία άλλη περίπτωση εμπορικού πολέμου ήταν ο γαλλο - ιταλικός πόλεμος του 1866 – 1895. Μετά την ενοποίησή της το 1861, η Ιταλία δεν άργησε να στραφεί σε μέτρα προστατευτισμού, με στόχο να τονώσει τη βιομηχανία της και συνολικά την οικονομία. Η απόφαση αυτή οδήγησε στον απότομο τερματισμό της εμπορικής συμφωνίας της με τη Γαλλία, το 1886. Ο γαλλικός ανταγωνισμός ήταν αρκετά απειλητικός για τους Ιταλούς, εάν κρίνουμε από το γεγονός ότι επέβαλαν δασμούς έως και 60% στις γαλλικές εισαγωγές. Το Παρίσι αντέδρασε άμεσα, απειλώντας και εκείνο με «τιμωρητικούς» δασμούς . Έκανε δε δεύτερη στροφή στον εμπορικό προστατευτισμό με το νόμο «Meline Tariff»¹⁶ του 1892. Οι δύο χώρες είδαν εξίσου το εμπόριο τους να συρρικνώνεται, χωρίς παράλληλα να κερδίσουν τα οφέλη που προσδοκούσαν. Το κόστος του εμπορικού πολέμου ήταν αισθητό και στα δύο κράτη, πάρ' όλα αυτά δεν προέβησαν σε κάποια αντίδραση περιορισμού της ζημιάς. Συνέπεια των ανωτέρω δεν ήταν μόνο η υποχώρηση του ιταλο - γαλλικού εμπορίου, αλλά και η επιδείνωση των συνθηκών εφοδιασμού των πρώτων υλών από τρίτες χώρες, μη άμεσα εμπλεκόμενες στην εμπορικής φύσεως διένεξη. Στα επόμενα χρόνια που ακολούθησαν και οδήγησαν στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, το κράτος της Ιταλίας οδηγήθηκε σε συνεργασία με τη Γερμανία και την Αυστροουγγαρία (Marc-William Palen 2018).

Επίσης, είναι αναγκαίο να τονιστεί ότι η δημιουργία του κράτους των ΗΠΑ συσχετίζεται με την έκρηξη ενός ακόμη εμπορικού πολέμου. Στα τέλη του 18ου αιώνα, η Βρετανία αποφάσισε να φορολογήσει όλα τα αμερικανικά προϊόντα από εφημερίδες ως το τσάι. Η κλιμάκωση της εμπορικής αντιπαράθεσης κατέληξε στο Boston Tea Party της 16ης Δεκεμβρίου 1773, όπου οι Αμερικανοί άποικοι έκανανμποϊκοτάζ στη παντοδύναμη βρετανική Εταιρεία των Ανατολικών Ινδιών, πετώντας το πολύτιμο φορτίο τσαγιού στο λιμάνι της Βοστώνης. Συνολικά θεωρούμενα τα γεγονότα, υποδεικνύουν πως η θρυαλλίδα για τον πόλεμο της ανεξαρτησίας στάθηκε μία ασήμαντη εμπορική διένεξη, που κατέληξε στον Πόλεμο της

¹⁶ Meline Tariff: σχυρώς προστατευτικά μέτρα που ονομάστηκαν «οι δασμοί του Μελανέ» και αποτέλεσαν την ταφόπλακα στην μέχρι τότε τάση της χώρας να στραφεί προς το τελείως ελεύθερο εμπόριο (Palen 2018).

Ανεξαρτησίας.

Ένα δεύτερο επεισόδιο εμπορικού πολέμου που διαμόρφωσε την αμερικανική ιστορία είναι η Πράξη Σμουτ-Χόλει (Smoot-Hawley Act). Το 1930, ο τότε πρόεδρος των ΗΠΑ Χέρμπερτ Χούβερ επιδιώκοντας να περιορίσει τις καταστροφικές συνέπειες που είχε στη γεωργία της χώρας η «Μεγάλη Ύφεση», όπως χαρακτηρίστηκε στις ΗΠΑ το μεγάλο χρηματιστηριακό κραχ του 1929¹⁷, αποφάσισε να επιβάλει δασμούς στα σιτηρά και τα άλλα γεωργικά προϊόντα που εισήγαγαν οι ΗΠΑ από τον Καναδά και την Ευρώπη. Όμως, αυτή η απόφαση δημιούργησε μεγαλύτερα προβλήματα και βάθυνε τη ύφεση, καθώς υψώθηκαν εμπορικά φράγματα, που στην ουσία μείωσαν τον ανταγωνισμό ανάμεσα στους παραγωγούς και τα γεωργικά προϊόντα. Η γενικευμένη ύφεση που προκάλεσε η απόφαση του Χούβερ επιλύθηκε, όταν ο επόμενος πρόεδρος, Φράνκλιν Ντ. Ρούζβελτ, αναίρεσε τη σχετική Πράξη και τους φόρους που είχε επιβάλλει η προηγούμενη κυβέρνηση.

Ένας τρίτος σταθμός είναι η αντιπαράθεση με την Ιαπωνία του 1987, οπότε ο πρόεδρος Ρόναλντ Ρήγκαν αποφάσισε να επιβάλλει δασμούς 100% πάνω σε εισαγωγές από την Ιαπωνία ύψους 300 εκατ. δολαρίων. Κυρίως, το μέτρο ετούτο αφορούσε προϊόντα ηλεκτρονικής τεχνολογίας και κλιματισμού. Ο λόγος που πυροδότησε αυτήν την απόφαση ήταν οι τακτικές προστατευτισμού των προϊόντων που προωθούσε η ιαπωνική κυβέρνηση και κατά τη γνώμη της Ουάσιγκτον ήταν αθέμιτες. Το Τόκιο, υπό τη μορφή επιχορηγήσεων και τελωνειακών εμποδίων, επεδίωκε να ενισχύσει την πλεονεκτική του θέση στην αγορά των εγχώριων εταιρειών. Τότε, η ιαπωνική κυβέρνηση επέλεξε να μην ακολουθήσει την πολιτική του Ρήγκαν, προκειμένου να μην καταρρεύσει η παγκόσμια οικονομία και το σύστημα των ελεύθερων συναλλαγών που είχε οικοδομηθεί γύρω από αυτήν. Η εμπορική διαμάχη αυτή επιλύθηκε με μια ιστορική συμφωνία, που υπογράφηκε το 1988, εμπορικής συνεργασίας ΗΠΑ - Ιαπωνίας, που διαρκεί έως τις ημέρες μας.

¹⁷Η κρίση είχε καταστροφικές επιπτώσεις τόσο στον ανεπτυγμένο, όσο και στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Επηρεάστηκε το διεθνές εμπόριο, καθώς επίσης και τα προσωπικά εισοδήματα, τα έσοδα από φόρους, οι τιμές και τα κέρδη. Η οικονομία πόλεων ανά τον κόσμο επλήγη, ιδίως εκείνων που εξαρτώνταν άμεσα από τη βαριά βιομηχανία. Οι κατασκευές πάγωσαν, οι αγροτο-κτηνοτροφικές εργασίες υποχώρησαν λόγω πτώσης των τιμών στις σοδειές κατά 40% με 60%. Με τη ζήτηση σε διαρκή υποχώρηση, σε συνδυασμό με την έλλειψη εναλλακτικών εργασιών, περιοχές που εξαρτώνταν από τον πρωτογενή τομέα όπως εκμετάλλευση γης, ορυχείων και ξύλου υπέφεραν ακόμη περισσότερο (<https://www.timesnews.gr> 2017).

Ο επονομαζόμενος «πόλεμος της μπανάνας» είναι ένας ακόμα ιστορικός οικονομικός πόλεμος που έχει ξεκινήσει η Ουάσιγκτον. Στην δεκαετία του '90, οι αμερικανικές εταιρείες, όπως η United Fruit Company, έλεγχαν και καρπώνονταν ουσιαστικά το παγκόσμιο εμπόριο μπανάνας μέσα από την επιβολή τους στις φυτείες της Νοτίου Αμερικής. Εν τούτης, η αμερικανική κυβέρνηση παραπονοιάταν, γιατί δεν είχε τη δυνατότητα να εξάγει με πλεονεκτικές τιμές τις μπανάνες στην Ευρώπη, που αποτελούσε τον μεγαλύτερο καταναλωτή του προϊόντος αυτού. Ο λόγος ήταν ότι οι χώρες της Ευρώπης εφαρμόζαν υψηλούς δασμούς στα φρούτα που εισάγονταν από τη Λατινική Αμερική. Ο εμπορικός πόλεμος που ξέσπασε επιλύθηκε, όταν η Ευρώπη αποφάσισε να καταργήσει τους δασμούς σε προϊόντα που προέρχονται από την περιοχή αυτή. Ακόμη και σήμερα, σύμφωνα με τα στοιχεία του FAO, χώρες, όπως ο Ισημερινός, η Κόστα Ρίκα, η Κολομβία και η Γουατεμάλα, είναι οι μεγαλύτεροι παραγωγοί μπανάνας στον κόσμο και η Ε.Ε. είναι ο σημαντικότερος εισαγωγέας τους (in.gr, 2020).

5.3 ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Η 08 Μαρτίου ίσως θεωρηθεί στο μέλλον ιστορική ημέρα, ημέρα καμπής, ημέρα όπου άρχισε να αλλάζει το σύστημα του διεθνούς εμπορίου όπως το ξέραμε μέχρι τώρα. Αυτή την ημέρα η κυβέρνηση Τραμπ ανακοίνωσε δασμούς 25% για το σίδηρο και 10% για τις εισαγωγές αλουμινίου. Ήδη, από την ανάληψη των καθηκόντων του, ο πρόεδρος των ΗΠΑ, Ντόναλντ Τράμπ, έδωσε το στίγμα του. Στόχος της πολιτικής του ήταν να μειώσει το εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ, που αγγίζει τα 621 δισεκατομμύρια δολάρια. Αυτό είναι το μεγαλύτερο, σε παγκόσμιο επίπεδο από το 1975. Από τις αλλαγές στην επίσημη ιστοσελίδα του Λευκού Οίκου έως τα πρώτα διατάγματα, που υπέγραψε, αλλά και τις διαβουλεύσεις του με εκπροσώπους του επιχειρηματικού κόσμου, όλα έδειχναν ότι θα κινούνταν με οδηγό του το «πρώτα η Αμερική», ότι θα επιδίωκε τόσο τη στροφή στον οικονομικό προστατευτισμό όσο και την επιστροφή σε ένα μοντέλο ανάπτυξης, στο οποίο δεν «χωρούν» στόχοι για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Η στρατηγική του «πρώτα η Αμερική» είχε ως στόχο να μειωθεί αυτό το έλλειμμα, για να δημιουργηθούν περισσότερες θέσεις εργασίας στις ΗΠΑ.

Τα κυριότερα εισαγόμενα αγαθά για την Αμερικανική οικονομία είναι τα

αυτοκίνητα και τα καταναλωτικά προϊόντα. Το 2018, οι Η.Π.Α. εισήγαγαν φάρμακα, τηλεοράσεις, είδη ένδυσης και άλλα είδη σπιτιού, αξίας 648 δις. δολαρίων, ενώ οι αμερικανικές εξαγωγές σε αντίστοιχα προϊόντα ανήλθαν σε 206 δις δολάρια. Συγχρόνως, για τον κλάδο του αυτοκινήτου, οι αμερικανικές εισαγωγές άγγιξαν τα 372 δις. δολάρια, ενώ οι αμερικανικές εξαγωγές έφτασαν μόνο τα 159 δις. δολάρια. Αυτό οδήγησε, μόνο στον συγκεκριμένο τομέα σε έλλειμμα, 214 δις. δολαρίων (Amadeo, 2019). Η συνάντησή του με τους επικεφαλής των μεγάλων αμερικανικών αυτοκινητοβιομηχανιών ήταν ενδεικτική. Ο νέος πρόεδρος τους κάλεσε να αυξήσουν παραγωγή και θέσεις εργασίας στις ΗΠΑ, δεσμευόμενος ο ίδιος από την πλευρά του να μειώσει τα φορολογικά βάρη τους, αλλά και να χαλαρώσει αισθητά το πλαίσιο για τις εκπομπές ρύπων. Ως αντάλλαγμα για τα «δώρα» αυτά, ορισμένοι εκπρόσωποι της αυτοκινητοβιομηχανίας έσπευσαν να επικροτήσουν την απόφασή του να εγκαταλείψει τη συμφωνία ελευθέρου εμπορίου με τις χώρες του Ειρηνικού TPP (Στασινού 2017).

Το μεγαλύτερο εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ, είναι αυτό με την Κίνα, το οποίο ανέρχεται στα 419 δις. δολάρια. Οι ΗΠΑ εισάγουν προϊόντα αξίας 540 δις., που περιλαμβάνουν ηλεκτρονικούς υπολογιστές και κινητά τηλέφωνα. Τα περισσότερα από αυτά παράγονται στην Κίνα από αμερικανικές εταιρείες, αλλά μετράνε ως εισαγωγές. Οι αμερικανικές εταιρείες εξάγουν αγαθά αξίας 120 δις. στην Κίνα, τα περισσότερα εκ των οποίων είναι αεροπλάνα, αυτοκίνητα και σόγια. Για να μειώσει αυτό το εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ, ο Τραμπ θέλησε να περιορίσει τη μεταφορά της Αμερικανικής τεχνολογίας στις κινεζικές εταιρείες.

Πάγια απαίτηση της Κίνας από τις ξένες εταιρείες που θέλουν να πουλάνε τα προϊόντα τους στην Κίνα είναι να μοιράζονται την τεχνογνωσία. Η Αμερικάνικη διοίκηση, επίσης, έχει ζητήσει από την Κίνα να σταματήσει να επιδοτεί 10 βιομηχανίες, που είναι προτεραιότητα για το Σχέδιο «Made in China 2025»¹⁸. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι βιομηχανίες της ρομποτικής, αεροναυπηγικής και software (λογισμικού). Η Κίνα, επίσης, σχεδιάζει να γίνει το παγκόσμιο κέντρο τεχνητής νοημοσύνης έως το 2030, οπότε είναι απίθανο να συμφωνήσει στις

¹⁸ Το Made in China 2025 είναι ένα εθνικό στρατηγικό σχέδιο και βιομηχανική πολιτική του Κινεζικού Κομμουνιστικού Κόμματος για την περαιτέρω ανάπτυξη του μεταποιητικού τομέα της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, που εκδόθηκε από τον πρωθυπουργό Li Keqiang και το υπουργικό του συμβούλιο τον Μάιο του 2015.

αμερικανικές απαιτήσεις. Η κυβέρνηση Τραμπ, από την άλλη, είχε επιβάλλει τρεις δασμούς, συνολικά ύψους 250 δις δολαρίων στις Κινεζικές εισαγωγές.

Στις 20 Μαΐου 2019, ο Ντόναλντ Τραμπ επέβαλε τον 4ο δασμό, αυξάνοντας τους δασμούς στο 25% σε μια πλειάδα αγαθών αξίας 200 δις. δολαρίων. Η Ομοσπονδιακή κεντρική Τράπεζα των ΗΠΑ (FED) εκτίμησε ότι το κόστος αυτών των δασμών θα στοιχίσει 831 δολάρια το χρόνο, για το μέσο Αμερικανικό νοικοκυριό. Ο Αμερικανός Πρόεδρος ήθελε να αυξήσει περαιτέρω την πίεση λόγω των εμπορικών συνομιλιών που συντελούνταν στο προσκήνιο. Επιπλέον, απείλησε ότι θα επεκτείνει τους δασμούς και σε άλλα κινεζικά αγαθά ύψους 325 δισεκ. δολαρίων, κάτι το οποίο θα αύξανε ραγδαία όλες τις τιμές των Κινεζικών αγαθών. Στις 29 Ιουνίου, ο Τραμπ αποφάσισε να καθυστερήσει την επιβολή των δασμών για να ενθαρρύνει τις εμπορικές συνομιλίες με την Κίνα, ενώ στις 1 Ιουνίου 2019, η Κίνα απάντησε με την επιβολή ενός δασμού 25 % σε Αμερικανικά προϊόντα αξίας 60 δις δολαρίων.

Παράλληλα, στις 22 Ιανουαρίου 2018, ο Αμερικανός Πρόεδρος είχε επιβάλλει δασμούς και ποσοστώσεις στα εισαγόμενα ηλιακά πάνελ και πλυντήρια, προϊόντα στη βιομηχανία των οποίων η Κίνα είναι παγκόσμιος ηγέτης. Στις 8 Μαρτίου 2018, ο Τραμπ ζήτησε από την Κίνα να αναπτύξει ένα σχέδιο για να μειωθεί το εμπορικό έλλειμμα κατά 100 δις. δολάρια και το Κινεζικό οικονομικό πλάνο αναμόρφωσης περιλάμβανε μείωση στις εξαγωγές, αλλά δεν έλεγε στους Αμερικάνους να σταματήσουν να ζητάνε τα χαμηλού κόστους Κινεζικά αγαθά. Εν συνεχεία στις 22 Μαρτίου 2018, η Αμερικανική Διοίκηση ανακοίνωσε δασμούς για κινεζικά αγαθά ύψους 60 δις δολαρίων και σε αντίποινα η Κίνα στις 23 Μαρτίου, ανακοίνωσε δασμούς ύψους 3 δις. δολαρίων για Αμερικανικά προϊόντα. Στις 26 Μαρτίου 2018, η Αμερικανική κυβέρνηση κάλεσε σε διαπραγματεύσεις την κινεζική πλευρά, όπου ζητήθηκε από την Κίνα να μειώσει τους δασμούς για τα αμερικανικά προϊόντα, να εισάγει περισσότερους αμερικανικούς ημιαγωγούς και να παρέχει περισσότερη πρόσβαση στον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Εκτός από τα τεχνολογικά προϊόντα, δασμοί και περιορισμοί επιβλήθηκαν και σε προϊόντα του αγροτικού τομέα αλλά και σε άλλα του τομέα τηλεπικοινωνιών, ενός τομέα ιδιαίτερα σημαντικού για την Κινεζική αναπτυξιακή στρατηγική, η οποία είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους ο Αμερικανός Πρόεδρος επέβαλε δασμούς. Ο άλλος λόγος είναι ότι η εταιρεία ZTE έχει παραβιάσει τις αμερικανικές κυρώσεις

που έχουν επιβληθεί σε Ιράν και Βόρεια Κορέα. Όλο αυτό το διάστημα η επιβολή δασμών εκατέρωθεν καλά κρατεί, με πολλές εταιρείες να μετακινούν εργοστάσια για να αποφύγουν τους δασμούς. Επιπλέον η Αμερικανική κυβέρνηση απαιτούσε από την αντίστοιχη Κινεζική να σταματήσει τις επιδοτήσεις στις εταιρείες τεχνολογίας, να σταματήσει να κλέβει την αμερικανική ιδιοκτησία και να γίνει περισσότερο ανοικτή στις Αμερικανικές επενδύσεις. Ιδιαίτερος στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, οι διαμάχες ήταν ισχυρές και μετά από συνομιλίες κατέληξαν το Μάιο του 2018 σε συμφωνία όπου η Κίνα συμφώνησε να επιτρέψει στην Qualcomm¹⁹ να αποκτήσει την NXP²⁰. Σε αντάλλαγμα οι ΗΠΑ αφαίρεσαν τους δασμούς για την κινεζική εταιρεία τηλεπικοινωνιών ZTE. Αυτή η συμφωνία υποστηρίζεται από την μερκαντιλιστική φιλοσοφία όπου συγκεκριμένοι τομείς της οικονομίας είναι πολύ σημαντικοί για πολιτικούς σκοπούς.

Η ίδια τακτική μεταξύ των δύο χωρών ακολουθήθηκε και το επόμενο έτος κατά τη διάρκεια της θητείας του Ντόναλντ Τράμπ και μόλις προς το τέλος του έτους, το Νοε του 2019 οι δύο χώρες συμφώνησαν να ακυρώσουν κάποιους δασμούς που επιβλήθηκαν κατά τη διάρκεια του εμπορικού τους πολέμου, σε διαφορετικές φάσεις, όπως είχε ανακοινώσει το κινεζικό υπουργείο Εμπορίου. Οι δύο χώρες θα ακύρωναν ταυτόχρονα κάποιους δασμούς που είχαν επιβάλει η μία πλευρά σε προϊόντα της άλλης προκειμένου να επιτευχθεί η «φάση 1» μιας εμπορικής συμφωνίας. Η ακύρωση των δασμών αποτελούσε μια σημαντική προϋπόθεση για να υπάρξει μια συμφωνία, όπως είχε δηλώσει ο εκπρόσωπος του Κινεζικού υπουργείου οικονομικών Γκάο Φενγκ, σε τακτική ενημέρωση των δημοσιογράφων. Εκείνη την περίοδο ήταν που ο Ντόναλντ Τραμπ δήλωσε ότι είχε μια «πολύ καλή συζήτηση» με τον Κινέζο ομόλογό του, Σι Τζινπίνγκ, μία εβδομάδα αφότου ανακοινώθηκε η κατ' αρχήν συμφωνία των δύο πλευρών, η οποία ισοδυναμεί με «εκεχειρία» στον εμπορικό πόλεμο μεταξύ Ουάσιγκτον και Πεκίνου.

Με την αλλαγή του έτους, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ολόκληρος ο κόσμος περίμενε την υπογραφή της λεγόμενης «Πρώτης Φάσης» της εμπορικής συμφωνίας

¹⁹ Η Qualcomm Incorporated είναι μια Αμερικανική πολυεθνική εταιρεία. Η εταιρεία παράγει ημιαγωγούς και εξοπλισμούς τηλεπικοινωνιών, ενώ αποτελεί και εταιρεία παροχής και σχεδιασμού τηλεπικοινωνιακών προϊόντων και υπηρεσιών.

²⁰ Η NXP Semiconductors N.V. είναι μια αμερικανική, ολλανδική πολυεθνική εταιρεία κατασκευής ημιαγωγών με έδρα το Αϊντχόβεν της Ολλανδίας που εστιάζει στην αυτοκινητοβιομηχανία. Η εταιρεία απασχολεί περίπου 31.000 άτομα σε περισσότερες από 35 χώρες, συμπεριλαμβανομένων 11.200 μηχανικών σε 33 χώρες

ανάμεσα σε ΗΠΑ και Κίνα η οποία και επισημοποιήθηκε στις 15 Ιανουαρίου. Αυτή ήταν περισσότερο μία αποκλιμάκωση της έντασης και μία επισημοποίηση της πρόθεσης να παγώσει ο εμπορικός πόλεμος ανάμεσα σε ΗΠΑ και Κίνα, παρά μία πραγματική συμφωνία των δύο χωρών. Με βάση το κείμενο που υπέγραψαν η Κίνα και οι ΗΠΑ, η κυβέρνηση του προέδρου Ντόναλντ Τραμπ δεσμεύθηκε να απόσχει από την επιβολή νέων επιπρόσθετων δασμών σε κινεζικά αγαθά που εισάγονταν στην αμερικανική αγορά ενώ μεταξύ άλλων, το Πεκίνο δεσμεύθηκε να αγοράσει μέσα στα επόμενα δύο χρόνια αμερικανικά αγαθά αξίας επιπλέον 200 δισεκατομμυρίων δολαρίων σε σύγκριση με το 2017. Η συμφωνία προβλέπει παράλληλα ότι το Πεκίνο θα προχωρήσει σε διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και άλλες αλλαγές στο οικονομικό και εμπορικό καθεστώς και ειδικότερα στους τομείς πνευματικής ιδιοκτησίας, μεταβίβασης τεχνολογίας, γεωργίας, χρηματοοικονομικών υπηρεσιών αλλά και στο καθεστώς που διέπει το γιουάν. Η εξέλιξη αυτή όμως είχε ανησυχήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) η οποία είχε προειδοποιήσει ότι θα προσφύγει στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) εάν η προκαταρκτική συμφωνία για το εμπόριο ανάμεσα στο Πεκίνο και την Ουάσιγκτον οδηγούσε σε «στρεβλώσεις» σε βάρος ευρωπαϊκών εταιρειών, λαμπρό παράδειγμα της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας και του εμπορίου.

Το διάστημα αυτό εμφανίστηκε και η επιδημία του κοροναϊού που ξέσπασε στην Κίνα στα τέλη Ιανουαρίου και μέσα σε λίγο χρόνο μετατράπηκε σε παγκόσμια πανδημία που έχει παραλύσει την οικονομική δραστηριότητα παγκοσμίως. Παρ' όλα αυτά, η απόφαση για μείωση των δασμών καταδεικνύει ότι η κινεζική ηγεσία εμμένει στο σχέδιο για εφαρμογή της εμπορικής συμφωνίας παρά τις επιφυλάξεις που εξέφρασε η κυβέρνηση της Ουάσιγκτον για τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να έχει στην εμπορική αυτή συμφωνία. Επιπλέον αυτό το διάστημα, ξεσπά νέος πόλεμος των ΗΠΑ με την εταιρεία Huawei Technologies με Αμερικανούς αξιωματούχους να υποστηρίζουν ότι η κινεζική εταιρεία μπορεί κρυφά να αποκτήσει πρόσβαση σε δίκτυα κινητής τηλεφωνίας ανά τον κόσμο χρησιμοποιώντας ειδικά «παραθυράκια», σχεδιασμένα για χρήση από υπηρεσίες επιβολής του νόμου και να αναζητούν τρόπους να μπλοκάρουν την προμήθεια υλικών προς την εταιρεία. Παράλληλα, κάνουν εκστρατεία κατά της Huawei για να πείσουν τους συμμάχους τους, να μην χρησιμοποιούν την Huawei.

Κατόπιν και περί τις αρχές καλοκαιριού 2020, παρά τις διαβεβαιώσεις του

προέδρου των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ ότι η διμερής συμφωνία που διαπραγματεύθηκε η αμερικανική κυβέρνηση με αυτή της Κίνας για το εμπόριο παραμένει σε ισχύ, εμφανίστηκαν τα πρώτα σημάδια πως η συμφωνία «παίρνει τέλος». Ο σύμβουλος του Λευκού Οίκου Πίτερ Ναβάρο είχε υποστηρίξει νωρίτερα πως το «σημείο καμπής» για την κυβέρνηση των ΗΠΑ ήταν πως ενημερώθηκε για την εξάπλωση του κορωνοϊού «αφού» αποχώρησε από την Ουάσιγκτον η κινεζική κυβερνητική αντιπροσωπεία μετά την υπογραφή της λεγόμενης «Φάσης 1», τη 15η Ιανουαρίου. «Ήταν αφού είχαν ήδη στείλει εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους σε ετούτη τη χώρα να εξαπλώσουν αυτόν τον ιό, κι ήταν μερικά λεπτά αφού το αεροπλάνο τους ανέβασε τους τροχούς του μετά την απογείωση, που αρχίσαμε να ακούμε για αυτή την πανδημία», ανέφερε χαρακτηριστικά.

Η σχέση των δύο χωρών είχε φθάσει στο ναδίρ της εξαιτίας της πανδημίας, που άρχισε να εξαπλώνεται από την πόλη Ουχάν, την πρωτεύουσα της κεντρικής κινεζικής επαρχίας Χουμπέι, στα τέλη Δεκεμβρίου. Ο Τραμπ και η κυβέρνησή του έχουν κατηγορήσει επανειλημμένα το Πεκίνο για έλλειψη διαφάνειας σχετικά με τον ιό καθώς οι ΗΠΑ είναι η χώρα που είχε υποστεί το πιο βαρύ πλήγμα εξαιτίας της πανδημίας στον πλανήτη. Συνεχίζοντας αυτή την τακτική η κυβέρνηση Τραμπ εκδίδει το Νοέμβριο του 2020, εκτελεστική εντολή που απαγορεύει τις αμερικανικές επενδύσεις σε κινεζικές εταιρείες, οι οποίες η Ουάσιγκτον υποστηρίζει ότι ανήκουν ή ελέγχονται από τον στρατό της Κίνας, ενώ η Κίνα χαρακτήρισε την ενέργεια ως συκοφαντία.

Στο πλαίσιο αυτών των εντολών η κυβέρνηση Τραμπ πρόσθεσε την μεγαλύτερη κινεζική εταιρεία κατασκευάστρια ημιαγωγών SMIC στη μαύρη λίστα των φερόμενων ως κινεζικών στρατιωτικών εταιρειών. Η τοποθέτησή τους στη λίστα αυτή, περιορίζει την πρόσβασή τους στους Αμερικανούς επενδυτές και κλιμακώνει τις εντάσεις με το Πεκίνο, λίγες εβδομάδες πριν ο επερχόμενος Αμερικανός πρόεδρος Τζο Μπάιντεν αναλάβει τα καθήκοντά του. Η ενέργεια αυτή απέκλεισε τις Αμερικανικές εταιρείες από την προμήθεια μικροεπεξεργαστών δημιουργώντας μία έλλειψη η οποία δεν μπορούσε να καλυφθεί από εγχώρια παραγωγή και η οποία σε συνδυασμό με τις καθυστερήσεις στο εμπόριο λόγω των περιορισμών του COVID-19, δημιούργησε ένα κενό στην παραγωγή. Όλα αυτά λίγες εβδομάδες πριν ο επερχόμενος Αμερικανός πρόεδρος Τζο Μπάιντεν αναλάβει τα καθήκοντά του.

Από τις πρώτες δηλώσεις που είχε κάνει ο νεοεκλεγής πρόεδρος Τζο Μπάιντεν, ήταν ότι δεν σκόπευε να προβεί σε καμία άμεση ενέργεια για να καταργήσει την Πρώτη Φάση της εμπορικής συμφωνίας με την Κίνα την οποία υπέγραψε η κυβέρνηση Τραμπ. Πρόσθεσε ότι θα ακολουθήσει πολιτικές που στοχεύουν στις «καταχρηστικές πρακτικές» της Κίνας, συμπεριλαμβανομένης της «κλοπής της πνευματικής ιδιοκτησίας, του ντάμπινγκ σε προϊόντα, των παράνομων επιδοτήσεων σε εταιρείες» και της αναγκαστικής «μεταφοράς τεχνολογίας» από αμερικανικές εταιρείες σε κινεζικές και για τον ίδιο, η καλύτερη στρατηγική για την αντιμετώπιση της Κίνας θα ήταν πρώτα να τοποθετήσει τους συμμάχους στην «ίδια σελίδα» (Reuters, 02 Δεκ 2020).

Την ώρα που ο Τζο Μπάιντεν ορκιζόταν ως ο 46ος πρόεδρος των ΗΠΑ υποσχόμενος πως θα αναθερμάνει την αμερικανική οικονομία, η Κίνα «νικούσε» στον εμπορικό πόλεμο καθώς οι εξαγωγές της ανήλθαν σε επίπεδα ρεκόρ. Την ίδια στιγμή αποτελεί τη μοναδική από τις κορυφαίες οικονομίες του πλανήτη που παρουσίασε ανάπτυξη πέρυσι, παρά την πανδημία του κορωνοϊού. Μετά την πολιτική του Τράμπ και παρόλες τις δηλώσεις του προέδρου Μπάιντεν ότι «Η Αμερική επέστρεψε» κάτι τέτοιο δεν είναι εμφανές. Ειδικά προ της πιο σημαντικής συνόδου του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου το Νοέμβριο του 2021, υπήρχε μεγάλη απογοήτευση ότι η Ουάσιγκτον δεν θα επέστρεφε στο πολυμερές εμπόριο με θάρρος, αλλά εξακολουθούσε να είναι δύσπιστη για την εκ νέου δέσμευση, καθώς πίστευε ότι δεν μπορούσε να αντιμετωπίσει το κρατικό οικονομικό μοντέλο της Κίνας.

Η σύνοδος για τα 164 μέλη του ΠΟΕ διήρκεσε από τις 30 Νοεμβρίου έως τις 3 Δεκεμβρίου και πολλοί περίμεναν ανυπόμονα το τέλος της εποχής του Προέδρου των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ. Ο Τράμπ επέκρινε τον ΠΟΕ επειδή ήταν ήπιος απέναντι στο Πεκίνο και σταμάτησε το κορυφαίο εμπορικό δικαστήριο του κόσμου, ασκώντας βέτο στον διορισμό των δικαστών του. Αλλά ο Μπάιντεν έφερνε αλλαγές στο στυλ και όχι στην ουσία. Η κυβέρνησή του είναι εξίσου προσηλωμένη στις τεράστιες κρατικές επιδοτήσεις του Πεκίνου όπως και του Τραμπ, και το ανώτατο δικαστήριο του ΠΟΕ εξακολουθεί να είναι ακυβέρνητο λόγω του βέτο της Ουάσιγκτον. Παρ' όλ' αυτά οι ΗΠΑ μέσω της Εμπορικής Αντιπροσώπου Κάθριν Τάι επιβεβαίωσαν τη συνεχή τους δέσμευση στον ΠΟΕ και την πίστη τους ότι το εμπόριο και ο ΠΟΕ μπορούν να αποτελέσουν μια δύναμη για το κοινό καλό, σε αντίθεση με τον Τραμπ,

ο οποίος είχε απειλήσει ακόμη και να αποσύρει την Ουάσιγκτον από τον ΠΟΕ.

Παρά τις δηλώσεις που είχε κάνει ο Κινέζος πρόεδρος Σι Τζιπινγκ ότι είναι πρόθυμος να συνεργαστεί σε μια σειρά ζητημάτων με τις ΗΠΑ, ο ψυχρός πόλεμος μεταξύ τους βρισκόταν στο επίκεντρο πολλών από τα προβλήματα πίσω από την προσπάθεια αναβίωσης της πολυμερούς συνεργασίας. Ο Κινέζος πρόεδρος ανέφερε επίσης ότι οι δύο χώρες θα πρέπει να συνεργαστούν για να αντιμετωπίσουν «περιφερειακά και διεθνή ζητήματα, όπως και παγκόσμιες προκλήσεις», ενώ θα πρέπει να επιδιώξουν να «διαχειριστούν κατάλληλα τις διαφορές τους». Ο Μπάιντεν από την άλλη δεν θέλει να χρησιμοποιήσει στον ίδιο βαθμό το όπλο των δασμών με τον προκάτοχό του, ωστόσο έχει και αυτός κατηγορήσει την Κίνα για αθέμιτο ανταγωνισμό στο εμπόριο, κλοπή τεχνολογίας από τις αμερικανικές επιχειρήσεις και κατασκοπεία μέσω των κολοσσών τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού επιμένοντας, κατά την αναθεώρηση του ΠΟΕ για την εμπορική πολιτική της Κίνας, ότι το διεθνές εμπορικό σύστημα αποτυγχάνει να αντιμετωπίσει τις αθέμιτες πρακτικές της Κίνας 20 χρόνια αφότου προσχώρησε στον εμπορικό οργανισμό.

5.4 ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΠΟΕ ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΜΑΧΗΣ ΗΠΑ - ΚΙΝΑΣ

Αν και το «Πρώτα η Αμερική» δεν είναι πλέον επίσημα το μάντρα των ΗΠΑ από τότε που εξελέγη ο Μπάιντεν, το «Αγοράστε αμερικανικά» και τα εθνικιστικά αισθήματα εξακολουθούν να επηρεάζουν την εμπορική πολιτική των ΗΠΑ. Η κυβέρνηση δεν είναι διατεθειμένη να «κάψει» το πολιτικό της κεφάλαιο στο Κογκρέσο για το εμπόριο και τη μεταρρύθμιση του ΠΟΕ τη στιγμή που ο Μπάιντεν επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση της Κίνας και στη νομοθεσία - ορόσημό του για τη βελτίωση της νομοθεσίας.

Αυτός όμως ο εμπορικός πόλεμος που περιγράψαμε και συνεχίζεται μέχρι σήμερα υπονομεύει τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και τους κανόνες του στο πλαίσιο της παγκόσμιας οικονομικής διακυβέρνησης. Πράγματι, οι αμερικανικές και οι κινέζικες ενέργειες δεν είναι συμβατές με τη νομοθεσία του ΠΟΕ, ενώ τα παιχνίδια της πολιτικής εξουσίας και οι διαπραγματεύσεις μπορεί να διαδραματίσουν κυρίαρχο ρόλο στην παγκόσμια οικονομική διακυβέρνηση τα επόμενα χρόνια. Οι

υπηρεσίες που προσφέρει ο ΠΟΕ αναπροσαρμόζονται κάθε φορά αναλόγως των εκάστοτε διεθνών οικονομικών συγκυριών, μένοντας πιστός σε μια αρχική δέσμη δεσμευτικών κανόνων, γενικού ή ειδικού χαρακτήρα που καθορίζουν την εμπορική πολιτική των κρατών, διασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτό την επίλυση των διαφορών με ειρηνικό τρόπο, την προστασία του περιβάλλοντος και την ειδική μεταχείριση των αναπτυσσόμενων χωρών.

Οι βασικές διατάξεις του ΠΟΕ που ήδη εμπεριέχονταν στα κείμενα της GATT και από το 1947 ακόμη, υιοθετούνται και εφαρμόζονται από όλα τα κράτη μέλη. Οι δύο βασικοί στόχοι είναι η πολυμεροποίηση των εμπορικών σχέσεων των μελών και το άνοιγμα των αγορών στο διεθνή ανταγωνισμό. Σύμφωνα με αυτή τη στοχοθεσία οι αρχές του ΠΟΕ μπορούν να κατηγοριοποιηθούν αναλόγως με το αν προάγουν ή όχι την πολυμεροποίηση των σχέσεων, αν ευνοούν ή όχι τον διεθνή ανταγωνισμό και αν αντιμετωπίζουν πρακτικές αθέμητου ανταγωνισμού και παράτυπης εμπορικής συμπεριφοράς. Στην περίπτωση που εξετάσαμε, της διαμάχης των ΗΠΑ με την Κίνα, δεν τηρήθηκαν όλοι εξ' αυτών, με αποτέλεσμα τη δημιουργία και την όξυνση της έλλειψης αυτής των μικροεπεξεργαστών.

Αρχής γενομένης από το άρθρο XI του ΠΟΕ καθορίζεται η «Γενική εξάλειψη των ποσοτικών περιορισμών». Δηλαδή καμία απαγόρευση ή περιορισμός εκτός από δασμούς, φόρους ή άλλες επιβαρύνσεις, οι οποίες ισχύουν είτε μέσω ποσοστώσεων είτε αδειών εισαγωγής ή εξαγωγής είτε μέσω άλλων μέτρων, δεν θεσπίζονται ή τηρούνται από οποιοδήποτε συμβαλλόμενο μέρος για την εισαγωγή οποιουδήποτε προϊόντος στην επικράτεια οποιουδήποτε άλλου συμβαλλόμενου μέρους. Το ίδιο ισχύει και για την εισαγωγή ή κατά την εξαγωγή ή πώληση προς εξαγωγή οποιουδήποτε προϊόντος που προορίζεται για την επικράτεια οποιουδήποτε άλλου συμβαλλόμενου μέρους. Τέτοιοι περιορισμοί μπορούν να επιβληθούν μόνο όσον αφορά την πρόληψη ή την ανακούφιση κρίσιμων ελλείψεων τροφίμων ή άλλων προϊόντων που είναι απαραίτητα για το συμβαλλόμενο μέρος εξαγωγής.

Η διμερής και πολυμερής δυνατότητα επίλυσης των διακρατικών εμπορικών διαφορών προβλέπεται στα άρθρα XXII και XXIII της GATT. Το άρθρο XXII αναφέρεται στις υποχρεώσεις καλής πίστης και φιλικού διακανονισμού των διαφορών με διμερείς διαπραγματεύσεις και παρέχει στον ΠΟΕ δυνατότητα

μεσολάβησης. Επίσης το άρθρο XXIII προβλέπει ότι, σε περίπτωση εκμηδένισως ή εξασθένισως οφέλους, που προκύπτει για ένα κράτος, ως συνέπεια της παράνομης ή αθέμιτης συμπεριφοράς άλλου κράτους, η GATT μπορεί, κατόπιν προσφυγής του θιγόμενου κράτους, να αποφασίσει την αναστολή της εφαρμογής, προς οποιοδήποτε άλλο συμβαλλόμενο μέρος, εκείνων των παραχωρήσεων ή υποχρεώσεων, τις οποίες θεωρεί ότι αρμόζουν στις συγκεκριμένες περιστάσεις.

Ακόμη σύμφωνα και με το άρθρο XXVIII «Τροποποίηση των Προγραμμάτων Δασμών» που αφορά την διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί για να τροποποιηθεί ένας δασμός, σύμφωνα με την παράγραφο 4 των «Διαδικασιών διαπραγματεύσεων βάσει του άρθρου XXVIII» που εγκρίθηκε στις 10 Νοεμβρίου 1980, δεν υλοποιήθηκαν οι προβλεπόμενες διαδικασίες, με τρόπο που ο ΠΟΕ χάνει τον νομικό του χαρακτήρα. Λέγεται ότι το σημαντικό δεν είναι να θεσπίσεις ένα νόμο αλλά να επιβλέπεις ότι ο νόμος τηρείται. Στην περίπτωση αυτή αν και ο ΠΟΕ έχει νομικό χαρακτήρα, δεν ελέγχθηκε η μη τήρηση των διαδικασιών, με αποτέλεσμα να αμφισβητείται η αποτελεσματικότητά του όταν πραγματικά θα χρειαστεί να εφαρμόσει το νόμο και τους κανονισμούς.

Η συμφωνία ίδρυσης του ΠΟΕ δεν θεσμοθετεί διαδικασία επίλυσης διαφορών. Το καθεστώς επίλυσης των διαφορών που λειτουργεί στο πλαίσιο του αποτυπώνεται κυρίως στο Μνημόνιο συμφωνίας για τους κανόνες και τις διαδικασίες που διέπουν την επίλυση των διαφορών (Παράρτημα 2 της Τελικής Πράξης του Γύρου της Ουρουγουάης). Ωστόσο, δίχως η GATT να προβλέπει διαδικασία και ειδικό όργανο επίλυσης των διαφορών, από το 1952 άρχισε να λειτουργεί, σε εθιμικό πλαίσιο, ένα σύστημα επίλυσης διαφορών που συνίσταται στη σύσταση μιας ad hoc ομάδας εμπειρογνομόνων ("panel"). Η διαδικασία επίλυσης διαφορών που καθιερώνεται από το Μνημόνιο Συμφωνίας ενισχύεται με τη θεσμοθέτηση του Οργάνου Επίλυσης Διαφορών. Ο μηχανισμός επίλυσης των διαφορών περιλαμβάνει τρεις βαθμίδες επίλυσής τους: τις διαβουλεύσεις, τα πάνελ και το Δευτεροβάθμιο όργανο.

Στην περίπτωση που εξετάσαμε είδαμε ότι οι ΗΠΑ έθεσαν αυξημένους δασμούς σε πολλά προϊόντα της Κίνας και σε πολλές περιπτώσεις απαγόρευσε εντελώς την είσοδό τους στη χώρα, όπως τα προϊόντα της εταιρείας HUAWEI. Οι δασμοί επιβλήθηκαν από την Ουάσιγκτον επικαλούμενη θέμα εθνικής ασφάλειας.

Σε ό,τι αφορά, όμως, τη νομιμότητα των δασμών για λόγους εθνικής ασφάλειας, η κυβέρνηση των ΗΠΑ έχει έως τώρα υποστηρίξει πως ο ΠΟΕ δεν έχει καμία αρμοδιότητα να μεσολαβεί σε ζητήματα εθνικής ασφάλειας και έπρεπε να δηλώσει αναρμόδιος για το θέμα. Οι εταίροι όμως των ΗΠΑ διαφωνούν και κατηγορούν την κυβέρνηση για συγκεκαλυμμένο προστατευτισμό, που στρέφεται κατά οποιουδήποτε ανταγωνιστή της υπερδύναμης.

Εσωτερικοί οργανισμοί στις ΗΠΑ, όπως το Ινστιτούτο Peterson, ισχυρίζονται ότι ο ΠΟΕ βρίσκεται μπροστά σε ένα δίλημμα. Από τη μία, εάν νομιμοποιήσει τους δασμούς που επέβαλλαν οι ΗΠΑ για λόγους εθνικής ασφαλείας, τότε δίνει αυτομάτως το δικαίωμα να πράξει αναλόγως κάθε συμβαλλόμενο κράτος μέλος του ΠΟΕ. Από την άλλη εάν κρίνει τους δασμούς παράνομους και φέρει την κυβέρνηση σε δύσκολη θέση, δεν αποκλείεται μέχρι και η αποχώρησή τους από τον Οργανισμό. Επίσης αυτοί οι δασμοί θα πρέπει να πούμε ότι επιβλήθηκαν αρχικά μονομερώς, χωρίς διαπραγματεύσεις και χωρίς να ενημερώσει τα υπόλοιπα συμβαλλόμενα μέρη, όπως προβλέπεται με το άρθρο XXVII περί «Παρακράτηση ή ανάκληση παραχωρήσεων» καθώς οι ενέργειες των ΗΠΑ δεν περιοριζόταν μόνο σε δικό της επίπεδο αλλά επηρέαζαν μαζί και άλλες χώρες.

Αυτή η αδυναμία αυτή του ΠΟΕ και το γεγονός ότι χάνει τη δυνατότητά του να παρεμβαίνει σε εμπορικούς πολέμους, γεγονός που απειλεί το μέλλον του οργανισμού, φαίνεται και στο βέτο που άσκησαν οι ΗΠΑ στην εκλογή των δικαστών για το αρμόδιο 7μελές όργανο επίλυσης διαφορών, το Δευτεροβάθμιο Δικαιοδοτικό Όργανο (Appellate Body), που λειτουργεί ως ανώτατο δικαστήριο για το διεθνές εμπόριο. Η Ουάσιγκτον το 2018 είχε προσφύγει στ δευτεροβάθμιο όργανο επίλυσης διαφορών σχετικά με την απόφαση του ΠΟΕ που δικαιώνει την Κίνα, καθώς έκρινε ότι οι δασμοί που είχαν επιβάλει οι ΗΠΑ σε κινεζικά αγαθά, παρέβαιναν τους διεθνείς κανονισμούς. Το όργανο αυτό χρειάζεται τουλάχιστον τρεις δικαστές για να λειτουργήσει, αλλά η θητεία δύο εκ των τριών μελών του πάνελ που είχαν απομείνει έληξε και το σώμα αυτό δεν έχει πλέον τη δυνατότητα να εκδίδει αποφάσεις. Οι ΗΠΑ λοιπόν μπλόκαραν τη διαδικασία διορισμού νέων δικαστών, εις ένδειξη διαμαρτυρίας για τον τρόπο που λειτουργεί ο ΠΟΕ. Η αποδυνάμωση αυτή του δευτεροβάθμιου οργάνου συνιστά μείζον πλήγμα για το παγκόσμιο εμπορικό σύστημα, επειδή η κατάσταση εγκυμονεί τον κίνδυνο δημιουργίας ενός συστήματος εμπορικών σχέσεων που βασίζονται στην εξουσία, αντί σε δεσμευτικούς διεθνείς

κανόνες. Σε αυτή την περίπτωση, οι χώρες θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τους δασμούς ή να μπουν στον πειρασμό να εφαρμόσουν μέτρα προστατευτισμού, χωρίς να χρειάζεται να ανησυχούν για την προοπτική κυρώσεων εάν παραβούν τους κανονισμούς του ΠΟΕ. Και η άνοδος του προστατευτισμού θα μπορούσε να ενισχύσει την επιχειρηματική αβεβαιότητα και να αποθαρρύνει το εμπόριο και τις επενδύσεις.

Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό είναι η εξασφάλιση της εφαρμογής των κατάλληλων κανόνων προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας σε όλες τις χώρες - μέλη, με βάση τις βασικές υποχρεώσεις που προβλέπει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΠΟΠΙ) στις διάφορες συμβάσεις σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας²¹. Η σύμβαση που υπεγράφη σχετικά, εκτός των άλλων αναφέρει ότι τα μέλη του ΠΟΕ πρέπει να προβλέπουν την προστασία των μορφών συνδεσμολογίας των ολοκληρωμένων κυκλωμάτων, σύμφωνα με τη συνθήκη της Ουάσιγκτον σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία σε θέματα ολοκληρωμένων κυκλωμάτων. Η συμφωνία TRIPS προβλέπει έναν ορισμένο αριθμό άλλων κανόνων κυρίως όσον αφορά τη διάρκεια της προστασίας. Ακόμη το εμπορικό απόρρητο και οι τεχνικές γνώσεις που έχουν εμπορική αξία πρέπει να προστατεύονται κατά της κατάχρησης εμπιστοσύνης και κατά κάθε πρακτικής που αντίκειται στις θεμιτές εμπορικές μεθόδους. Εξάλλου, οι πρακτικές που ακολουθούνται κατά του ανταγωνισμού στις άδειες εκμετάλλευσης δύνανται να αποτελέσουν αντικείμενο μέτρων πρόληψης και/ή ελέγχου από τα μέρη.

Και αυτό όπως προαναφέραμε είναι κάτι για το οποίο κατηγορήσαν οι ΗΠΑ την Κίνα. Οι Ηνωμένες Πολιτείες ξεκίνησαν σχοινοτενείς διαπραγματεύσεις με την Κίνα για ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας το 1986²². Τον Μάρτιο του 2021, η αμερικανική Επιτροπή Πνευματικής Ιδιοκτησίας επιβεβαίωσε ότι αυτή η κλοπή κοστίζει στην Αμερική εκατοντάδες δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως με μεγαλύτερο υπαίτιο γι' αυτό τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Μετά από πολλά χρόνια αποτυχημένων αμερικανικών πολιτικών φάνηκε για πολύ λίγο ότι αυτό θα

²¹ Σύμβαση του Παρισιού για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, σύμβαση της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων, σύμβαση της Ρώμης για την προστασία των ερμηνευτών ή εκτελεστών, των παραγωγών φωνογραφημάτων και των οργανισμών ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων και σύμβαση της Ουάσιγκτον πνευματική ιδιοκτησία σε θέματα ολοκληρωμένων κυκλωμάτων)

²² The Emperor Is Far away: China's Enforcement of Intellectual Property Rights Protection, 1986-2006

τερματίζονταν όταν η κυβέρνηση Τραμπ εκκίνησε μια έρευνα βάσει του Άρθρου 301 στις εξαναγκαστικές κινεζικές πρακτικές σε ό,τι αφορά την πνευματική ιδιοκτησία. Σχεδόν αμέσως μετά τη λήψη αυτής της απόφασης ωστόσο, ο Πρόεδρος Τραμπ αποφάσισε ότι αυτή δικαιολογεί την επιβολή οριζόντιων δασμών, κάτι όμως που δεν αποθάρρυνε τέτοιες εξαναγκαστικές πρακτικές.

Η αποτυχία της κυβέρνησης Τραμπ σε ό,τι αφορά τα ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας επισφραγίστηκε το 2020, με την “πρώτη φάση” της εμπορικής συμφωνίας. Αυτή δεν είχε καμία υπόσταση στο αμερικανικό δίκαιο και συνεπώς κανέναν πραγματικό μηχανισμό επιβολής. Δεν εκπλήσσει το γεγονός ότι το Πεκίνο δεν τήρησε τις δεσμεύσεις του για τις εισαγωγές το 2020, και οι ΗΠΑ δεν έκαναν τίποτα γι’ αυτό. Και η “πρώτη φάση” είχε μια παράμετρο που αφορούσε την πνευματική ιδιοκτησία. Εκεί, οι ΗΠΑ δεν μπήκαν καν στον κόπο να ελέγξουν αν η ΛΔΚ έκανε κάτι παραπάνω από το να δημοσιεύσει απλώς νέους κανόνες κι αυτό ενώ επί 35 χρόνια αδιαφορούσε για τους δημοσιευμένους κανόνες. Οι πρόσφατες αποφάσεις των κινεζικών δικαστηρίων καταδεικνύουν μια κατάφωρη περιφρόνηση για την αμερικανική πολιτική. Μια εταιρία που προστατεύεται ιδιαίτερα όπως προείπαμε και κατηγορείται από τις ΗΠΑ, είναι η Huawei, η οποία αντιμετωπίζει ομοσπονδιακές διώξεις για οργανωμένο έγκλημα και κλοπή εμπορικών μυστικών και για πολλά μέλη του Κογκρέσου λέγεται ότι είναι η πρώτη κινεζική προτεραιότητα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι ανάγκες για μικροτσιπ έχουν αυξηθεί ραγδαία, καθώς επεξεργαστές βρίσκονται κυριολεκτικά σε όλα τα ηλεκτρικά και ηλεκτρονικά προϊόντα και δεν αφορούν μόνο στενά τον κλάδο των υπολογιστών και των περιφερειακών τους. Είναι σαφές ότι απέχουμε πολύ από την εικόνα ενός κόσμου γενικευμένης αλληλεξάρτησης και γενικής απελευθέρωσης των αγορών όπου η ανταλλαγή προϊόντων και αγαθών θα γίνεται ελεύθερα χωρίς περιορισμούς και εμπόδια. Αντιθέτως η παγκόσμια αγορά τείνει να γίνει πιο κατακερματισμένη και περισσότερο οργανωμένη γύρω από «πόλους» οι οποίοι λειτουργούν ωφελιμιστικά συγκεντρώνοντας δύναμη και αμφισβητώντας θεσμούς και κανόνες επικαλούμενοι θέματα εθνικής ασφάλειας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ένα από τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζει και θα αντιμετωπίσει στο μέλλον η ανθρωπότητα είναι η έλλειψη πρώτων υλών. Σήμερα αυτό που ακούμε πιο συχνά, καθώς είναι πιο άμεσα συνδεδεμένο με την καθημερινότητά μας, είναι η έλλειψη σε ορυκτά καύσιμα. Εκτός όμως από αυτά μία άλλη έλλειψη που βγήκε από την αφάνεια λόγω της έλλειψης των μικροεπεξεργαστών, είναι αυτή των πρώτων υλών από τις οποίες κατασκευάζονται και δεν είναι άλλες από τις σπάνιες γαίες. Η εξάρτησή μας λοιπόν από το υπέδαφος και τα στοιχεία που παίρνουμε από αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντική και δυστυχώς η εξάντλησή τους είναι προ των πυλών όχι μόνο επειδή εξαντλούνται αλλά και επειδή είναι δύσκολη και ιδιαίτερα κοστοβόρα η παραγωγή τους. Επιπρόσθετα η προστασία του περιβάλλοντος και οι περιορισμοί στις εξορύξεις και στην επεξεργασία τους στα πλαίσια της προστασίας από την κλιματική αλλαγή, καθιστούν τις σπάνιες γαίες ιδιαίτερα σπάνιες.

Επίσης μέσα από την πανδημία του COVID-19 αναδείχτηκαν προβλήματα που δεν φανταζόταν η ανθρωπότητα ότι μπορεί να αντιμετωπίσει. Φάνηκε ξεκάθαρα το πόσο εύθραυστη είναι η οικονομία και το εμπόριο καθώς η ταχεία εξάπλωσή της βρήκε αυτούς τους τομείς απροετοίμαστους. Τόσο ο τομέας της παραγωγής όσο και της μεταποίησης αλλά και των μεταφορών δέχτηκαν ισχυρό πλήγμα και ακόμη προσπαθούν να ανακάμψουν. Στο κατασκευαστικό κομμάτι η διακοπή λειτουργία

εργοστασίων και επιχειρήσεων και η υποχρεωτική καραντίνα σε συνδυασμό με την έλλειψη πρώτων υλών που προκάλεσε η διακοπή των μεταφορών προκάλεσε αλυσιδωτές αντιδράσεις, δείχνοντας την αλληλεπίδραση του ενός τομέα με τον άλλο θέτοντας ερωτήματα για την παγκοσμιοποίηση των συναλλαγών και του εμπορίου. Η εκτίναξη των αναγκών σε συγκεκριμένους τομείς όπως τα ηλεκτρονικά και τεχνολογικά προϊόντα, δημιούργησε κενά σε εμπορικά καταστήματα και εφοδιαστικές αλυσίδες προκαλώντας ελλείψεις στην αγορά.

Τέλος ο εμπορικός πόλεμος μεταξύ ΗΠΑ – Κίνας έχει πλήξει την παγκόσμια οικονομία, μολονότι τον τελευταίο καιρό φαίνεται να υποχωρούν και οι δύο και να τηρούν μια συντηρητική στάση. Ο προστατευτισμός από τη μεριά των ΗΠΑ και η σκληρή στάση της Κίνας με την επιβολή εκατέρωθεν δασμών οδήγησε σε έναν εμπορικό πόλεμο που κανείς δεν κερδίζει και όλοι χάνουν. Εκ πρώτης όψεως, ο περιορισμός των εισαγωγών εμφανίζεται σαν ένα αποτελεσματικό μέσο για την υποστήριξη ενός οικονομικού τομέα. Αλλά έχει επιρροή σε άλλους τομείς της οικονομίας για παράδειγμα, αν θέλουμε να προστατεύσουμε την βιομηχανία ενδυμάτων, όλοι οι άλλοι θα πρέπει να αναζητήσουν και να πληρώσουν πιο ακριβά ορισμένα ρούχα, το οποίο με την σειρά του ασκεί πίεση στους μισθούς σε όλους τομείς. Επίσης αυτή η προστασία των εγχώριων προϊόντων μπορεί να κλιμακωθεί καθώς και άλλες χώρες προχωρούν σε αντίποινα αυξάνοντας τους δικούς τους εμπορικούς φραγμούς.

Αντίστοιχος είναι και ο αντίκτυπος όλων των παραπάνω και στις Ένοπλες Δυνάμεις οι οποίες δεν έμειναν ανεπηρέαστες από την έλλειψη των μικροεπεξεργαστών. Η χρήση τεχνολογιών αιχμής σε όλα τα οπτικά συστήματα, η αυτοματοποίηση και η χρήση ηλεκτρονικών συστημάτων σε όλες τις δραστηριότητες των Ενόπλων Δυνάμεων τις καθιστούν ευάλωτες σε παρόμοια περιστατικά. Η εξέλιξη των εξοπλιστικών προγραμμάτων αλλά και η προμήθεια ανταλλακτικών για τα ήδη υπάρχοντα οπτικά συστήματα, παρουσιάζει καθυστερήσεις που ως αλυσιδωτή αντίδραση φτάνει στην επιχειρησιακή ετοιμότητα των τμημάτων. Χαρακτηριστική είναι η δήλωση του προέδρου της αμερικανική εταιρεία κατασκευής οπλικών συστημάτων Lockheed Martin, ότι η έλλειψη μικροεπεξεργαστών θα προκαλέσει καθυστερήσεις στην γραμμή παραγωγής των μαχητικών F-35.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Για να καταστήσουμε την οικονομία μας και την πιο ανθεκτική και πιο εύρωστη, θα πρέπει να ενισχύσουμε περαιτέρω τα θεμέλιά της. Θα πρέπει να διασφαλίσουμε την ελεύθερη κυκλοφορία μέσω της ορθής λειτουργίας του διεθνούς εμπορίου, να ενισχύσουμε, να εμβαθύνουμε και να δώσουμε νέα πνοή στην ενιαία αγορά, στηρίζοντας εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων με την καθοδήγηση του ΠΟΕ και να δώσουμε κίνητρα για ιδιωτικές επενδύσεις για την επανεκκίνηση της οικονομίας. Θα πρέπει να επιδιώξουμε μια φιλόδοξη βιομηχανική πολιτική πιο αποκεντρωμένη που θα σπάσει τα μονοπώλια, για να καταστήσουμε τη βιομηχανία μας πιο βιώσιμη, πιο πράσινη, πιο ανταγωνιστική και πιο ανθεκτική. Είναι αναγκαίο να προστατευθούν οι επιχειρήσεις και οι πολίτες από τον αθέμιτο ανταγωνισμό από το εξωτερικό και για να επιτευχθεί αυτό, θα πρέπει ο ΠΟΕ να προχωρήσει σε μεταρρυθμίσεις καλύπτοντας τα κενά στη νομική του υπόσταση.

Για την αποφυγή ελλείψεων εφοδιασμού και εξαρτήσεων που αφορούν αγαθά καίριας σημασίας για την ασφάλεια των πολιτών ή για τη λειτουργία της οικονομίας, θα πρέπει όλες οι χώρες, η κάθε μία ξεχωριστά αλλά και όλες μαζί ως μέλη της παγκόσμια διεθνής κοινότητας και του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, να προσδιορίσουν τις στρατηγικές εξαρτήσεις και να λάβουμε μέτρα για τη μείωσή τους. Θα Πρέπει να ενισχυθεί η ανοικτή στρατηγική αυτονομία και η ανθεκτικότητά των κυβερνήσεων και των αγορών και θα πρέπει να παραμείνουμε προσηλωμένοι στο ανοικτό και βασισμένο σε κανόνες εμπόριο.

Εναλλακτικές λύσεις στις μεταφορές και τα logistics βοηθούν στην ελαχιστοποίηση της έκθεσης σε κραδασμούς στις εμπορικές οδούς (Katsaliaki, Galetsi and Kumar, 2021; McKinsey, 2020; Rose, 2017). Οι επιχειρήσεις με πιο διαφοροποιημένες εμπορικές διαδρομές είναι λιγότερο πιθανό να αντιμετωπίσουν διακοπές μετά από ένα σοκ (Huang, 2019) και το εμπόριο συχνά εκτρέπεται σε εναλλακτικά λιμάνια και εμπορικές οδούς αφού οι αρχικοί εμπορικοί δρόμοι πληγούν από φυσικές καταστροφές (Friedt, 2021; Hamano and Vermeulen, 2020). Η σύναψη συμβάσεων με πολλαπλές υπηρεσίες μεταφορών και logistics και ο εκ των προτέρων προσδιορισμός εφεδρικών παρόχων μπορεί να βοηθήσει τις εταιρείες και να προσφέρει μια λύση στο μέλλον σε παρόμοιο πρόβλημα.

Ακόμη τα αυξημένα αποθέματα μπορούν επίσης να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση βραχυπρόθεσμων διαταραχών της εφοδιαστικής αλυσίδας. Τα αποθέματα επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να συνεχίσουν την παραγωγή βραχυπρόθεσμα, αλλά και να αντιμετωπίσουν πιθανές αλλαγές στις τιμές εάν ένας εμπορικός εταίρος επιβάλει περιορισμούς στις εξαγωγές (Glauber et al., 2020). Καθώς διαδίδονται τα σοκ, το επίπεδο των αποθεμάτων που διατηρεί κάθε επιχείρηση επηρεάζει επίσης τους εταίρους που ανήκουν στην ίδια αλυσίδα εφοδιασμού, ειδικά στην περίπτωση μεγάλων εταιρειών που χρησιμεύουν ως κόμβοι για τη διάδοση κραδασμών στο δίκτυο παραγωγής. Τα αποθέματα είναι ένας τρόπος εξομάλυνσης του σοκ για τις επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν καθυστερήσεις στις αλυσίδες εφοδιασμού (ΟΟΣΑ, 2020d).

Οι εμπορικοί πόλεμοι που διαδραματίστηκαν στην πορεία των χρόνων στη σύγχρονη ιστορία, είναι απόδειξη του πόσο ο προστατευτισμός μπορεί εύκολα να βυθίσει τις χώρες σε μια κατάσταση όπου κανείς δεν κερδίζει και ο καθένας χάνει. Η εμπιστοσύνη είναι το κλειδί για να αποφευχθεί το ενδεχόμενο στο οποίο κανένας δεν κερδίζει και όλοι χάνουν. Όταν οι κυβερνήσεις είναι πεπεισμένες, σίγουρες και αισιόδοξες ότι οι άλλες χώρες δεν θα αυξήσουν τους εμπορικούς τους φραγμούς, τότε και η ίδια δεν θα μπει στον πειρασμό να κάνει το ίδιο. Ο προστατευτισμός σε γενικές γραμμές δεν είναι ορθώς λόγω των ζημιών που προκαλεί σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Συγκεκριμένα είδη εμπορικών φραγμών προσθέτουν επιπλέον ζημία επειδή παρέχουν ευκαιρίες για διαφθορά και άλλες μορφές κακής κυβέρνησης.

Είναι αναμφισβήτητα αποδεκτό ότι το διεθνές εμπόριο διέρχεται από μια κρίσιμη καμπή. Η εξέλιξή του και οι μελλοντικές συνθήκες υπό τις οποίες θα διεξάγεται θα καθορίσουν και το μέλλον της οικονομίας. Παρά τα προβλήματα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει το παγκόσμιο εμπόριο όπως αυτό εκφράζεται μέσα από τον ΠΟΕ, είναι η μόνη λύση και δεν υπάρχει κάποια βιώσιμη εναλλακτική. Οι συνέπειες μιας πιθανής κατάρρευσής του θα σήμαινε τη διάσπαση της παγκόσμιας οικονομίας σε μικρότερες ανταγωνιστικές συμμαχίες και συσπειρώσεις γύρω από ισχυρούς πόλους εις βάρος των μικρών οικονομιών.

Απαιτούνται αμοιβαίες υποχωρήσεις τόσο από την πλευρά των βιομηχανιών αλλά και από την πλευρά των κυβερνήσεων και ειδικά των ισχυρών χωρών. Σε αυτό

το σημείο θα πρέπει να επέμβει ο ΠΟΕ, θα πρέπει να εφαρμοστούν με μεγαλύτερη συνέπεια όχι τόσο το γράμμα όσο το πνεύμα του οργανισμού. Ως ο πιο πετυχημένος από όλους τους άλλους διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς θα πρέπει να αναλάβει δράση για τη ρύθμιση της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου σε μία σειρά από πεδία και να θέσει τους κανόνες και τους όρους αυτού. Παράλληλα θα πρέπει να αποτελέσει έναν ελεγκτή αυτών χωρίς να επηρεάζεται και να καθοδηγείται από στρατηγικές πολιτικές με προσωπικά συμφέροντα προκειμένου να εξυπηρετούνται τα πλεονεκτήματα του διεθνούς εμπορίου. Όλες οι κυβερνήσεις θα πρέπει να συμφωνήσουν μέσα από τους κανόνες του ΠΟΕ και τις συμφωνίες που πραγματοποιούν να εξαλείψουν και να μειώσουν φαινόμενα διαφθοράς και κακής διακυβέρνησης με στόχο την προαγωγή και ασφάλεια του διεθνούς εμπορίου και να μην κερδίζει έδαφος ο οικονομικός εθνικισμός.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Είναι γεγονός ότι ένα τόσο μικρό προϊόν, όπως είναι το μικροσίπ που μπορεί να ζυγίζει μερικά γραμμάρια και οι διαστάσεις του να είναι ελάχιστα εκατοστά, διαδραματίζει έναν τόσο σημαντικό ρόλο στην παγκόσμια αγορά και στην παγκόσμια οικονομία. Οι εφαρμογές τους άπειρες και η χρήση τους όχι απλά έχει εισβάλλει στην καθημερινότητά μας αλλά δεν μπορεί να λειτουργήσει η αγορά και η οικονομία χωρίς αυτά καθώς έχει γίνει απαραίτητη η εφαρμογή τους σε κάθε δραστηριότητά μας. Συνεπώς, ο επιταχυντής της σύγχρονης παγκόσμιας οικονομίας και της αγοράς, γενικότερα, συνδέεται με τις τεχνολογικές υποδομές και την άρτια λειτουργία τους. Η έλλειψη έστω και αυτού του απλού εξαρτήματος ή μιας πρώτης ύλης μπορεί να προκαλέσει αλυσιδωτές παρενέργειες στους βασικούς πυλώνες της. Αφού λοιπόν η ζωή μας είναι τόσο άμεσα συνδεδεμένη με αυτούς τους μικροεπεξεργαστές είναι φυσικό επακόλουθο η έλλειψή τους να επηρεάσει τόσο αρνητικά τη ζωή και την καθημερινότητά μας, όχι μόνο σε προσωπικό επίπεδο αλλά σε παγκόσμια κλίμακα

Η πανδημία και η μετα - πανδημική εκκίνηση των οικονομιών έχει προκαλέσει αυξημένη ροπή προς την τηλεργασία και την ηλεκτπαίδευση. Τα μεγάλα ψηφιακά άλματα του δυτικού κόσμου που πιέστηκε από την πανδημία, άνοιξαν πολλά παράπλευρα ζητήματα. Ένα από αυτά είναι και η σημαντική έλλειψη στον κλάδο των μικροσίπ που προκάλεσε η αυξημένη ζήτηση σε ηλεκτρονικά προϊόντα. Η κατάσταση στην αγορά των μικροεπεξεργαστών, με την αυξημένη ζήτησή έχει πολλές συγγένειες με την παράλληλη κρίση στον τομέα των σπάνιων γαιών. Μια σειρά μεταλλικών στοιχείων όχι ιδιαίτερα γνωστών στο ευρύ κοινό που όμως έχουν πολλές εφαρμογές καθώς χωρίς αυτά δεν είναι δυνατή η παραγωγή των μικροσιπ.

Τέλος ο εμπορικός πόλεμος μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας, οι δασμοί που έχουν επιβληθεί από τις ΗΠΑ και οι ισχυρισμοί για θέματα εθνικής ασφάλειας υποβάθμισαν την παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη, προκαλώντας μία επιπλέον δυσχέρεια στη λειτουργία του εμπορίου και την προμήθεια των μικροεπεξεργαστών. Η καταγγελία της Κίνας στον ΠΟΕ και η αμφισβήτηση της χρήσης των εθνικών δικλείδων ασφάλειας, μια κίνηση που δεν έχει δοκιμαστεί ποτέ, θα μπορούσε να δώσει στις ΗΠΑ έναν περαιτέρω λόγο για να αποχωρήσει από τον ΠΟΕ.

Σε αναμονή λοιπόν των εξελίξεων μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας, η παγκόσμια κοινότητα προσπαθεί να ανακτήσει το βηματισμό της στα θέματα του διεθνούς εμπορίου. Το τέταρτο κύμα της πανδημίας και οι μεταλλάξεις του ιού, με την μετάλλαξη «ΟΜΙΚΡΟΝ» και την αποτελεσματικότητα των εμβολίων σε αυτήν προβληματίζει εκτός από την ιατρική κοινότητα και τον εμπορικό κόσμο καθώς τρομοκρατείται και μόνο στην ιδέα να ξαναζήσει τους περιορισμούς των προηγούμενων ετών. Οι ελλείψεις πρώτων υλών και η στροφή της ανθρωπότητας σε νέες μορφές ενέργειας και εναλλακτικές πρώτες ύλες αποτελούν πρωταρχική επιδίωξη που συνδυάζεται με τις προσπάθειες για μείωση της κλιματικής αλλαγής. Όλα αυτά όμως θα πρέπει να γίνουν με συλλογική προσπάθεια καθώς οι διατάξεις του ΠΟΕ ή οποιοδήποτε άλλου οργανισμού, λίγα μπορούν να επιτύχουν και κυρίως το πλαίσιο συνεννόησης. Προς το παρόν όμως και λόγω της αναρχίας του διεθνούς συστήματος, αυτοί που καθορίζουν τις εξελίξεις και τους κανόνες της διαπραγμάτευσης είναι μάλλον οι κανόνες των ισχυρών παρά οι κανόνες του ΠΟΕ.

Αριθμός λέξεων: 23.916

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

World Trade Organization (2021) «The General Agreement on Tariffs and Trade» <https://www.wto.org/index.htm> (πρόσβαση Σεπτέμβριος 05, 2021)

World Trade Organization (2021) «WORLD TRADE REPORT 2021» Geneva World Trade Organization

Oliver Zipse (2021) «ACEA Support letter for Semiconductor Resilience in Europe» 21 October 2021

Abbott, F. (2002). (2002) "The Doha Declaration on the TRIPS Agreement and public health: Lighting a dark corner at the WTO". Journal of International Economic Law, (σελ.469-505)

Βελισσαρίου, Σ.(2005) "Νεοφιλελευθερισμός στην εκπαίδευση: Οδηγία Μπολκεστάιν / Η Γενική Συμφωνία για το Εμπόριο στις Υπηρεσίες (GATS)" Εκδήλωση του Ινστιτούτου «Νίκος Πουλαντζάς» , Αθήνα 16 Μαΐου 2005.

Freeman, A., 1998) "Fixing up the world: GATT and the WTO". Labour Focus on Eastern Europe (59). Αναδημοσίευση στην τριμηνιαία επιθεώρηση Θέσεις. Μετάφραση Α. Γαβριηλίδη (1998:1).

Ρουμελιώτης, Π. (2002). Παγκόσμια Διακυβέρνηση ή Ηγεμονική Παγκοσμιοποίηση; Αθήνα :Λιβάνης.

Φατούρος, Α.& Στεφάνου, Κ. (1995) Οι συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης για το διεθνές εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών, Εκδόσεις Σάκκουλα.

BusinessDictionary (2020) What Is Trade War? Definition And Meaning. <http://www.businessdictionary.com/definition/trade-war.html> (πρόσβαση Οκτώβριος 05, 2021)

CHAPPELOW, J. (2019) «Protectionism Definition». Investopedia. <https://www.investopedia.com/terms/p/protectionism.asp> (πρόσβαση Οκτώβριος 05, 2021)

Amadeo, K. (2019) «Why Trade Wars Are Bad And Nobody Wins. The

Balance. <https://www.thebalance.com/trade-wars-definition-how-it-affects-you-4159973> (πρόσβαση Οκτώβριος 05, 2021)

Statista, 2021, «Major countries in rare earth mine production worldwide 2020» <https://www.statista.com/statistics/268011/top-countries-in-rare-earth-mine-production/> (πρόσβαση Οκτώβριος 05, 2021)

Bo M. Stensgaard, Henrik Stendal, Per Kalvig and Karen Hanghøj, MiMa rapport 2016/03, «Review of potential resources for critical minerals in Greenland» Denmark, Marts 2017

In.gr. (2019) «Από Το Boston Tea Party Στη Σημερινή Διαμάχη Με Την Κίνα.» εφ. in.gr <https://www.in.gr/2019/10/10/world/ros-oi-emporikoi-polemoi-einai-synyfasmenoi-tin-istoria-ton-ipa/> (πρόσβαση Οκτώβριος 05, 2021)

Στασινού, Ν. (2018) «Οι Μεγάλοι Εμπορικοί Πόλεμοι Του Παρελθόντος Και Τι Μας Λένε Για Σήμερα». εφ. Ναυτεμπορική <https://m.naftemporiki.gr/story/1326008/oi-megaloi-emporikoi-polemoi-tou-parelthontos-kai-ti-mas-lene-gia-simera> (πρόσβαση Οκτώβριος 05, 2021)

Δεληγιάννη, Λ. (2017) «Ο Εμπορικός Πόλεμος Που Άφησε Πίσω Πάνω Από 50.000 Νεκρούς».εφ. News.gr. <https://www.news.gr/oikonomia/business-stories/article/777225/o-emporikos-polemos-pou-afise-posito-pano-50-000-nekrous.html> (πρόσβαση Σεπτέμβριος 27, 2021)

Thomas, M. and Thompson, A. (2018) The Oxford Handbook Of The Ends Of Empire. OUP Oxford: Oxford.

Γιάννης Βλαχάκης (2017) «Τεχνολογική πρόοδος, σκέψεις για τις συνέπειες.» εφ. Ναυτεμπορική, <https://m.naftemporiki.gr/story/1268482> (πρόσβαση Οκτώβριος 05, 2021)

ΜΑΡΑΒΕΓΙΑΣ Ναπολέων, ΤΣΙΝΙΣΙΖΕΛΗΣ Μιχάλης, «Η ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης», Εκδ. Θεμέλιο, 1995.

Αλέξανδρος Γκόβαρης (2017) «Η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων (ρήτρα του μάλλον ευνοούμενου κράτους και της εθνικής μεταχείρισης) στο Δίκαιο

του παγκόσμιου οργανισμού Εμπορίου» Διπλωματική Εργασία Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Δεκέμβριος 2017

Λάζαρις Λισάντερ (2021) «Σπάνιες Γαίες: Προοπτικές και προβλήματα αξιοποίησης» Διπλωματική Εργασία Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο Μάρτιος 2021

Κιολεϊδης Χαράλαμπος (2020) «Ο Εμπορικός πόλεμος ΗΠΑ- Κίνα :Κατανοώντας μία νέα μορφή πολέμου στον 21ο αιώνα ,και η πιθανές επιπτώσεις για την Ε.Ε .» Διπλωματική Εργασία Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Αύγουστος 2020

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1994) «Απόφαση του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1994 σχετικά με την εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σύναψη των συμφωνιών που απέρρευσαν από τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994), καθ' όσον αφορά τα θέματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές της» 23 Δεκεμβρίου 1994

Ηλεκτρονικό φόρουμ (2021) «Εμπορικοί πόλεμοι» εφ. Ναυτεμπορική, <https://www.naftemporiki.gr/stream/2395/emporikos-polemos> (πρόσβαση Σεπτέμβριος 27, 2021)

Άρθρο (2021) «Θα αποδεχθεί ο Μπάιντεν την κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας από την Κίνα;» εφ. liberal.gr <https://www.liberal.gr/think-tanks/tha-apodechthei-o-mpainten-tin-klopi-pneumatikis-idioktisis-aro-tin-kina/405843> (πρόσβαση Οκτωβριος 02, 2021)

Άρθρο (2019) «ΠΟΕ: Αμερικανικό πλήγμα στο αρμόδιο όργανο επίλυσης διαφορών του οργανισμού» εφ. Ψαπιταλ´.gr <https://www.capital.gr/diethni/3398594/poe-amerikaniko-pligma-sto-armodio-organo-epilysis-diaforon-tou-organismou> (πρόσβαση Οκτωβριος 02, 2021)

Website of the European Union (2021) «ΠΟΕ: συμφωνία για τις εμπορικές πτυχές των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας» <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ar11013> (πρόσβαση Σεπτέμβριος 25, 2021)

Website of the European Union (2021) «Πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994) - Συμφωνία για την ίδρυση του Παγκοσμίου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) ΠΟΕ» <https://eur->

lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21994A1223%2801%29:EL:HTML (πρόσβαση Σεπτέμβριος 25, 2021)

Wikipedia (2021) «Made in China 2025», https://en.wikipedia.org/wiki/Made_in_China_2025 (πρόσβαση Οκτώβριος 01, 2021)

Wikipedia (2021) «NXP Semiconductors», https://en.wikipedia.org/wiki/NXP_Semiconductors (πρόσβαση Οκτώβριος 01, 2021)

Fortune Greece (2021) «Fortune 500» <https://www.fortunegreece.com/category/fortune/> (πρόσβαση Οκτώβριος 01, 2021)

International Economics (2021) «The Impact of COVID-19: Reflections on the Transport and Logistics Sector» https://www.tradeeconomics.com/iec_publication/impact-covid19-transport-logistics (πρόσβαση Οκτώβριος 01, 2021)

Unctad (2020) «Case Study: China's Trade Facilitation responses to the COVID-19 Pandemic» <https://unctad.org/news/case-study-chinas-trade-facilitation-responses-covid-19-pandemic> (πρόσβαση Οκτώβριος 01, 2021)

Άρθρο (2020) «Πώς ο Covid-19 επηρέασε την βιομηχανική παραγωγή της Ευρωζώνης» εφ. Ναυτεμπορική <https://m.naftemporiki.gr/story/1674427/pos-o-covid-19-epirease-tin-biomixaniki-paragogi-tis-eurozonis-grafimata> (πρόσβαση Οκτώβριος 11, 2021)

Wikipedia (2021) «Σπάνιες Γαίες», https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CF%80%CE%AC%CE%BD%CE%B9%CE%B5%CF%82_%CE%B3%CE%B1%CE%AF%CE%B5%CF%82 (πρόσβαση Οκτώβριος 12, 2021)

Ελληνικός ορυκτός Πλούτος (2012) «ΠΟΕ: Μεγάλη νίκη της ΕΕ (και των ΗΠΑ) έναντι της Κίνας για τις Πρώτες Υλες» https://www.oryktosploutos.net/2012/01/blog-post_31-8/ (πρόσβαση Οκτώβριος 12, 2021)

Ελληνικός ορυκτός Πλούτος (2017) «Γεωπολιτική και Σπάνιες Γαίες» <https://www.oryktosploutos.net/2017/07/blog-post-41/> (πρόσβαση Οκτώβριος 12,

2021)

Ελληνικός ορυκτός Πλούτος (2014) «Οι σπάνιες γαίες και ο κόσμος το 2050»
<https://www.oryktosploutos.net/2014/02/2050-3/> (πρόσβαση Οκτώβριος 12, 2021)

Ελληνικός ορυκτός Πλούτος (2017) «Σπάνιες Γαίες- Έρευνα Αγοράς»
https://www.oryktosploutos.net/2017/02/blog-post_16-13/#.WWRgUYjyIU
 (πρόσβαση Οκτώβριος 12, 2021)

E-scrap news (2018) «Apple rolls out robot for iPhone dismantling»
<https://resource-recycling.com/e-scrap/2018/04/26/apple-rolls-out-robot-for-iphone-dismantling/> (πρόσβαση Οκτώβριος 19, 2021)

Λίτσας Θεόδωρος (2009) «Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΕΠΕΞΕΡΓΑΣΤΩΝ»
<http://cgi.di.uoa.gr/~std06100/Welcome.html> (πρόσβαση Οκτώβριος 19, 2021)

Νεκτάριος Κουράκης (2021) «Η TSMC αυξάνει κατά δέκα δις τον προϋπολογισμό κατασκευής επεξεργαστών για το 2021»
<https://gr.pcmag.com/processors/35303/e-tsmc-auxanei-kata-deka-dis-ton-proupologismo-kataskeues-epexergaston-gia-to-2021> (πρόσβαση Οκτώβριος 19, 2021)

Νεκτάριος Κουράκης (2021) «Οι ελλείψεις τσιπ ταλαιπωρούν τις αυτοκινητοβιομηχανίες» <https://gr.pcmag.com/cars-auto/35208/oi-elleipseis-tsip-talairoroun-tis-autokinetobiomekhanies> (πρόσβαση Οκτώβριος 22, 2021)

Άρθρο (2021) «Παγκόσμια έλλειψη σε μικροεπεξεργαστές» εφ radar.gr
<https://radar.gr/article/pagkosmia-elleipsi-se-mikroepexergastes> (πρόσβαση Οκτώβριος 16, 2021)

Άρθρο (2021) «Η έλλειψη μικροεπεξεργαστών κλείνει εργοστάσια» εφ. fleetnews.gr
<https://fleetnews.gr/i-elleipsi-mikroepexergaston-kleinei-ergostasia/>
 (πρόσβαση Οκτώβριος 16, 2021)